

T.C.

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
ÖĞRENCİLERE DEMOKRATİK DAVRANIŞ KAZANDIRMA
YETERLİLİKLERİ**

Tülin MERDAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı

İstanbul – 2008

T.C.

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
ÖĞRENCİLERE DEMOKRATİK DAVRANIŞ KAZANDIRMA
YETERLİLİKLERİ**

Tülin MERDAN

Danışman

Prof. Dr. Semra ÜNAL

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı

İstanbul – 2008

TC.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin
Öğrencilere Demokratik Davranış Kazandırma Yeterlilikleri

Talis MERDAN

ONAY

Jüri:

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Semra ÜNAL

Üye

Prof. Dr. Safer ADA

Üye

Yardı. Doç. Dr. Ahmet SİRİN

Yüksek lisans tezi onay tarihi: 07.11.2008

İÇİNDEKİLER

SİMGELER LİSTESİ	XIII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XV
TABLOLARIN LİSTESİ.....	XVI
ÖNSÖZ	XXXI
ABSTRACT.....	XXXII
ÖZET	XXXIII
BÖLÜM 1	1
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ.....	2
1.3. ALT PROBLEMLER.....	2
1.4. SAYILTILAR.....	3
1.1. SINIRLILIKLAR	4
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.3. TANIMLAR	5
BÖLÜM 2	6
2.1. DEMOKRASİ VE EĞİTİM.....	6
2.1.1 DEMOKRASİNİN TANIMI	6
2.1.2. Demokrasi ve Eğitim.....	7
2.1.3. Eğitimde Demokrasinin Amacı.....	9
2.1.4. Eğitimde Demokrasinin Kapsamı	12
2.1.5. Demokrasi Eğitiminde Mantıksal Gereklilikler	12
2.1.6. Demokrasi Eğitiminde Yasal Zorunluluklar	13
2.2. DEMOKRATİK DAVRANIŞ KAZANDIRMADA OKUL.....	15
2.2.1. Demokratik Davranış Nedir?	15

2.2.2. Demokratik Davranışın Önemi	16
2.2.3. Demokratik Davranış Kazandırmada İlköğretimin Yeri.....	17
2.2.4. Demokratik Davranış Kazandırmada Öğretmenin Yeri.....	19
2.2.5. Demokratik Davranış Kazandırmada Okul Yöneticisinin Yeri	23
2.2.6. Demokratik Davranış Kazandırmada Okul- Aile İşbirliği	27
2.2.7. Demokratik Tutum Sergileyebilen Öğrencinin Özellikleri.....	28
BÖLÜM 3	31
3. YÖNTEM	31
3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	31
3.2. EVREN	31
3.3. ÖRNEKLEM.....	31
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	32
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	32
BÖLÜM 4.....	34
4. BULGULAR.....	34
4.1. ARAŞTIRMA EVRENİNDEKİ ÖĞRETMENLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	34
4.2. BAĞIMLI DEĞİŞKENLERİN BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞİŞİP DEĞİŞMEDİĞİNİ TEST ETMEK İÇİN YAPILAN DEĞERLENDİRMELER.	39
4.2.1 “Cinsiyet” Değişkenine İlişkin Bulgular.....	39
4.2.2. “Yaş” Değişkenine İlişkin Bulgular.....	44
4.2.3. “Medeni Durum” Değişkenine İlişkin Bulgular	61
4.2.4. “Mezuniyet Durumu” Değişkenine İlişkin Bulgular.....	63
4.2.5. “Mesleki Kıdem” Değişkenine İlişkin Bulgular	75
4.2.6. “Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu” Değişkenine İlişkin Bulgular:.....	98
4.2.7. Sınıflardaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine İlişkin Bulgular:.....	106
4.2.8. Branş Değişkenine İlişkin Bulgular:	120

5.	TARTIŞMALAR	162
5.1.	ÖĞRETMENLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMALAR	162
5.2.	ÖĞRETMENLERİN BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE BAĞIMLI SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARA İLİŞKİN TARTIŞMALAR.....	165
5.2.1.	“Cinsiyet” değişkenine ilişkin tartışmalar.....	165
5.2.2.	“Yaş” değişkenine ilişkin tartışmalar.....	167
5.2.3.	“Medeni Durum” değişkenine ilişkin tartışmalar	169
5.2.4.	“Mezuniyet Durumu” değişkenine ilişkin tartışmalar.....	169
5.2.5.	“Mesleki Kıdem” değişkenine ilişkin tartışmalar	170
5.2.6.	“Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu” değişkenine ilişkin tartışmalar.....	172
5.2.7.	Öğretmenlerin “Sınıflardaki Ortalama Öğrenci Sayısı” değişkenine ilişkin tartışmalar.....	173
5.2.8.	Öğretmenlerin sahip oldukları “Branş” değişkenine ilişkin tartışmalar:	175
5.3.	ÖĞRETMENLERİN BAĞIMLI SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARIN FREKANS, YÜZDE VE ORTALAMA DAĞILIMLARINA İLİŞKİN TARTIŞMALAR.....	178
5.3.1.	Öğretmenlerin Bağımlı Değişkenlere Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde ve Ortalamaya Göre Dağılımlarına İlişkin Tartışmalar	178
BÖLÜM 6	179	
6.	SONUÇLAR.....	179
6.1.	ÖĞRETMEN DENEKLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR	179
6.2.	ÖĞRETMEN DENEKLERİN, BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE BAĞIMLI SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARA İLİŞKİN SONUÇLAR	180
6.2.1.	Öğretmenlerin “Cinsiyet” Değişkenine İlişkin Sonuçlar.....	180
6.2.2.	Öğretmenlerin “Yaş” Değişkenine İlişkin Sonuçlar	181
6.2.3.	“Medeni Durum” Değişkenine İlişkin Sonuçlar	183
6.2.4.	“Mezuniyet Durumu” Değişkenine İlişkin Sonuçlar	183

6.2.5. “Mesleki Kıdem” Değişkenine İlişkin Sonuçlar	184
6.2.6. “Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu” Değişkenine İlişkin Sonuçlar.....	186
6.2.7. “Ders Verilen Sınıflardaki Öğrenci Sayısı” Değişkenine İlişkin Sonuçlar:.....	187
6.2.8. “Öğretmenlerin Sahip Oldukları Branş” Değişkenine İlişkin Sonuçlar:.....	189
6.3. ÖĞRETMENLERİN BAĞIMLI SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARIN FREKANS, YÜZDE VE ORTALAMA DAĞILIMLARINA İLİŞKİN SONUÇLAR	191
6.3.1. İlköğretim Öğretmenlerinin Öğrencilere Demokratik Davranış Kazandırma Yeterliliklerine Yönelik Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde ve Ortalama Dağılımına İlişkin Sonuçlar	191
6.4. ALT PROBLEMLERE GÖRE SONUÇLAR	192
BÖLÜM 7	194
7. ÖNERİLER	194
KAYNAKLAR:	198
EK: ÖĞRETMEN ANKETİ	201
ÖZGEÇMİŞ	202

SİMGELER LİSTESİ	XIII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XV
TABLOLARIN LİSTESİ.....	XVI
ÖNSÖZ	XXXI
ABSTRACT.....	XXXII
ÖZET	XXXIII
BÖLÜM 1	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ.....	2
1.3. ALT PROBLEMLER.....	2
1.4. SAYILTILAR.....	3
1.1. SINIRLILIKLAR	4
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.3. TANIMLAR	5
BÖLÜM 2	6
2.1. DEMOKRASİ VE EĞİTİM.....	6
2.1.1 DEMOKRASİNİN TANIMI	6
2.1.2. Demokrasi ve Eğitim.....	7
2.1.3. Eğitimde Demokrasinin Amacı	9
2.1.4. Eğitimde Demokrasinin Kapsamı	12
2.1.5. Demokrasi Eğitiminde Mantıksal Gereklilikler	12
2.1.6. Demokrasi Eğitiminde Yasal Zorunluluklar	13
2.2. DEMOKRATİK DAVRANIŞ KAZANDIRMADA OKUL.....	15
2.2.1. Demokratik Davranış Nedir?	15
2.2.2. Demokratik Davranışın Önemi	16
2.2.3. Demokratik Davranış Kazandırmada İlköğretimin Yeri.....	17

2.2.4. Demokratik Davranış Kazandırmada Öğretmenin Yeri.....	19
2.2.5. Demokratik Davranış Kazandırmada Okul Yöneticisinin Yeri	23
2.2.6. Demokratik Davranış Kazandırmada Okul- Aile İşbirliği	27
2.2.7. Demokratik Tutum Sergileyebilen Öğrencinin Özellikleri.....	28
BÖLÜM 3	31
3. YÖNTEM	31
3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	31
3.2. EVREN	31
3.3. ÖRNEKLEM.....	31
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	32
3.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	32
BÖLÜM 4.....	34
4. BULGULAR.....	34
4.1. ARAŞTIRMA EVRENİNDEKİ ÖĞRETMENLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	34
4.2. BAĞIMLI DEĞİŞKENLERİN BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞİŞİP DEĞİŞMEDİĞİNİ TEST ETMEK İÇİN YAPILAN DEĞERLENDİRMELER.	39
4.2.1 “Cinsiyet” Değişkenine İlişkin Bulgular.....	39
4.2.2. “Yaş” Değişkenine İlişkin Bulgular	44
4.2.3. “Medeni Durum” Değişkenine İlişkin Bulgular	61
4.2.4. “Mezuniyet Durumu” Değişkenine İlişkin Bulgular.....	63
4.2.5. “Mesleki Kıdem” Değişkenine İlişkin Bulgular	75
4.2.6. “Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu” Değişkenine İlişkin Bulgular:.....	98
4.2.7. Sınıflardaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine İlişkin Bulgular:.....	106
4.2.8. Branş Değişkenine İlişkin Bulgular:	120
5. TARTIŞMALAR	162

5.1. ÖĞRETMENLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMALAR	
162	
5.2. ÖĞRETMENLERİN BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE BAĞIMLI SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARA İLİŞKİN TARTIŞMALAR.....	165
5.2.1. “Cinsiyet” değişkenine ilişkin tartışmalar.....	165
5.2.2.“Yaş” değişkenine ilişkin tartışmalar.....	167
5.2.3. “Medeni Durum” değişkenine ilişkin tartışmalar	169
5.2.4. “Mezuniyet Durumu” değişkenine ilişkin tartışmalar.....	169
5.2.5. “Mesleki Kıdem” değişkenine ilişkin tartışmalar	170
5.2.6. “Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu” değişkenine ilişkin tartışmalar.....	172
5.2.7. Öğretmenlerin “Sınıflardaki Ortalama Öğrenci Sayısı” değişkenine ilişkin tartışmalar.....	173
5.2.8. Öğretmenlerin sahip oldukları “Branş” değişkenine ilişkin tartışmalar:	175
5.3. ÖĞRETMENLERİN BAĞIMLI SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARIN FREKANS, YÜZDE VE ORTALAMA DAĞILIMLARINA İLİŞKİN TARTIŞMALAR.....	178
5.3.1. Öğretmenlerin Bağımlı Değişkenlere Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde ve Ortalamaya Göre Dağılımlarına İlişkin Tartışmalar	178
BÖLÜM 6	179
6. SONUÇLAR.....	179
6.1. ÖĞRETMEN DENEKLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR.....	179
6.2. ÖĞRETMEN DENEKLERİN, BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE BAĞIMLI SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARA İLİŞKİN SONUÇLAR	180
6.2.1. Öğretmenlerin “Cinsiyet” Değişkenine İlişkin Sonuçlar.....	180
6.2.2. Öğretmenlerin “Yaş” Değişkenine İlişkin Sonuçlar	181
6.2.3. “Medeni Durum” Değişkenine İlişkin Sonuçlar	183
6.2.4. “Mezuniyet Durumu” Değişkenine İlişkin Sonuçlar	183
6.2.5. “Mesleki Kıdem” Değişkenine İlişkin Sonuçlar	184

6.2.6. “Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu” Değişkenine İlişkin Sonuçlar.....	186
6.2.7. “Ders Verilen Sınıflardaki Öğrenci Sayısı” Değişkenine İlişkin Sonuçlar:.....	187
6.2.8. “Öğretmenlerin Sahip Oldukları Branş” Değişkenine İlişkin Sonuçlar:.....	189
6.3. ÖĞRETMENLERİN BAĞIMLI SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARIN FREKANS, YÜZDE VE ORTALAMA DAĞILIMLARINA İLİŞKİN SONUÇLAR	
191	
6.3.1. İlköğretim Öğretmenlerinin Öğrencilere Demokratik Davranış Kazandırma Yeterliliklerine Yönelik Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde ve Ortalama Dağılımına İlişkin Sonuçlar	191
6.4. ALT PROBLEMLERE GÖRE SONUÇLAR	192
BÖLÜM 7	194
7. ÖNERİLER	194
KAYNAKLAR:	198
EK: ÖĞRETMEN ANKETİ	201
ÖZGEÇMİŞ	202

SİMGELER LİSTESİ

n	Frekans
p	Anlamlılık Düzeyi
Sd	Serbestlik Derecesi
ss	Standart Sapma
x	Aritmetik Ortalama
%	Yüzde

KISALTMALAR LİSTESİ

www	World Wide Web
Post. Hoc	Çoklu Karşılaştırma
SPSS	Statistical For Social Sciences

TABLolarIN LİSTESİ

Tablo 1. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	34
Tablo 2. Öğretmenlerin Yaşına Göre Dağılımı	35
Tablo 3. Öğretmenlerin Medenî Durumu Göre Frekans Dağılımı	35
Tablo 4. Öğretmenlerin Eğitim Durumu Frekans Dağılımı.....	36
Tablo 5. Öğretmenlerin Görev Süresi Frekans Dağılımı	36
Tablo 6. Öğretmenlerin Çalıştıkları Okulların Bulunduğu Çevreye Göre.....	37
Tablo 7. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırıyorum.” İfadesine İlişkin Sonuçlar	39
Tablo 8. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Sınıf içinde ve sınıf dışında demokratik yaşamla ilgili öğrencilere örnek olmaya çalışıyorum.” İfadesine İlişkin Sonuçlar	40
Tablo 9. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer veririm.” İfadesine İlişkin Sonuçlar	41
Tablo 10. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesine İlişkin Sonuçlar	41
Tablo 11. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesine İlişkin Sonuçlar.....	42

Tablo 12. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesine İlişkin Sonuçlar.....	43
Tablo 13. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Öğrencilerde ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekler ve model olurum.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	44
Tablo 14. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Öğrencilerde ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekler ve model olurum.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası, Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları ...	45
Tablo 15. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	47
Tablo 16. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	48
Tablo 17. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	49
Tablo 18. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	50

Tablo 19. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	51
Tablo 20. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	52
Tablo 21. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	53
Tablo 22. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	54
Tablo 23. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	55
Tablo 24. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre ““Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	56
Tablo 25. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	57

Tablo 26. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	58
Tablo 27. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	59
Tablo 28. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	60
Tablo 29. Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkenine Göre “Öğrencilerin fikir ve ürettiklerine değer veririm.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	61
Tablo 30. Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkenine Göre “Öğrencilerin fikir ve ürettiklerine değer veririm.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	62
Tablo 31. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	63
Tablo 32. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	64

Tablo 33. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	66
Tablo 34. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	67
Tablo 35. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	69
Tablo 36. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	70
Tablo 37. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	72
Tablo 38. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	73
Tablo 39. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	75

Tablo 40. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılıyorum.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	76
Tablo 41. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	78
Tablo 42. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	79
Tablo 43. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	81
Tablo 44. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	82
Tablo 45. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	83
Tablo 46. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	84

Tablo 47. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	85
Tablo 48. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	86
Tablo 49. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	87
Tablo 50. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	89
Tablo 51. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	90
Tablo 52. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	92
Tablo 53. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	93

Tablo 54. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	94
Tablo 55. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	96
Tablo 56. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	97
Tablo 57. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	98
Tablo 58. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	99
Tablo 59. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	100
Tablo 60. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek,	

kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları .. 101

Tablo 61. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları..... 102

Tablo 62. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları..... 103

Tablo 63. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda öğretmenlerin yeterli olduklarını düşünüyorum.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları 104

Tablo 64. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda öğretmenlerin yeterli olduklarını düşünüyorum.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları..... 105

Tablo 65. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları 106

Tablo 66. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları..... 107

Tablo 67. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	108
Tablo 68. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	109
Tablo 69. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Sınıf yönetiminde öğrencilerin karara katılmalarını sağlarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	110
Tablo 70. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Sınıf yönetiminde öğrencilerin karara katılmalarını sağlarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	111
Tablo 71. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	112
Tablo 72. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları ..	113
Tablo 73. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler	

düzenlenmesini sağlarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	114
Tablo 74. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	115
Tablo 75. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	116
Tablo 76. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	117
Tablo 77. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduklarını düşünüyorum.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	118
Tablo 78. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduklarını düşünüyorum.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	119
Tablo 79. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırıyorum.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	120

Tablo 80. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırıyorum.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	121
Tablo 81. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	123
Tablo 82. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi	124
Tablo 83. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmam.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	126
Tablo 84. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmam.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	127
Tablo 85. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	129
Tablo 86. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	130

Tablo 87. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik bir sınıf ortamının oluşturulmasında öğrencilerle birlikte hareket ederim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	132
Tablo 88. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik bir sınıf ortamının oluşturulmasında öğrencilerle birlikte hareket ederim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	133
Tablo 89. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	135
Tablo 90. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	136
Tablo 91. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	138
Tablo 92. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	139
Tablo 93. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	141

Tablo 94. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	142
Tablo 95. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	144
Tablo 96. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	146
Tablo 97. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	148
Tablo 98. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	149
Tablo 99. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	151
Tablo 100. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	152

Tablo 101. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları	154
Tablo 102. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	155
Tablo 103. Öğretmenlerin Demokratik Tutum Kazandırmada Daha Etkili Buldukları Ders Değişkenine Göre Frekans Dağılımı.....	157
Tablo 104. Öğretmenlerin, Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların, Frekans, Yüzde ve Ortalamasına Göre Dağılımı	158

ÖNSÖZ

Dünyamızın uzun soluklu yükselen değerlerinden biri de demokrasidir. Demokrasi, daha güzel yarınlar, daha yaşanılabilir bir dünya ve mutlu insanlar için, uzun zamandır hava gibi su gibi bir ihtiyaç olarak algılanılmaktadır. Demokrasi kavramı, hoşgörü, saygı, anlayış, farklılıkları kabullenme, kararlara katılabilme gibi esaslarla birlikte aklımıza gelmektedir. Tam ve kesin bir tanımlaması ise yoktur. Belki de, insan olabilmenin şartlarından biri olarak tanımlanabilir.

Demokrasinin hayata geçmesi, insanların ve devletlerin bu kavramı hayata geçirmesi ile mümkün olacaktır. Eğitim, demokrasi kavramının toplumda yerleşmesinde olmazsa olmazdır. Sonuçta devlet, öğretmen, öğrenci, idareci, veli dayanaklarının aynı anda aynı hedefe hizmet etmeleri demokratik birey- demokratik toplum sonucuna kolaylıkla ulaşmamızı sağlayacaktır.

Çalışmalarında yardımcı olan Şakir ve Ayşegül Cankara çiftine, bana desteğini esirgemeyip anlayış gösteren aileme, ilgilerinden dolayı ev kardeşlerime ve emeği geçen tüm dostlarıma çok teşekkür ederim.

Ayrıca, çalışmalarındaki yol göstericiliği, tüm sıkıntılı anlarımda sağladığı kolaylık ve moral desteğiyle yanımda olduğunu gösteren, zorlaştırmayıp kolaylaştırabilme yeteneğiyle kişiliğime yeni bir açı kazandıran, değerli bilim insanı, tez danışmanım, saygıdeğer hocam, Prof. Dr. Semra Ünal'a sonsuz saygı ve şükranlarımı sunuyorum.

Eylül 2008

Tülin MERDAN

ABSTRACT

In this research, it has been tried to determine the proficiency levels of the primary school teachers in making the students gaining democratic behaviours.

Research: The research contains seven parts. The first part is introduction, problematic situation, problematic sentence, subproblems, limits, the purpose of the research, definitions. The second part is democracy and education, the influence of the school in making the students acquiring democratic behaviours. The third part is the method of the research, universe and the examples, the collection of the data, analysis of the data. The fourth section is findings, the fifth section is discussions, the the sixth section is conclusions and the seventh section is suggestions.

This research was carried out on 303 primary school teachers working in the primary schools on the Anatolian Side of İstanbul. The data collected in the research was analysed by using SPSS package program.

In this research with the objective of determining the proficiency levels of primary school teachers in making students gaining democratic behaviours, it has been examined whether there is a difference among teachers in terms of their proficiency levels in making the students gaining democratic behaviours according to some variables such as their perceptions, sex, age, marital status, the schools from which they graduated, professional career, their branches, socio-economic environment of the school, number of students in the class

and the lessons influential in forming democratic behaviours.

The data in this research was collected by means of a questionnaire measuring the proficiency levels of primary school teachers in making the students gaining democratic behaviours. The questionnaires were carried out by teachers whom were visited one by one in their schools and some explanations are made in some sections. The questionnaire consists of twenty-eight questions.

This questionnaire consists of three subfactors. Data was interpreted in percentages by using t-test, Anova and scheffe test.

In the conclusion important differences were observed among teachers' proficiency levels in making students gaining democratic behaviours according to their sex, age, marital status, graduation marks, professional career, branches, socio-economic situation of the school and number of students in the classes.

ÖZET

Bu araştırmada “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin, Öğrencilere Demokratik Davranış Kazandırma Yeterliliklerinin Düzeyi” başlığı altında öğretmenlerin öğrencilere demokratik davranış kazandırma düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma: Birinci bölüm giriş, problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, , sayıtlılar sınırlılıklar, araştırmanın amacı, tanımlar; ikinci bölüm, demokrasi ve eğitim, demokratik davranış kazandırmada okul; üçüncü bölüm, araştırma yöntemi, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin analizi; dördüncü bölüm, bulgular; beşinci bölüm, tartışmalar; altıncı bölüm, sonuçlar ve yedinci bölüm, öneriler olmak üzere yedi başlık altında toplanmıştır.

Araştırma İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan ilçelerdeki ilköğretim okullarında görev yapan 303 öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma için toplanan veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bu araştırmada, ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin demokratik tutum kazandırma yeterliklerini belirlemek amacıyla; okulda çalışan öğretmenlerin algılarıyla, yine öğretmenlerin demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri; cinsiyet, yaş, medenî durum, mezun olunan, meslekî kıdem, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu, ders verilen sınıflardaki öğrenci sayısı, branş ve demokratik davranış kazandırmada etkili bulunan ders gibi değişkenlere göre ilköğretim öğretmenlerinin demokratik davranış kazandırma yeterlikleri arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir.

Bu araştırmadaki veriler “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin, Öğrencilere Demokratik Davranış Kazandırma Yeterlilikleri” ölçeği anketi ile toplanmıştır. Öğretmenler okullarında birebir ziyaret edilerek anketler uygulanmış ve gereken yerlerde açıklamalar yapılmıştır. Anket 28 sorudan oluşmaktadır.

Araştırmada kullanılan “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin, Öğrencilere Demokratik Davranış Kazandırma Yeterlilikleri” ölçeği üç alt faktörden oluşmaktadır. Veriler % (yüzde), t-testi, Anova (Tekyönlü varyans analizi), scheffe testi yapılarak yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin, Öğrencilere Demokratik Davranış Kazandırma Yeterlilikleri” ölçeğine göre öğretmenlerin, öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri; öğretmenlerin, cinsiyet, yaş, medeni durum, mezuniyet durumu, meslekî kıdem, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu, ders verilen sınıflardaki öğrenci sayısı, branş değişkenine göre anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın esasını oluşturan problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar bulunmaktadır.

1.1. PROBLEM DURUMU

İki ayrı hücrenin birleşip oluşturduğu canlılardan biri olan insan, hayatı ve kendini anladığına; düşündüğüne inanılan bir canlıdır. Bu yönüyle insan, hayatta var olabilme ve bir hayatı yaşayabilme çabasını bilinçli bir şekilde ortaya koymaktadır.

İnsanın kendisini ortaya koyarken yaptığı çeşitli faaliyetler ve bunların istedik biçimde sonuçlanması için aldığı çeşitli kararlar vardır.

Birey kendisi ve çevresiyle ilgili kararları almaya küçük yaşlarda başlar. Çocukluğun erken dönemlerinde okulla tanışan çocuklar, burada öğrencilik vasfını kazanırlar. Çocuktan öğrenilmesi beklenen bazı davranışlar vardır. Öğretmen, aile, toplum ve devlet öğrenciden beklenti içindedirler.

Çocuklarımız, gelecek adına elimizde tuttuğumuz en kıymetli emanetlerimizdir.

Çocuklarımızda; demokrasi kültürünün ve bilincinin oluşması, seçme-seçilme ve oy kullanma kültürünün kazandırılması, kendi sorunlarını kendi bakış açılarıyla ele aldıkları, katılım ve hoşgörü anlayışının aşılandığı, tolerans-hoşgörü, çoğulculuk, farklı din ve inançlara saygı ve tartışma adabı ile birey ve bireyin önemini de içeren ilkelerin yerleştiği bir demokrasi bilincinin ve kültürünün oluşması büyük önem arz etmektedir.(www.meb.gov.tr,duyurular, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi, 07.06.07).

Gerçekte modern bir toplumda eğitim yakından demokrasi anlayışıyla bağlantılıdır. Eğitim kurumları bütün öğrencilerin demokratik süreçlere yeterli bir şekilde katılabilmeleri için gerekli nitelikleri sağlamalıdır. Nasıl ki gelişmiş bir ekonomiyle nitelikli ve eğitilmiş bir işgücü arasında doğrudan bir ilişki varsa, demokratik bir yaşamın inşa edilmesi ve sürdürülebilmesiyle o toplumdaki bireylerin gerekli demokratik nitelik ve anlayışa sahip olmaları arasında da bir paralellik vardır.(Yanıklar, Elyıldırım, 2004).

Ne var ki, bu beklentilere çocuk tek başına yanıt verecek durumda değildir. Davranış kazanma süreci içinde öğrenci; öğretmen, eğitim programı, okul yönetimi ile birlikte olacak ve karşılıklı bir etkileşimle bu süreç tamamlanacaktır.

Yapılan bu çalışmayla, topluma yetişkin bir birey olarak katılacak öğrencinin, demokratik tutum geliştirmesine rehber ve yardımcı olması beklenen ilköğretim öğretmenlerinin, öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinin düzeyi belirlenerek, öğrenci ve öğretmenlerin demokratik tutum ve davranışlar kazanmasına katkıda bulunabilme amaçlanmıştır.

1.2. PROBLEM CÜMLESİ

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinin düzeyi nedir?

1.3. ALT PROBLEMLER

1. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinlikler, öğretmenlerin cinsiyetine göre değişmekte midir?
2. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinlikler, öğretmenlerin yaşına göre değişmekte midir?

3. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinliklerin, öğretmenlerin medeni durumlarına göre değişmekte midir?
4. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinlikler, öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre değişmekte midir?
5. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinliklerin, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?
6. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinlikler, öğretmenlerin okullarının bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumuna göre değişmekte midir?
7. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinliklerin, sınıflarındaki öğrenci sayısına göre değişmekte midir?
8. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinliklerin, sahip oldukları branşa göre farklılaşmakta mıdır?
9. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenleri dersler arasında bir farklılık olduğunu düşünmekte midirler?

1.4. SAYILTILAR

1. Öğretmenler, veri toplama aracına objektif olarak ve kendilerince doğru olduğunu düşündükleri cevaplar vermişlerdir.
2. Seçilen araştırma yöntemi ve istatistiksel çözümleme yöntemlerinin, araştırmanın amacına ve verilerin çözümlenmesine uygun olduğu kabul edilmiştir.

1.1. SINIRLILIKLAR

Araştırma sonucunda elde edilecek bulgulara ilişkin genellemeler aşağıdaki sınırlılıklar dâhilinde geçerlidir.

1. Araştırmanın kapsamına İstanbul ili Anadolu yakasında 2007- 2008 yılında resmi ilköğretim okullarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenleri alınmıştır.
2. Veriler, araştırmacı tarafından uygulanan veri toplama aracının istatistiksel sonuçlarından elde edilen bilgilerle sınırlı tutulmuştur.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Demokrasi, insanlığı bir değer olarak yücelten, insan kişiliğinin özgürce gelişmesine katkı sağlayan bir yönetim biçimi olması nedeniyle; hoşgörülü ve diyaloga açık; farklı din, inanç ve düşünce ile insan hak ve özgürlüklerine karşı saygılı; bilgi ve düşünce üretimine uygun bir sosyo-kültürel iklim yaratmanın en etkili aracıdır. Bu nedenle bütün gelişmiş ülkelerde bir sosyal/siyasal paradigma hâline gelen demokrasi, doğal olarak, inşa edici bir alan olarak kurumsal eğitim ile de karşılıklı etkileşim içine girmiştir. Böylece demokrasi önce eğitimin konuları arasında, giderek de onun amaçları ve yöntemleri arasında yer almaya başlamıştır.

Oysa çocuklarımıza yurttaşlık bilinci ve millet sevgisini eğitim yoluyla vermek ne ölçüde bir zorunluluksa, birlikte yaşama ve var olma kültürünü öğretmek de aynı ölçüde bir zorunluluktur. Bu nedenle, demokratik hayatın pratiğine ilişkin değer, tutum ve becerilerin öğrencilere kavratılması tartışılmaz derecede önem ve öncelik arz etmektedir. (www.yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi50/ozpolat.htm, 07.02.2008).

Bu çalışmada amaç, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerini ortaya koymak ve buna göre sonuçlar çıkarmaktır.

1.3. TANIMLAR

Bu araştırmada kullanılan terimler aşağıdaki anlamlarında kullanılacaktır:

Demokrasi: Kişilerin, grupların, sınıfların vb. kendilerini ilgilendiren ya da ilgilendirebilecek konularda alınacak kararların oluşumuna katılmalarıdır. (Ateş, 1994, s.11).

Demokratik Değerler: Eşitlik, yasama saygı, özgürlük, iyiyi arama, hoşgörü, duyarlılık, sorumluluk, farklılıkları kabul etme, güvenlik, barış, gelişim, etkililik, dürüstlük gibi beceriler (Oğuz, 2004: 32).

Demokratik Eğitim: Bireyin kişiliğine ve onuruna saygı gösteren, cinsiyet, ırk ve mezhep farkı gözetmeksizin herkesin yetenek ve istidadına göre gelişmesine imkân sağlayan eğitimidir.(IV. Millî Eğitim Şûrası, 1991: 58; akt. <http://www.mebnet.net/duyurular/Sura>).

Eğitim: Eğitim genel anlamda bireyde davranış değiştirme sürecine denmektedir. (Demirel,2003,s.6).

Öğretmen: Öğrenci özellikleri, öğretim süreci nitelikleri ve konu alanına sahip, öğretim etkinliklerini kılavuzlayan kişidir (Bilen,1993,s.15).

BÖLÜM 2

2.1. DEMOKRASİ VE EĞİTİM

2.1.1 Demokrasinin Tanımı

Demokrasi, insana değer olarak önem veren ve insan kişiliğinin özgürce ve eksiksiz biçimde geliştirilmesine imkan sağlayan bir yönetim ve fazilet rejimidir. (http://www.huseyincelik.net/projeler_demokrasi_egitimi.html, 07.06.07).

Demokrasi, demos- halk, kratos- iktidar, erk anlamına gelmektedir. Halkın egemenliğine dayalı yönetim şekli, elerki. (Türkçe Sözlük,1969, s.192).

İlk olarak Eski Yunan şehir devletlerinde uygulandığı kabul edilen ve (doğrudan ya da temsilciler aracılığıyla) çoğunluğun iktidarı (majority rule) anlamına gelen demokrasi, tarih boyunca zaman zaman kesintilere uğrayarak gelişimini ve değişimini sürdürdü. Eski Yunan demokrasisinde kölelerin ve kadınların oy hakkının olmayışı gibi uygulamalar günümüz demokrasilerince kabul edilemez olarak görülüp artık tartışma konusu dahi edilmese de, demokrasi konusunda genel bir mutabakatın olduğunu söylemek de epey zor. Bu nedenle de, demokrasi, dünyanın farklı yerlerinde, farklı anlayışlar çerçevesinde, gerek sosyalizm, gerekse liberalizm merkezli düşüncelerle eklemlenerek o düşünceler ekseninde yorumlanıyor.(www.derinsular.com/ansiklopedi/2006/07/demokrasi).

Klasik demokrasi tanımına benzerliğinden dolayı günümüzde insan hakları ve demokrasi sıklıkla beraber kullanılır. İnsan hakları ile demokrasi arasındaki kesin tamamlayıcılık bağı: eğer insan hakları bireyin eksiksiz gelişmesi için gerekli bir koşulsa demokratik toplum da, bireyin gelişimi için gerekli çerçeveyi oluşturması bakımından bu hakların kullanılması için gerekli bir koşuldur, ayrıca, demokratik bir toplum bireylerin topluluğun yaşaması için gönüllü olarak verdiği desteğe dayandığından insan hakları böyle bir toplumun ön koşulu olarak görülür.

(www.mustafatasar.gen.tr/Avrupa_Birligi/insanhak_demokratiklesme.htm).

Karıştırılan bir başka kavram da cumhuriyet ve demokrasidir. Oysa, Cumhuriyet bir rejim, demokrasi ise cumhuriyetin uygulanış şekillerinden biridir.

Bir cumhuriyetin tam demokratik cumhuriyet olabilmesi için, gönüllü birlikteliklerle bir arada bulunan o ülke halklarının tüm kesimlerinin, çoğulcu özgür iradeleri ile katılımcı olarak yönetim ve denetim süreçlerine doğrudan katıldığı, demokrasiyi tüm sivil kurum, kuruluş ve kadroları ile var ettiği ve çok kimlikli, değişik inançlı ve çeşitli kültürlerin bir mozaik oluşturacak şekilde bir arada yaşamasına olanak veren bir devlet yapılanmasının gerçekleştirilmesi gerekir. (www.tmmob.org.tr).

2.1.2. Demokrasi ve Eğitim

Eğitim, farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Bunlardan birkaçı şöyledir (Çelik, 1994,s.41):

Tyler (1950: 4)’a göre eğitim, kişinin davranış örüntülerini değiştirme sürecidir. Yıldırım (1983: 12), insan davranışlarında bilgi, beceri, anlayış, ilgi, tavır, karakter vesair önemli sayılan kişilik nitelikleri yönünden belli değişimler sağlamak amacıyla yürütülen düzenli etkileşimler olarak eğitimi tanımlarken, Özçelik (1981: 3), Ertürk’ün anlayışından hareketle, kişinin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla istedik yönde ve bir dereceye kadar kalıcı değişimler meydana getirme süreci olarak tanımlamaktadır. Fidan (1986:6), eğitim, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir derken, Ertürk ve Tyler’in görüşünü desteklemektedir. Alkan (1980: 4) bu tanımları “davranış değişikliği, bireyin belirli hedefler yönünde maksatlı olarak kendi yaşantıları yoluyla davranışlarını değiştirmesi, kişinin yeteneklerini çeşitli yönlerden birey ve toplum için uygun ve dengeli olarak geliştirmesi” olarak sınıflamaktadır.

Filozof Edgar Morin (2003, akt.; Erdoğan, 2005, s.66), mevcut eğitim uygulamalarının yedi alanda eksik olduğunu düşünüyor ve bu doğrultuda geleceğin eğitiminin, bireyleri bu yedi alanda bilgilendirmesi gerektiğini öneriyor. Morin bir anlamda geleceğin eğitiminde yedi bilginin temel alınması gerektiğini ifade ediyor.

1. Bilgi: Bilginin hataya açık olduğu konusundaki bilgidir.
2. Bilgi: Bağlamın önemli olduğudur.
3. Bilgi: İnsanın yeryüzündeki durumunun da bilinmesi gerekir.
4. Bilgi: Küreselleşme.
5. Bilgi: Belirsizlik gerçeği.
6. Bilgi: İnsanı anlamak.
7. Bilgi: Demokrasinin anlaşılması: Morin'e göre demokrasi öğrenilmeli. Birey ve toplum karşılıklı olarak vardır. Demokrasi, zengin ve karmaşık bir birey toplum ilişkisini sağlar; bu ilişki içinde, bireyler ve toplum yardımlaşabilir, karşılıklı gelişebilir, kendi aralarında karşılıklı kurallar koyabilir ve birbirlerini karşılıklı denetleyebilirler. Yurttaşlar demokrasiyi, demokrasi yurttaşları üretir.

Morin'e göre demokrasi, aynı zamanda, devletin sahip olduğu gücün, erkler ayrılığı, bireysel hakların güvenceye alınması ve özel yaşamın korunması yoluyla kendi kendini sınırlamasını da içerir. Demokrasinin, yurttaşların çoğunluğunun mutabakatına ve demokratik kurallara saygıya gereksinimi vardır. Ancak mutabakatla birlikte, demokrasi çeşitlilik ve karşıtlıklara da gerek duyar. Demokrasinin önemli bir niteliği de çeşitlilikle olan yaşamsal bağıdır. Demokrasi, çıkarları çeşitliliği ile düşüncelerin çeşitliliğini gerektirir ve bunları besler. Nasıl biyosferi korumak için türlerin çeşitliliğini korumak gerekiyorsa, demokratik yaşamı korumak için de düşünce ve görüşlerin çeşitliliği ile bilgi kaynaklarının çeşitliliğini korumak gerekir.

Demokrasi, bireylerin zihinsel özerkliğini düşünce ve ifade özgürlüklerini, yurttaşlık kimliklerini besler ve onlardan beslenir; kendisini oluşturan, birbirlerinden ayrılmaz üç

sözcük arasında yaratıcı bir çatışma ortamı içeren Özgürlük- Eşitlik- Kardeşlik idealini besler ve ondan beslenir. (Morin).

Morin'e göre demokrasi, birliğin ve ayrılığın birliğini oluşturur. Demokrasiler kırılındır, çatışmalarla yaşarlar ama bu çatışmalar demokrasiyi boğabilir. Demokrasi henüz dünyanın tamamını kapsayacak kadar genelleşmedi. Çünkü yeryüzünde yirminci yüzyıldan kalma totaliter sistemlerin tohumları varlığını koruyor. Bu tehditler yirmi birinci yüzyılda da süreceğe benziyor. (Morin, akt.; Erdoğan, age, s.72).

2.1.3. Eğitimde Demokrasinin Amacı

Demokrasi eğitimi bütün modern demokrasilerde bir takım ortak değerler, kavramlar ve tutumlardan oluşmaktadır. Bu eğitimin içeriğinin oluşturduğu değerlerin ve ilişkilerin anlaşılması ve benimsenmesi için; öğrencilerimizin, velilerimizin ve yöneticilerimizin yaratıcı, üretken ve etkin katılımcı olmaları gerekir. Hayat boyu öğrenme fikrini esas alan demokrasi eğitimi, çok yönlü bir yaklaşım olup karşılıklı etkileşim içerisinde politik, yasal, sosyal ve kültürel alanlarla bağlantılıdır ve tüm yurttaşların demokratik süreçlere katılımını sağlayarak toplumda demokrasi kültürünün oluşturulmasına yöneliktir.

Bu eğitim sonucunda öğrencilerimiz, bilgili yurttaş olma bilincinin yanı sıra aşağıda belirtilen bazı becerileri ve tutumları da edineceklerdir.

Bu beceriler;

- ✓ Eleştirel düşünme,
- ✓ Üretken olma,
- ✓ Problem çözme,
- ✓ Tanıma ve değerlendirme,

- ✓ Bilgi kaynaklarına başvurma ve bilgiyi kullanabilme,
- ✓ Ahlâkî sorgulama,
- ✓ Katılımcı olma,
- ✓ Çok yönlü iletişim kurabilme,
- ✓ İş birliği ve takım çalışması yapabilme,
- ✓ Tartışma ve uzlaşma kültürünü kazanma,
- ✓ Çatışmayı önleme,
- ✓ Arabuluculuk ve kolaylaştırıcılık,
- ✓ Atılganlık becerileri,
- ✓ Demokratik liderliği benimseme,
- ✓ Kamuoyu oluşturabilme becerileri,

Sorumlu ve aktif katılım için temel becerilere sahip olma, ortak yaşama ait temel kavram ve değerlerin anlaşılmasının yanı sıra toplumumuzda evrensel değer olarak kabul edilen insan sevgisi, saygı, hoşgörü, bağlılık gibi temel değerlere ait sosyal ve aktif tutumların da yetiştirilmesine imkân sağlayacaktır.

Bu tutumlar;

- ✓ İnsan hak ve özgürlüklerinin bölünmezliği ve bütünlüğünü temel ilke olarak kabul etme,

- ✓ Toplumda yaşayan tüm bireylerin değerleri, onurları, inanç ve özgürlüklerine saygı duyma fazileti,
- ✓ Farklılıkların bulunduğu bir dünyada hukuk kurallarına, adalete, eşitliğe bağlılık,
- ✓ Toplumsal problemler için yapıcı, şiddetten uzak, katılımcı ve barış içerisinde çözümler retme,
- ✓ Demokratik ilkelerin, kurumların ve işleyişlerinin yararlılığına inanma,
- ✓ Hayattaki oğulculuk ilkesine bağlı, farklı kültürlere ve onların insanlığa katkısına saygı gösterme ve tahammül etme,
- ✓ Karşılıklı anlayış, iş birliği, eşitlik, adalet ve dayanışma değerlerini kabul etme,
- ✓ Irkçılık, n yargı ve ayrımcılık konusunda mücadele etme,
- ✓ Kişisel sorumluluğun önemine inanma,
- ✓ İnsanın sürekli gelişiminin ana ilke olarak kabul etme,

Çağdaş eğitim anlayışına göre, çocuğun en yalın bir bilgiyi kazanması bile bir "etkinlik" gerçekleştirmesi ile mümkündür. Çocuğun doğal olan bedensel ve ruhsal gelişmesi, nasıl "etkinlik" ilkesine dayanıyorsa okuldaki eğitiminde bu ilkeye dayanması kaçınılmazdır.

Demokrasi, özelliği gereği yaşanılarak öğrenilir. Demokratik hayat tarzının okullarda yaşanılır hle getirilmesi bir zorunluluktur. Okul, bir anlamda eğitim yaşantıları merkezidir. Okuldaki ğrenme süreci, çok boyutlu bir yaşantıya dönüştürülmedikçe gençlere demokrasiyi öğretmekte istenilen başarı elde edilmeyecektir. Öğrenilen bir Şeyin kalıcı olabilmesi için, daha sağduyulu olarak öğrenilmiş olması gerekmektedir. Bu da bir iş yapmakla, görev ve sorumluluk üstlenmekle, öğrenme ortamlarında öğrencinin katkı ve

katılımının yoğunluğuyla ilintilidir. Derslerde izlenen öğrenci merkezli eğitimin yanı sıra ders dışı etkinlikler de eğitimin sözü edilen amaçlarını karşılar. (http://www.huseyincelik.net/projeler_demokrasi_egitimi.html 07.06.07).

2.1.4. Eğitimde Demokrasinin Kapsamı

Demokrasi eğitiminin kapsamının doğru bir şekilde belirlenebilmesi için, “neyi” ve “kime” sorularının cevaplanması gerekmektedir.

İnsan hakları ve demokrasi eğitimi, henüz kendi bağımsız kavramlarına sahip değildir. Kullanılan kavramların çoğunluğu politik eğitimin kullandığı, haklar (doğal haklar, azınlık hakları, politik haklar), görev ve sorumluluklar, sivil özgürlükler, farklılıklar, eşitlik, özgürlük, adalet, zulüm, kendini tanıma, hoşgörü, katılım, katliam, şiddet, barış, sağlık, insafılık, çatışma, güç, otorite vb. (Lister, 1982, s.9-10, akt.; Yeşil,2002, s.49).

Bir başka ifade ile demokrasi eğitimi; insan haklarına saygı, eşitlik, katılım, hoşgörü, işbirliği, güven gibi demokrasinin temel değerlerini, bireylerin davranışlarına dönüştürmek için yürütülen tüm faaliyetleri kapsamaktadır.

Kime öğretelim sorusunun yanıtını ise, Yeşil şu şekilde açıklıyor: Hedef kitle açısından demokrasi eğitimi, başta öğrenci ve öğretmen grubu olmak üzere tüm meslek gruplarını kapsamalıdır. İçerik olarak ise, demokrasinin tüm değer ve özelliklerini, bunlarla ilgili yasa, yönetmelik ve bildiri metinlerini, bilgi, duygu ve beceri boyutları ile kapsamalıdır. (Yeşil, 2002, s.53).

2.1.5. Demokrasi Eğitiminde Mantıksal Gereklilikler

Gerçekte modern bir toplumda eğitim yakından demokrasi anlayışıyla bağlantılıdır. Eğitim kurumları bütün öğrencilerin demokratik süreçlere yeterli bir şekilde katılabilmeleri için gerekli nitelikleri sağlamalıdır. Nasıl ki gelişmiş bir ekonomiyle nitelikli ve eğitilmiş bir işgücü arasında doğrudan bir ilişki varsa, demokratik bir yaşamın inşa edilmesi ve

sürdürülebilmesiyle o toplumdaki bireylerin gerekli demokratik nitelik ve anlayışa sahip olmaları arasında da bir paralellik vardır.

Öte yandan demokrasi eğitimi sadece demokrasinin ilke ve uygulamalarına bireyleri aşına yapmakla kalmamalı aynı zamanda ilkeli, bağımsız, dünya görüşlerinde analitik bir bakış açısına sahip, eleştirilere hoşgörüyü yaklaşabilen, demokrasiye bağlı bireyleri ortaya koyabilmelidir. İyi bir demokrasi eğitimi iyi bir eğitimin vazgeçilmez bir ögesi olmalı ve böyle bir eğitim demokratik bir toplumda bireylerin gerekli bilgi ve entelektüel niteliklere sahip olmasına olanak sağlamalıdır.

Bireyler vatandaşlar olarak sosyal, ekonomik ve politik konuların karmaşıklığını algılayabilmeli, kendi hak ve sorumluluklarının farkında olmalı ve diğerlerinin haklarına saygı gösterebilmelidirler. Bireyler aynı zamanda etkin vatandaşlar olarak toplumun ilerlemesinde işbirliği yapabilmeli, demokratik kurumların önemini kavrayabilmeli, demokrasiyi geliştirecek ve yaşatacak koşulları ve bunlara karşıt olabilecek güçleri anlayabilmelidirler. (Yanıklar, Elyıldırım, 2004).

2.1.6. Demokrasi Eğitiminde Yasal Zorunluluklar

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, II. Cumhuriyetin Nitelikleri başlığı Madde 2:

“Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

• Bakanlar Kurulu'nun 06.06.2003 tarih 2000/684 Sayılı Kararı ile Kabul edilip

Türkiye Büyük Millet Meclisine Sunulan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planınının 675. maddesinde:

“Eğitim sisteminin temel amacı; Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, **demokratik değerlere bağlı, yeni fikirlere açık, kişisel sorumluluk duygusuna sahip**, milli kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen

ve çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilen, bilim ve teknoloji üretimine yatkın ve beceri düzeyi yüksek, bilgi çağı insanını yetiştirmektedir...”

• **1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’ Türk Milli Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel Esaslar, Birinci Bölüm, Türk Milli Eğitiminin Amaçları,**

I - Genel amaçlar:

Madde 2:Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

• (Değişik: 16/6/1983 - 2842/1 md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; **insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik**, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

VIII - Demokrasi eğitimi, Madde 11 ‘de - (Değişik: 16/6/1983 - 2842/3 md.):

Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken **demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır**; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez. (www.meb.gov.tr,duyurular, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi, 07.06.07.)

2.2. DEMOKRATİK DAVRANIŞ KAZANDIRMADA OKUL

Toplumların görevi olan kültürlerini sürdürmek ve geliştirmek, yetişmekte olan kuşağın eğitim ve öğretimiyle olur. Eğitim doğar doğmaz ailede başlar, okul içinde ve dışında yapılan eğitim ve öğretimle birlikte yaşam boyu sürer.

Geniş anlamıyla eğitim ve öğretim bireye, aileden bütün insanlığa ve evrene doğru yayılıp gelişen sevgi ve bilgiyi aktarır. Amaç, seven, sayan, güvenli, başarılı, verimli ve doyurucu bir yaşam sürececek kişiler yetiştirmektir.

Görülüyor ki eğitim ve öğretimin amacı aynı zamanda ruh sağlığının da amacıdır. Çağdaş eğitim, bireyin ruhsal ve toplumsal bakımdan gelişmesini, kendisinin ve toplumun yararına beceriler kazanmasını, bu dengeyi sağlamayı amaçlamaktadır. (Köknel, 1981).

Her devlet; doğal olarak kendi politik anlayışını, yeni yetişen kuşaklara aktarmak ve benimsetmek ister. Bunu genellikle okullar ve yetişekler yoluyla yapar. Bu açıdan eğitim, resmî ideolojinin genç kuşaklara aktarılma süreci olarak tanımlanabilir. Bir devletin anayasası, onun uzak hedeflerini, politik felsefesini yansıtır. Örneğin: Demokratik, laik, sosyal adaletçi, çoğulcu parlamenter sistemi ve hukuk devletini savunan bir anayasa, bu hedefleri her bir yurttaşa kazandırmak için, eğitim kurumlarını devreye sokar. Hedef davranışları, eğitim ve sınav durumlarını buna göre düzenler, çünkü bu tür değerler, onun varlığını sürdürmesi için gerekli ve istendiktir. (Çelik, 1994, s.63).

Hem devletin hem de toplumun okuldan beklentisi demokrasi anlayışının yerleştiği, açık fikirli, hoşgörülü, katılımcı, diğer katılımcılara saygılı bir nesildir. Bu neslin istendik bir biçimde yetişebilmesi ise, demokratik tutum ve davranışların doğru biçimlerde kazandırıldığı; öğretmen, öğrenci, yönetici ve aile ayağının sağlam yapılandırıldığı okul sistemleri içinde gerçekleşebilecektir.

2.2.1. Demokratik Davranış Nedir?

İnsan ilişkileri içinde sürekli yeniden tanımlanan bir varlıktır; diğer insanlarla hiç ilişkisi olmayan bir insan düşünülemez. Başka bir deyişle, demokratik toplum yaratabilmek için,

önce bireylerin kendi günlük yaşamlarında, diğer kişilerin görüşlerine saygılı ve hoşgörülü olmayı öğrenmeleri gerekir. Bu amaçla geliştirilmiş yeni iletişim becerileri, hem bireyin, hem de toplumun yaşamına zenginlik ve saygınlık getirir. (Cüceloğlu, 1999, s.13).

2.2.2. Demokratik Davranışın Önemi

Toplumsal sorunların demokratik çözümü için karşılıklı, iki yönlü iletişim gereklidir. Böyle bir iletişim gerçekleştirilmediği sürece, sorunların çözümüne ulaşamaz. Gücü o anda elinde bulunduran otorite emir vererek, toplumsal soruna bir çözüm getireceğine inanabilir. Ancak iletişim kurmadan ortaya atılan ve zorla kabul ettirilen bu tür “çözüm” biçimlerinin ömrü, emri veren iktidarın ömrü kadar olur; iktidar değişince, yeni otorite eski emri ortadan kaldırır ve çoğu kere, taban tabana zıt, yeni emirler verir. Zamanla sürtüşmeler çoğalır, bu tür keyfi emirler daha derin toplumsal buhranlara yol açar. Türk eğitim, ekonomi ve yönetim tarihi, bu tür keyfi “emir” örnekleriyle doludur. (Cüceloğlu, 1999, s.12).

Demokratik olmayan ortamda yetişen hem yetişkinler hem de öğrencilerin, başkaları tarafından kolayca kabul edilmeyecek davranışlar sergilemeleri mümkündür. Problem davranışlar okul çağı çocuğu için kabul edilebilir görülse de eğitim ve öğretimi olumsuz etkilemektedir.

Problem davranışların, bu davranışları sergileyen bireylere, çevresindekilere, akran grubuna, ebeveynlere ve öğretmenlere olumsuz etkileri olmaktadır. Problem davranış gösteren bireyler problem davranış nedeniyle eğitim olanaklarından maksimum düzeyde yararlanamamaktadırlar. (Erbaş, Kırcaali, Tekin, 2005,s.9).

Problem davranışların öğretmenler açısından olumsuz etkisi ise, bu davranışları azaltmak için yoğun çaba ve emek harcama gereğidir. Bu istenmeyen davranışlara harcanacak zaman ve emek, eğitim- öğretim için harcanacak enerjinin kaybı demektir.

2.2.3. Demokratik Davranış Kazandırmada İlköğretimin Yeri

Okullarımızda devlet tarafından belirlenmiş eğitsel amaçlar gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu eğitsel amaçlar ile aşağıdaki niteliklere sahip öğrenciler yetiştirilmesi hedeflenmektedir:

Öz gerçekleştirmiş,

Anlatım ve iletişim yeterliği kazanmış,

Başkalarıyla ilişki kurabilen, birlikte yaşayabilen, elbirliği yapabilen,

Sağlıklı yaşamasını bilen,

Üreten ve ürettiğini tutumlu kullanabilen,

Araştıran, öğrenen, sorununu çözebilen,

Göreceli özgür düşünebilen, düşündüklerini vicdan süzgecinden geçirdikten sonra iradesiyle karara bağlayabilen ve kararı direşkenlikle uygulayan.

Eğitimin asıl amacı, insanın nasıl biri olmak istediğini gerçekleştirmeye yönelik olmalıdır. Her insan kendi yeteneklerinin sonuna dek gelişmek ister.

Eğitim, eğitilen insanın öz gerçekleştirmesine uygun bir ortamı sağlamakla yükümlüdür. İnsanın, eğitildiği yerin, öz gerçekleştirmesine uygun olmasını istemesi hakkıdır. Böyle bir ortamın sağlanmasında bilinebilen en uygun yönetim biçimi, demokrasidir. İnsan ancak demokratik bir ortamda bilişsel, devinimsel ve duygusal yeteneklerini geliştirme olanağına kavuşabilir.(Başaran, 2000, S. 16).

İlköğretimde demokratik davranış kazandırmaya yönelik pek çok eğitsel amaç vardır. Bunların öğrenciye kazandırılabilmesi için öğretmen, öğrenci, veli ve ilköğretim programının bir bütünlük arz etmesi gerekir.

Bu konuda birinci derecede sorumluluk sahibi kişiler elbette, ilköğretim programlarının sınıf ortamında uygulayıcısı olan öğretmenlermiş gibi görünse de, okul yöneticileri ve

ailenin desteğinin yeri yadsınamaz. Çünkü öğrenci demokratik davranış kazanmada tek oluklu beslenmeyecektir. Sosyal bir varlık olan insan, etkileşim yaşadığı tüm kanallardan aynı doğruyla beslendiği takdirde eğitim ve öğretim, hem daha hızlı hem daha istendik yönde belirlenen hedefe varabilecektir.

Bugün bazı eğitim kurumlarında "aktif eğitim" yöntemi uygulanmaktadır. Bu yöntem, öğrenciye düşünmeyi, öğrenmeyi, sorgulamayı, bilgi kaynaklarına ulaşmayı, sebep-sonuç arasında ilişki kurmayı öğreten bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Günümüzde bilgi çok hızlı artmakta ve yenilenmektedir. Bilgi kaynağı olarak kitap yeterli gelmemektedir. Geleneksel eğitimde, özellikle çoktan seçmeli test tekniğine göre yetişen öğrenci, parça hâlindeki bilgiyi birleştirememekte ve bu nedenle meslek hayatında, kişiliğinin gelişmesinde ve bilgiye dayalı dünya görüşünün oluşmasında okuduğu bilgiyi kullanamamaktadır. Bunlar gibi olumsuz sebeplerden dolayı, bilginin öğrenciye konferans tarzında aktarılması, bilginin ezberlenmesi ve öğrenmenin test tekniğiyle değerlendirilmesine dayanan geleneksel eğitim yöntemi yerine aktif eğitim tercih edilmeye başlanmıştır. Böylece, birey ve toplumların düşünmeyi, iş birliği yapmayı, proje üretmeyi, geniş pencereden bakmayı ve doğrunun değişebileceğini kabul ederek sorgulamayı öğrenmesi hedeflenmektedir.

Sonuç olarak, sadece fiziği, kimyayı, biyolojiyi, tarihi vs ezberleyen değil, o bilgileri sentezleyip yeni terkipler yapan, onları hayata uygulayan, grup çalışmasıyla güç oluşturan, iletişim becerileri olan, sürekli öğrenen, öğrendiğini değerlendiren insanlar yetiştirmek için okullardaki mevcut eğitim sisteminin ciddi şekilde sorgulanması gerekmektedir. Tek tip insan yetiştirmek için oluşturulan kalıplar yırtılmalı, öğrencinin eğitime katılımı sağlanmalı ve ekstrem fikirlere özgürlük tanınmalıdır ki topyekün gelişme olsun ve dâhiler ortaya çıksın. (www.rehberlikportali.com/Yazi.asp?ID=266 , 20.07.07)

Böylece öğrenciye kazandırmak istediğimiz demokratik tutum ve davranışlar daha sağlam bir biçimde yerleşecek ve bir yaşama biçimi olarak, sınıf ortamından çıkıp tüm yurda ve belki de dünyaya yayılarak daha aydınlık ve çağdaş yarınlara ulaşmamızı sağlayacaktır.

2.2.4. Demokratik Davranış Kazandırmada Öğretmenin Yeri

Bir öğretmenin öncelikle kendisini demokratik tutumlar konusunda yetiştirmiş olması gerekmektedir. Kendi içinde bir bütünlük gösteremeyen davranışlar sergileyen öğretmenin elbette sağlıklı tutum ve davranış içinde öğrenciler yetiştirmesi beklenemez. Sınıfta karşılaşılan farklı karakter, fiziki-sosyal- kültürel ve ekonomik özelliklere sahip öğrencilerin öğretmen tarafından benimsenebilmesi gerekir. Ders ortamında ise her öğrencinin sahip olduğu farklı öğrenme stillerine sahip olabileceğine inanmış olunmalıdır.

Öğrenme stilleri bireylere özgüdür. Daha açık bir deyişle, her öğrencinin öğrenme stili bir başka öğrencinin öğrenme stilinden farklıdır. Dahası, öğrenme stilleri genellikle yaşa, cinsiyete, kültüre ve başarı düzeyine göre bile değişiklik gösterir. Gerçekte, bir öğrencinin öğrenme stili onun kişilik özellikleriyle benzerlik ya da uyum içindedir. Örneğin, günlük yaşamında yavaş ve düşünerek hareket eden bir öğrenci öğrenirken de aynı biçimde davranır. Buna karşılık, atılgan, düşünmeden hareket eden ve karar veren bir kişilik yapısına sahip olan bir öğrenci, öğrenmede de uygun olup olmadığı konusunda emin olmaksızın rastgele bir yaklaşım izler. Başka bir deyişle, düşünerek hareket eden bir öğrencinin sistemli bir öğrenme stiline, atılgan bir öğrencinin ise sezgiye dayalı bir öğrenme stiline sahip olduğunu söyleyebiliriz. (Özer,s.151).

Farklı stilleri kavrayan, öğrencinin bireysel farklılıklarına ve öğrenme tarzına sorunsuz bir biçimde yaklaşabilen öğretmen demokratik tavrını ortaya koymayı başarmış sayılabilir.

Öğretmen, çocuk hakları, insan hakları, anayasa ve demokrasi ilkelerini benimseyerek her toplumun kendine özgü kültürel yapısı, değerleri olduğu anlayışıyla öğrenme yaşantıları düzenleyebilmelidir. Ulusal ve evrensel değerleri benimsemeli, uluslararası anlayışı, iş birliğini, dostluğu, barışı destekleyerek, öğrencilerinin de bu değerleri kazanması için çaba gösterebilmelidir.

Öğretmenlik mesleğinde çalışan bir kişinin sahip olması gereken bazı göstergeler vardır. Bu performans göstergeleri aşağıdaki gibidir:

1. Sınıf içi ve dışında çocuk haklarının korunması ve uygulanmasında etkin rol alır.

2. İnsan haklarına uygun biçimde davranır.
3. Uluslara, bireylere ve inançlara karşı ayrımcılık yapmaz.
4. Sınıf içi ve dışı etkinliklerde demokratik davranır.
5. Öğrencilerde ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekler ve model olur.
6. Öğrencilerine bireysel ve kültürel farklılıkları olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer verir.
7. Sınıf içi ve dışı çalışmalarında, toplumsal ve meslekî etik değerleri benimser ve bunlara uygun davranır.
8. Bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili yasal ve ahlâki sorumlulukları bilir ve bunları öğrencilere kazandırır.(TEDP, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri; akt.:<http://oyegm.meb.gov.tr>).

Etkili öğretmenin özellikleri incelendiğinde karşımıza şu sonuç çıkmaktadır:

(Öğrenci nasıl bir öğretmen istiyor?)

1. Çocuk ruhundan ve psikolojisinden anlamalı,
2. Her hareketiyle öğrencilere örnek olmalı,
3. Öğretimden çok eğitime yer vermeli,
4. Etkileyici ve akıllı konuşmalı,
5. Yazısı okunaklı olmalı,
6. Çağdaş, sosyal, güncel olmalı,
7. Öğretmeyi seven, öğrenmeyi sevdiren bir kişi olmalı,
8. Öğrencisiyle uyum içinde, tatlı sert olmalı
9. Olaylara zaman zaman öğrenci gözüyle bakabilmeli,

10. Öğrencilere her zaman kendi çocuğuymuş gibi yaklaşabilmeli,
11. Öğrencilere önyargısız yaklaşabilmeli,
12. Yapmacık tavırlardan uzak, sevecen anlayışlı olmalı,
13. Öncelikle işini çok sevmeli,
14. Öğrenci velileri ile iyi diyalog kurmalı,
15. Öğrenciler arasında her ne şekilde olursa olsun ayırım yapmadan eşit davranabilmeli,

16. Düşünce özgürlüğünden yana olmalı,
17. Öğretmenlik yaptığı okulun adını en iyi şekilde temsil edebilmeli,
18. Öğrencilerini başkalarının yanında korumalı,
19. Disiplinli ve yönetici olmalı,
20. Ders dışında öğrencileriyle ilgilenmeli
21. Notu bir silah olarak kullanmamalı,
22. Öğrencilerinin kişiliklerine yönelik onur kırıcı sözler söylememeli,
23. Bağırıp çağırmadan sorunları konuşarak halletmeli,
24. Sabırlı ve toleranslı olmalı,
25. Öğrencilere ilk olarak doğruluğu ve dürüstlüğü öğretmeli,
26. Öğrencilerini başarılı olabileceğine inandırmalı ve güven duygusu verebilmeli,
27. Dış görünüşe önem vermeli,
28. Öğrencilerini şefkatle severek onun duygularını paylaşabilmeli,

29. Ders kitapları dışında günlük hayattan örnekler verebilmeli,
30. Her zaman güler yüzlü olabilmeli,
31. Kendi şahsi olaylarını öğrencilere aktarmamalı,
32. Öğrencilerini ders çalışmaya teşvik edici olmalı.
(www.rehberlikportali.com/Yazi.asp?ID=172, 20.07.07).

Ayrıca Glasser (1990:66; akt. Celep, 2004, s.76) tarafından yapılan araştırmada, öğrenciler, iyi bir öğretmeni;

- ✓ Öğrencilerin her şeyiyle ilgilenen,
- ✓ Öğretilen konu hakkında detaylı bilgi veren,
- ✓ Sıklıkla nutuk atma yerine sınıf tartışma ortamı sağlayan,
- ✓ Öğrencilerin seviyesine inebilen,
- ✓ Kendini öğrenciden üstün görmeyen ve,
- ✓ Öğrencilerle iletişime girmekten haz alan kişi olarak tanımlamışlardır.

Okullarda olumsuz sınıf ortamı oluşumunu engellemek için öğretmen farklı bireysel niteliklere ve yeteneklere sahip öğrencilerden farklı gruplar oluşturarak birbirleriyle tanışmalarına ve etkileşim içine girmelerine imkân sağlamalıdır. Bu koşulların sağlanamadığı sınıflarda, öğrenci öğretmeni model olarak görmeyebilir ve sonuçta da model olarak görülmeyen öğretmenin öğrencilerini istedik doğrultuda etkinliklere yönlendirmesi beklenemez.

Günümüzde öğretmen, salt bilgi dağıtan, ders verip onu değerlendiren, pasif bir birey olmaktan çıkmıştır. Modern eğitim anlayışının öğretmeni, çocuğun toplum içinde özgürce gelişebilmesi için onun, duyan, düşünen ve uygulayan bir insan olması yolunda çeşitli deneyimleri kazanmasıyla yakından ilgilenir. Öğretmen, çocuğun öğrenme, araştırma ve incelemesinde rehberlik eden bir bireydir.

Çocuğun farklı bireylere ve ortamlara uyum sağlaması yolunda öğretmenin göstereceği çaba, onun önde gelen ödevidir.

Öğretmen, sınıfını ele alırken ders konusunun yanı sıra, öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özellikleriyle ayrı ayrı tanıyabilmeli, öğrettiklerini elden geldiğince bireysel olarak düzenleyebilmelidir. (Yavuzer, 1999, s.166).

Sağlıklı bir demokratik tutum geliştirip ortaya koymayı başarmış öğretmen hem öğrencide örnek olması sebebiyle hem de direk karakterindeki etkileri sebebiyle istendik yönde tutum ve davranışlar geliştirebilecektir.

2.2.5. Demokratik Davranış Kazandırmada Okul Yöneticisinin Yeri

Okul yöneticisinin öğretimin gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesinde kritik rol ve sorumlulukları vardır. Okullara yön veren eğitim yöneticilerinin okulların performans düzeylerini etkilemekte önemli rolleri vardır. (İlgar, 1996).

Okul içindeki huzur ve iletişim gibi faktörlerin eğitime uygun olmasında ve sınıflardaki olumlu atmosferin sağlanmasında okul yöneticilerinin ve yardımcı personelin rolü büyüktür. Okul yönetimince sağlanması gereken destek hizmetleri şöyle sıralayabiliriz: (Sarı,2000; akt. Gürsel, Sarı ve Dilmaç, 2004).

- ✓ Sınıf içinde ve dışında eğitime uygun ortam oluşturulması,
- ✓ Materyal temini, bakımı, onarım ve korunması,
- ✓ Okul, sınıf kitaplıklarının ve ilgi köşelerinin oluşturulması,
- ✓ Problemleri tespit etme ve öğretmenler kurulunda çözüm üretme çalışmaları,
- ✓ Ders planlarını birlikte hazırlama, uygulama, sınavlarla ilgili iş ve işlemlerde rehberlikte bulunma,
- ✓ Okul öncesi eğitim için grup açma ve eğitim etkinliklerini yönlendirme,
- ✓ Özel eğitime muhtaç çocukların her türlü ihtiyacının giderilmesinde destek hizmet sağlama,
- ✓ Öğrenci başarısızlığının nedenlerini araştırma, ortaya çıkarma ve tedbir alma,

✓ Veli toplantıları düzenleme, aile-okul, aile-çevre iletişimini sağlamada etkin rol oynamada bir öğretmenin okul yönetiminden destek alması gerekir.

Sınıf ve branş öğretmenlerinin başarısı, öğrencinin ve okulun başarısını peşinden getiren önemli bir olgudur.

Okul yönetiminin verdiği bu destek hizmetler sayesinde öğretmen hedeflenen bilgi ve davranış seviyelerine ve istenen başarı çitasına ulaşmada kolaylık yaşayacak; başarıyı öğrencileriyle birlikte göğüsleme şansı artacaktır.

İyi bir okulun koşulu iyi bir yöneticidir gerçeğinden hareketle, okul yöneticisi okulun veya öğretimin nerede olduğuna, nereye gideceğine karar vermek gibi önemli liderlik davranışları göstermekle yükümlüdür.

Okul yöneticisi yetki, sorumluluk ve görevleri yerine getirebilmesi için bu alanda gerekli bilgi becerilere sahip olmalıdır.

Her yönetimde olduğu gibi, okul yönetiminde de iki tür yöneticilikten söz edilebilir:

- 1- Otokratik okul yöneticiliği,
- 2- Demokratik okul yöneticiliği.

Çağdaş örgütlerde ve yönetimlerde insani ilişkilere önem verilir. İnsani ilişkiler, demokratik bir ortam içinde açıkça görülür. Bu nedenle otokratik okul yöneticiliği iyi bir okul yöneticisinin seçeceği yönetim biçimi olmamalıdır. (İlgar, 1996). İlgar, aynı eserinde demokratik okul yöneticisinin özelliklerini şöyle sıralamaktadır:

✓ Kendisini bir üst ya da amir olarak görmez. Oturduğu masa ya da sandalyeyi, işin gereği olarak verilmiş bir yer olarak görür.

✓ Çevresindeki arkadaşlarını örgütü amacına ulaştırmada kendisine yardım eden bir kimse gibi görür. Amaca ulaşmak için onlarla işbirliği yapmak gereğine inanır.

✓ Yukarıdaki amaca ulaşabilmek için birlikte çalıştığı kimselere önem ve değer verir, onların ufak tefek kusurlarını görme çabasında bulunmaz. Onların resmi, hatta özel sorunlarıyla ilgilenir; elinden gelen yardımı yapmaktan çekinmez.

✓ Yapılan örgüt çalışmalarıyla ilgili olarak, birlikte çalıştığı kimselere sık sık sorular sorar; hatta yapılan işlerin eleştirilmesine olanak sağlayacak bir ortam yaratır. “Her şeyin en iyisini kendi biliyormuş” gibi bir tutum göstermekten sakınır.

✓ Verdiği kararların, örgütü oluşturan kimselerin ortak kararı olmasına önem verir.

Demokratik toplum yaratabilmek için, önce bireylerin kendi günlük yaşamlarında, diğer kişilerin görüşlerine saygılı ve hoşgörülü olmayı öğrenmeleri yanında, şu veya bu kişilerle nasıl iyi geçinileceğini de bilmesi gerekir. Önemli olan bu kişilerle iyi ilişkiler içinde olabilmek ya da onlara nasıl davranmamız gerektiğini bilmektir. (Türkmen, 2003). Türkmen, demokratik yönetimin iyi ilişkiler kurmakla mümkün olabileceğini söylemekte ve iyi bir yöneticinin ilişkilerini aşağıdaki gibi açıklamaktadır:

Öğretmen ve personel ilişkilerinde; yöneticinin personel üzerinde saygı ve sevgiye dayalı otorite kurması, çalışmalarına ve çevreyle münasebetlerine olumlu şekilde yansıtacaktır.

Öğrenci ilişkilerinde; öğrenciler, özellikle kendileri ile ilgili konularda kontrolü ele geçirmeyi istemekte, ele geçirdiklerinde de nasıl kullanacakları konusunda güçlük çekebilmektedirler. Bu nedenle;

✓ Öğrencilere sevgi ve şefkat gösterilmeli,

✓ Hatalı davranışları sebep-sonuç ilişkileri gösterilerek ikna yoluyla düzeltilmeli,

✓ Ödül ve cezalar ölçülü olmalı,

✓ Kendilerine sorumluluk verilmeli,

✓ Olumlu ve başarılı davranışları ödüllendirilerek güven duyguları geliştirilmelidir.

Velilerle ilişkilerinde; ana-babalar genellikle öğretmen ve idareciler hakkında iyi niyet beslerler. Bazı durumlarda ana-baba ile öğretmen arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkların

nedenlerinden biri, her iki tarafın da ortak öge olan çocuktan beklentilerinin farklı olmasıdır. Bu gerginliğin karşılıklı özveri ile kurulacak işbirliği ile azaltılması lazımdır. Böyle olunca çocuk daha iyi yetişme imkânına sahip olacaktır.

Öğretmen ve yöneticilerin, sınıftaki çocukların tek tip olmadığını, ana-babaların da kendi çocuklarının sınıfta tek olmadığını unutmamaları gerekir.

Duygular bulaşıcıdır; bir yöneticinin kendi duyguları kolayca meslektaşlarına sirayet edebilir. Yetersizlik, ilgisizlik, heyecan, saldırganlık, aşağılık duygusu ve suç başkalarına atma, yönetim kademesindeki insan ilişkilerinde yaygındır. Şunlara dikkat etmek, daha etkili olma yolundaki çabaları kolaylaştıracaktır (Finnigan, 1997,80):

- ✓ Önce öz eleştiri: Kendi tutumlarınızı ve huylarınızı gözden geçirin.
- ✓ Diğer kişilerin duygularına, özellikle onurlarına saygı gösterin. Bunu istemeden zarar vermek kötüdür; kasten böyle yapmak, nedenler geçerliyse ve yaklaşım kontrollüyse kabul edilebilir.
- ✓ Bırakın baskılar azalsın, sonra konuya geri dönün.
- ✓ İnsanlar arasındaki farkı anımsayın.
- ✓ Kendinizi karşınızdaki kişinin yerine koymaya çalışın. Fikirlerinizi ifade ettiğiniz durumun doğasını anlamaya çalışın.
- ✓ Olumlu duygular yaratmaya çalışın.
- ✓ Samimi olun ve bunu belli edin.

Bir okul yöneticisinin öğretmen ve personeliyle, öğrencileri ve velileriyle iyi ilişkiler içinde olması gerekir. Bu ilişkiler içinde göstereceği başarılı hareketleri hem öğrenci, öğretmen ve veliler için örnek teşkil edecek hem de ortak bir paydada yani başarıda buluşmalarına sebep olacaktır.

Ülkemizde eğitimin geleceğinin yönlendiren yöneticilerin çok kültürlü bir dünyada ulusal kimliği korumak koşulu ile yaşamayı öğrenmelidirler. Dünya sanıldığından daha hızlı

küçülmektedir. Kültürel bir lider olarak okul yöneticisinin demokratik okul kurma ve geliştirme başarısı da büyük ölçüde çok kültürlü eğitim felsefesini anlamaya bağlıdır. Kültürel lider, tarihin derinliklerinden dünü çıkarıp analog ederken bugün de yarının dünyasının değer, norm ve simgelerinin çerçevesini çiğneyebilmelidir. Kültürel bir lider olarak okul yöneticisinin kuşağı demokratik kültür, hoşgörü ve küresel vizyon adına önemli bir adım olacaktır. (Çelik, 1999, s.67).

2.2.6. Demokratik Davranış Kazandırmada Okul- Aile İşbirliği

İlk eğitimini aldığı anne kucağının ardından çocuk, okulla tanışmakta ve eğitimini öğretimle de birleştirerek her iki kurum aracılığıyla gelişimini sürdürmektedir. Sağlam bir eğitim sağlam bir geleceğe atılan önemli bir adımdır. Bu adımın istenen başarıyı sağlayabilmesi için okul ve aile kurumlarının sağlıklı bir tutum sergilemesi ve en önemlisi ciddi ve tutarlı bir işbirliği içinde olmaları gerekir. Hem anne-baba, hem öğretmen hem de öğrencinin içinde bulunması gereken bu çemberde olumlu sonuçların alınabilmesi için demokratik tutumların sergilenmesi ve bilinçli tavır takınılması başarının olmazsa olmazlarından denebilir.

Sosyal uyum üzerindeki yapılan çalışmalar, ailenin çocuk üzerindeki ilk etkilerinin son derece önemli olduğunu kanıtlamıştır. Evlerinde yakın bir ilgiyle demokrasinin birleştiğini gören çocuklar, en etkin, özgür ve arkadaşlarıyla ilişkilerinde en başarılı çocuklar olmaktadır. Baldwin ve Watson'ın araştırmaları bu gerçeği doğrular niteliktedir. Araştırmacılara göre, hoşgörülü ve demokratik evlerde büyüyen çocuklar, arkadaşlarıyla ilişkilerinde daha etkin, daha girişken, yaratıcı fikirler öne sürebilen, fikirlerini serbestçe söyleme eğiliminde görülen çocuklar olmaktadır. Bu tür çocuklarda kendini denetleme arzusuna daha erken rastlanmaktadır.(Yavuzer, 1999, s.137).

İyi bir ana-baba mutlu, fakat hatasız değildir. Onların duyguları diğer ana-babalardan farklı olabilir. Şunu unutmamak gerekir ki, mutlu ana-baba mutlu çocuklar yetiştirir. Mutluluğun temelinde yatan pozitif görüş, pozitif tutumları aile inde oluşturabilir.(Telman,1998,s.114).

Ana-babalar öğretmenler ve okul yönetimince gerek veli toplantıları sırasında gerekse belli bir konu çerçevesinde gerçekleştirilen toplantı ve seminerlerle bilgilendirilmeli, veli ziyaretleri ve özel görüşmelerle aileler bilinçlendirilirken, kaydedilen gelişmeler de gözlemlenmeli ve bir sonraki adıma elde edilen bulgular ışığında geçilmelidir. Böylece daha bilinçli ana-babalar ve daha bilinçli bir toplum elde etmek mümkün olacaktır. Bu da bizi gelecek yüzyıllara demokrasi ışığında taşıyacak, insanlık adına büyük bir adım olarak nitelenebilecektir.

2.2.7. Demokratik Tutum Sergileyebilen Öğrencinin Özellikleri

Demokratik değerler ile ilgili Kıncal ve Işık'ın yaptıkları araştırmada demokratik değerleri, eşitlik, yaşama saygı, özgürlük, adalet, dürüstlük, iyiyi arayış, işbirliği, özgüven, hoşgörü, duyarlılık, sorumluluk, farklılıkları kabul etme, güvenlik, barış, gelişim, mükemmellik ve etkililik olarak sıralarken; demokratik değerler ve bu değerlere ait örnek davranışları aşağıdaki şekilde belirtmişlerdir.(İbran, 2004,s. 12; akt. Çakmur, 2007,s.11).

ADALET	EŞİTLİK	ÖZGÜRLÜK
1. Adaletin gerekliliğine inanır.	1. Eşitliğe inanır.	1. Hak ve özgürlüklerin bilincindedir.
2. Adil davranır.	2. Çalışanlara eşit davranır.	2. Özgürlüğün sınırlarını bilir.
3. Çalışma arkadaşlarının adil davranmasını sağlar.	3. Farklı tepkiler için objektif kriterlere sahiptir.	3. Çalışma arkadaşlarının özgürlüklerini kullanabilmesi için gerekli önlemleri alır.
4. Adalet ilkesine aykırı davranışları kolayca sezer.	4. Görevlerde dengeyi gözetir.	4. Özgürlükleri kısıtlayıcı eylemi yoktur.

<p>YAŞAMA SAYGI</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yaşamın kutsallığını bilir. 2. Yaşam sevinciyle doludur. 3. Başkalarının yaşam alanını sınırlayıcı eylemi söz konusu değildir. 4. Başkalarının özel yaşamına ilişkin bilgileri ifşa etmez. 	<p>İŞBİRLİĞİ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İşbirliğine inanır. 2. Katılımcı yaklaşıma sahiptir. 3. Çalışanlar arasında ekip ruhuna sahip olmayı sağlar. 4. Yanındaki bireyleri onurlandırıcı davranışlar sergiler. 	<p>ÖZGÜVEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Öz güvenin gerekliliğine inanır. 2. Kendisine karşı özgüveni vardır. 3. Öz disipline sahiptir. 4. Öz güveni arttırıcı önlemler alır. 5. Eleştirilere açıktır. 6. Öz eleştiri yapar.
<p>DÜRÜSTLÜK</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dürüstlüğüme gerekliliğine inanır. 2. Kararlarının arkasında durur. 3. Olayları abartmaz. 4. Bardağın dolu kısmını görür. 5. Tutarsız davranış sergilemez. 6. Tercihlerinde dürüstlük ön plandadır. 	<p>HOŞGÖRÜ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hoşgörünün gerekliliğine inanır. 2. İletişimde toleranslıdır. 3. Uzlaşmadan yanadır. 4. Aşırılıktan kaçınır. 5. Cömerttir. 6. Sabırlıdır. 7. Bireyleri sorgularken kendisini onların yerine koyar. 	<p>DUYARLILIK</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Toplumsal değerlere duyarlıdır. 2. Evrensel değerlere duyarlıdır. 3. Kültürel değerleri korur. 4. Çevreye duyarlıdır.

İYİYİ ARAYIŞ	SORUMLULUK	FARKLILIKLARA SAYGI
1. Daha iyisinin olabileceğine inanır.	1. Sorumluluğun gerekliliğine inanır.	GÜVENLİK
2. Var olanla yetinmez.	2. Sorumluluklarının bilincindedir.	BARIŞ
3. Gelişime açıktır.	3. Yetki ve sorumluluğu dengeli dağıtır.	GELİŞİM
4. Daha iyisini arayış içindedir.		MÜKEMMELLİK
		ETKİLİLİK

Şekil 1.

Demokratik bir sınıf ortamın öğrencilere “ben” yerine “biz” bilinci kazandırılır. Böyle bir sınıftaki öğrencilerin şu özelliklere sahip olmaları beklenir (Ünal, Ada, 2000, s.156-157):

1. Paylaşmayı öğrenirler.
2. Birbirlerine karşı saygılıdırlar.
3. Birbirlerine yardım eder, destek olurlar.
4. Sınıfın önemli birer üyesidirler.
5. Sınıfta olmaktan gurur duyarlar ve bir gruba ait olma duygusunu geliştirirler.
6. Sınıftaki aktivitelere aktif olarak katılırlar.
7. Birbirlerinin öğrenmelerine katkıda bulunurlar.
8. Sevgiyi öğrenirler.
9. Kendi davranışlarını kontrol etmeyi öğrenirler.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan yöntem açıklanacaktır. Araştırma için kullanılan model, evren örneklem, verilerin toplanması ilgili yapılan çalışmalar, verilerin işlenmesi ve araştırmada kullanılan istatistiksel teknikler açıklanacaktır.

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada; ilköğretim okullarında görevli olan öğretmenlerin görüşlerine göre ilköğretim öğretmenlerinin demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri, literatür taraması ve anket uygulaması ile belirlenecektir. Bu nedenle araştırmanın yürütülmesinde tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay birey yada nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 1995,s.77).

3.2. EVREN

Araştırmanın çalışma evrenini, İstanbul'un Anadolu yakasında bulunan ilköğretim okullarında çalışan sınıf ve branş öğretmenleri oluşturmaktadır.

3.3. ÖRNEKLEM

Araştırmanın örneklemini 2007–2008 eğitim-öğretim yılında İstanbul'un Anadolu yakasında bulunan ilköğretim okullarından random (tesadüfi örneklem) yöntemi ile seçilen 303 öğretmen oluşturmaktadır.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Bunun için öncelikle araştırma konusu ile ilgili literatür taraması yapılmış olup, çalışmaların raporları ve diğer kaynaklar gözden geçirilerek araştırmanın çerçevesi oluşturulmuş ve problem ortaya konmuştur. Daha sonra anket formu hazırlanmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Anketin Birinci bölümünde öğretmenlerin kişisel özellikleri ile ilgili sorular sorulmuştur. İkinci bölümü ise, ilköğretim öğretmenlerinin demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde kullandıkları etkinlikleri belirlemeye yönelik anket maddelerinden oluşmaktadır. Üçüncü bölüm ise araştırmaya katılan öğretmenlerin konu ile ilgili diğer düşüncelerini yazmaları için ayrılmıştır.

Verilerin toplanmasında kullanılan anket, Salih Zeki Genç'in "Demokratik Kazanımların Gerçekleştirilmesinde İlköğretim Öğretmenlerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesi" adlı çalışmasından alınmıştır.

Katılımcıların sorulara ne derece katıldıklarını belirlemek amacıyla 5 (her zaman katılıyorum), 4 (genellikle katılıyorum), 3 (ara sıra katılıyorum), 2 (çok az katılıyorum), 1 (hiçbir zaman katılmıyorum) biçiminde 5'li Likert tipi Dereceleme Ölçeği kullanılmıştır.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlere uygulanan anketlerden toplanan verilerin çözümlenmesine geçilmeden önce, veriler işlenmeye hazır hale getirilerek kodlanmıştır. Bilgiler işlenmek üzere veri işleme ortamına aktarılmış, gerekli kontroller yapılarak veriler çözümlenmeye hazır hale getirilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler, SPSS 13.0 programı kullanılarak çözümlenmiştir. Grafikselleştirimler MS Word programı ile hazırlanmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde ve ortalamalar arası farkın anlamlılığını test etmek üzere "t" testi ve çoklu değişkenlerde varyans analizi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgu ve yorum bölümünde elde edilen verilerin frekans dağılımları, ortalama değerleri, standart sapma değerleri tablolarla ve grafiksel gösterimlerle sunulmuş, diğer elde edilen verilere ait istatistiksel analiz sonuçları, kolay anlaşılır çizelgeler halinde derlenerek yorumlanmıştır

Araştırmada kullanılan ölçeğe uygun olarak elde edilen görüşlerin aritmetik ortalamaları değerlendirilirken şu aralıklar göz önünde bulundurulmuştur.

Verilen Ağırlık	Seçenekler	Sınırı
1	Hiçbir Zaman	1,00–1,79
2	Çok Az	1,80–2,59
3	Ara Sıra	2,60–3,39
4	Genellikle	3,40–4,19
5	Her Zaman	4,20–5,00

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde ele alınan problemin çözümü ve alt problemlere dayalı olarak toplanan verilerin istatistiksel tekniklerle çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgulara ve ilgili yorumlara yer verilmiştir. Bu kapsamda 303 öğretmenin cevapladığı anket değerlendirmeye alınmıştır.

4.1. ARAŞTIRMA EVRENİNDEKİ ÖĞRETMENLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu kısımda araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri ile ilgili; cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun olunan okul, mesleki kıdem, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu, ders verilen sınıflardaki öğrenci sayısı, branş ve demokratik tutum kazandırmada etkili bulunulan ders ile ilgili frekans değerleri ve buna bağımlı yüzde hesaplamalarına yer verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	% Yüzde
Bayan	154	50,82
Erkek	149	49,12
Toplam	303	100

Tabloda 1’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin 154’ü bayan, 149’ü erkek olmak üzere toplam örneklem grubunun %50,82’sini bayan öğretmenler, %49,12’sini ise erkek öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 2. Öğretmenlerin Yaşına Göre Dağılımı

Yaş Grubu	Frekans	% Yüzde
21-30	164	54,1
31-40	94	31,0
41-50	30	9,9
51 ve üzeri	15	4,9
Toplam	303	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %54,1’i 21-30 yaşları arasında, %31’i 31-40 yaşları arasında, %9,9’u 41-50 yaşları arasında, %4,9’u 51 ve üstü yaşlarındadır.

Tablo 3. Öğretmenlerin Medenî Durumu Göre Frekans Dağılımı

Medenî Durum	Frekans	% Yüzde
Bekâr	119	39,2
Evli	180	59,4
Dul	4	1,3
Toplam	303	100

Tablo 3’de görüldüğü gibi öğretmenlerin %39,2’si bekâr, %59,4’ü evli, %1,3’ü ise duldur.

Tablo 4. Öğretmenlerin Eğitim Durumu Frekans Dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	% Yüzde
Öğretmen Okulu	2	0,6
Eğitim Enstitüsü	12	3,9
Eğitim Yüksek Okulu	13	4,2
Eğitim Fakültesi	207	68,3
Fen Edebiyat Fakültesi	48	15,8
Diğer	21	6,9
Toplam	303	100

Tablo 4’de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 0,6’sı Öğretmen Okulu, %3,9’u Eğitim Enstitüsü, %4,2’si Eğitim Yüksek Okulu, %68,3’ü Eğitim Fakültesi, %15,8’i Fen Edebiyat Fakültesi, %6,9’u ise diğer alanlardan mezun olmuşlardır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Görev Süresi Frekans Dağılımı

Görev Süresi	Frekans	% Yüzde
1-5 Yıl	121	39,9
6-10 Yıl	99	32,6
11-15 Yıl	34	11,2
16-20 Yıl	20	6,6
21-25 Yıl	8	2,6
26 Yıl ve üzeri	21	6,9
Toplam	303	100

Tablo 5’de görüldüğü gibi öğretmenlerin %39,9’u 1-5 yıl, %32,6’sı 6-10 yıl, %11,2’si 11-15 yıl, 6,6’sı 16-20 yıl, %2,6’sı 21-25 yıl, %6,9’u ise 26 yıl ve üstü görev yapmaktadır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Çalıştıkları Okulların Bulunduğu Çevreye Göre Sosyo-ekonomik Durumun Frekans Dağılımı

Sosyo-ekonomik Durum	Frekans	% Yüzde
Düşük	149	49,1
Orta	150	49,5
Yüksek	4	1,3
Toplam	303	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmenlerin %49,1’i düşük, %49,5’i orta, %1,3’ü ise yüksek sosyo-ekonomik duruma sahip olan çevrelerdeki okullarda çalışmaktadırlar.

Tablo 7. Öğretmenlerin Ders Verdikleri Sınıflardaki Ortalama Öğrenci Sayılarına Göre Frekans Dağılımı

Ortalama Öğrenci Sayısı	Frekans	% Yüzde
30 ve Daha Az	110	36,3
31- 40	98	32,3
41 ve Daha Çok	95	31,3
Toplam	303	100

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğretmenlerin %36,3’ü 30 ve daha az,%32,3’ü 31-40, %31,3’ü ise 41 ve daha çok öğrenciye sahip sınıflarda ders vermektedirler.

Tablo 8. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Frekans Dağılımı

Branş	Frekans	% Yüzde
Sınıf Öğretmeni	117	38,6
Türkçe	36	11,8
Matematik-Fen Bilimleri	35	11,5
Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	45	14,8
Görsel S.- Teknoloji T.- Müzik- Beden E.	35	11,5
Yabancı Dil	35	11,5
Toplam	303	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğretmenlerin %38,6’sı sınıf öğretmeni, %11,8’i Türkçe, %11,5’i Matematik-Fen Bilimleri, %14,8’i Sosyal Bilimler-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, %11,5’i Görsel Sanatlar-Teknoloji Tasarım-Müzik-Beden Eğitimi, %11,5’i ise Yabancı Dil alanında çalışmaktadırlar.

Tablo 9. Öğretmenlerin Demokratik Davranış Kazandırmada Daha Etkili Buldukları Derse Göre Frekans Dağılımı

Branş	Frekans	% Yüzde
Türkçe	68	22,4
Matematik-Fen Bilimleri	15	4,9
Sosyal Bilimler	158	52,1
Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	24	7,9
Görsel S.- Teknoloji T.- Müzik- Beden E.	28	9,2
Yabancı Dil	5	1,6
Diğer	5	1,6
Toplam	303	100

Tablo 9’da görüldüğü gibi öğretmenlerin %22,4’ü Türkçe, %4,9’u Matematik-Fen Bilimleri, %52,1’i Sosyal Bilimler, %7,9’u Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, %9,2’si Görsel Sanatlar-Teknoloji Tasarım-Müzik-Beden Eğitimi, %1,6’sı Yabancı Dil, % 1,6’sı ise Diğer dersleri demokratik davranış kazandırmada daha etkili bulmaktadırlar.

4.2. BAĞIMLI DEĞİŞKENLERİN BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞİŞİP DEĞİŞMEDİĞİNİ TEST ETMEK İÇİN YAPILAN DEĞERLENDİRMELER.

4.2.1 “Cinsiyet” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 7. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırırım.” İfadesine İlişkin Sonuçlar

	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Sd	T	P
4. Madde	Bayan	154	3,59	1,02	301	-1,702	.000<0.05
	Erkek	149	3,77	0,81			

Tablo 7’de öğretmenlerin “Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırırım.” İfadesi için yapılan t testi sonucunda, bayanların aritmetik ortalaması 3,59; erkeklerin aritmetik ortalaması ise 3,77 olarak çıkmıştır. Bayan ve erkek öğretmenlerin puanları arasında ($p<.05$) anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre “Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırırım” ifadesine, erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha fazla katılmaktadır.

Tablo 8. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Sınıf içinde ve sınıf dışında demokratik yaşamla ilgili öğrencilere örnek olmaya çalışırım.” İfadesine İlişkin Sonuçlar

	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Sd	T	P
6. Madde	Bayan	154	4,58	0,50	301	.217	.034 < .05
	Erkek	149	4,57	0,60			

Tablo 8’de öğretmenlerin “Sınıf içinde ve sınıf dışında demokratik yaşamla ilgili öğrencilere örnek olmaya çalışırım.” İfadesi için yapılan t testi sonucunda, bayanların aritmetik ortalaması 4,58 erkeklerin aritmetik ortalaması ise 4,57 olarak çıkmıştır. Bayan ve erkek öğretmenlerin puanları arasında ($p < .05$) anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre “Sınıf içinde ve sınıf dışında demokratik yaşamla ilgili öğrencilere örnek olmaya çalışırım.” ifadesine, bayan öğretmenler erkek öğretmenlere göre daha fazla katılmaktadır.

Tablo 9. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer veririm.” İfadesine İlişkin Sonuçlar

	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Sd	T	P
11. Madde	Bayan	154	4,70	0,51	301	-1,044	.041< .05
	Erkek	149	4,76	0,44			

Tablo 9’da öğretmenlerin “Öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer veririm.” İfadesi için yapılan t testi sonucunda, bayanların aritmetik ortalaması 4,70 erkeklerin aritmetik ortalaması ise 4,76 olarak çıkmıştır. Bayan ve erkek öğretmenlerin puanları arasında ($p < .05$) anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre “Öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer veririm.” ifadesine, erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha fazla katılmaktadır.

Tablo 10. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesine İlişkin Sonuçlar

	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Sd	T	P
17. Madde	Bayan	154	4,70	0,51	301	-1,748	.013<.05
	Erkek	149	4,76	0,44			

Tablo 10’da, öğretmenlerin “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesi için yapılan t testi sonucunda, bayanların aritmetik ortalaması 4,70 erkeklerin aritmetik ortalaması ise 4,76 olarak çıkmıştır. Bayan ve erkek öğretmenlerin puanları arasında ($p < .05$) anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” ifadesine, erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha fazla katılmaktadır.

Tablo 11. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesine İlişkin Sonuçlar.

	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Sd	T	P
19. Madde	Bayan	154	3,81	1,04	301	-	.003<.05
	Erkek	149	3,91	0,81			

Tablo11’de öğretmenlerin “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesi için yapılan t testi sonucunda, bayanların aritmetik ortalaması 3,81 erkeklerin aritmetik ortalaması ise 3,91 olarak çıkmıştır. Bayan ve erkek öğretmenlerin puanları arasında ($p < .05$) anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesine, erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha fazla katılmaktadır.

Tablo 12. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesine İlişkin Sonuçlar.

	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Sd	T	P
23. Madde	Bayan	154	2,38	1,06	301	-2,778	.003<.05
	Erkek	149	2,75	1,28			

Tablo 12’de, öğretmenlerin “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesi için yapılan t testi sonucunda, bayanların aritmetik ortalaması 2,38 erkeklerin aritmetik ortalaması ise 2,75 olarak çıkmıştır. Bayan ve erkek öğretmenlerin puanları arasında ($p < .05$) anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” ifadesine, erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha fazla katılmaktadır.

4.2.2. “Yaş” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 13. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Öğrencilerde ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekler ve model olurum.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
8.Madde	21-30	164	4,43	0,62	G.Arastı	6,11	3	2,03	5,48	.001
	31-40	94	4,37	0,63	G.İçi	111,19	299	0,371		
	41-50	30	4,63	0,55	Toplam	117,31	302			
	51ve üzeri	15	5	0						
	Toplam	303	4,46	0,62						

Tablo 13’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Öğrencilerde ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekler ve model olurum.” ifadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmen yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin 51 ve üzeri yaş arası öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise 31-40 yaş grubu öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Öğrencilerde ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekler ve model olurum.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası, Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Yaş (i)	Yaş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
8. Madde	21-30	31-40	0,06	0,07	0,89
		41-50	-0,20	0,12	0,43
		51 ve üzeri	-0,56 *	0,16	0,00
	31-40	21-30	-0,06	0,07	0,89
		41-50	-0,26	0,12	0,24
		51 ve üzeri	-0,62 *	0,16	0,00
	41-50	21-30	0,20	0,12	0,43
		31-40	0,26	0,12	0,24
		51 ve üzeri	-0,36	0,19	0,30
	51 ve Üzeri	21-30	0,56 *	0,16	0,00
		31-40	0,62 *	0,16	0,00
		41-50	0,36	0,19	0,30

Tablo 14’de görüldüğü gibi, “Öğrencilerde ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekler ve model olurum.” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; 51 ve üzeri yaş grubu öğretmenler, 21-30 ve 31-40 yaş grubu 41-50 yaş grubu öğretmenlere göre bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. 51 ve üzeri yaş grubu öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 15. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> ,Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
16.Madde	21-30	164	4,08	0,56	G.Arası	4,12	3	1,37	3,918	.009
	31-40	94	4,21	0,65	G.İçi	104,94	299	0,35		
	41-50	30	4,33	0,47	Toplam	109,07	302			
	51ve üzeri	15	4,53	0,63						
	Toplam	303	4,17	0,60						

Tablo 15’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim

yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” ifadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmen yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin 51 ve üzeri arası öğretmenler en az katılan öğretmenlerin ise 21-30 yaş arası öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 16. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Yaş (i)	Yaş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
16.Madde	21-30	31-40	-0,12	0,07	0,43
		41-50	-0,24	0,11	0,21
		51 ve üzeri	-0,44	0,15	0,05
	31-40	21-30	0,12	0,07	0,43
		41-50	-0,12	0,12	0,81
		51 ve üzeri	-0,32	0,16	0,28
	41-50	21-30	0,24	0,11	0,21
		31-40	0,12	0,12	0,81
		51 ve üzeri	-0,2	0,18	0,76
	51 ve Üzeri	21-30	0,44	0,15	0,05
		31-40	0,32	0,16	0,28
		41-50	0,2	0,18	0,76

Tablo 16’da görüldüğü gibi, “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; tesadüfi bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak ortalamalar değerlendirildiğinde en çok fark 51 ve üzeri yaş grubu aralığı lehine olmak üzere 21-30 yaş aralığı öğretmenler arasında bulunmuştur.

Tablo 17. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

f,Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
17.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	21-30	164	3,20	0,98	G.Arası	17,09	3	5,69	5,76	.00
	31-40	94	3,5	0,99	G.İçi	295,75	299	0,98		
	41-50	30	3,5	1,10	Toplam	312,85	302			
	51 ve üzeri	15	4,2	0,86						
	Toplam	303	3,37	1,01						

Tablo 17’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” ifadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmen yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$).

Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin 51 ve üzeri yaş grubundaki öğretmenler en az katılan öğretmenlerin ise 21-30 yaş arası öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 18. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Yaş (i)	Yaş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
17. Madde	21-30	31-40	-0,29	0,12	0,14
		41-50	-0,29	0,19	0,51
		51 ve üzeri	-0,99*	0,26	0,00
	31-40	21-30	0,29	0,12	0,14
		41-50	0	0,20	1
		51 ve üzeri	-0,7	0,27	0,09
	41-50	21-30	0,29	0,19	0,51
		31-40	0	0,20	1
		51 ve üzeri	-0,7	0,31	0,17
	51 ve Üzeri	21-30	0,99*	0,26	0,00
		31-40	0,7	0,27	0,09
		41-50	0,7	0,31	0,17

Tablo 18’de görüldüğü gibi, “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; 51 ve üzeri yaş grubu öğretmenler, 21-30 yaş grubu öğretmenlere oranla bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. 51 ve üzeri yaş

grubu öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 19. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

f,Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
19.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	21-30	164	3,81	0,92	G.Arası	8,04	3	2,68	3,11	.02
	31-40	94	3,79	0,97	G.İçi	257,40	299	0,86		
	41-50	30	4	0,87	Toplam	265,45	302			
	51 ve üzeri	15	4,53	0,63						
	Toplam	303	3,86	0,93						

Tablo 19’da görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmen yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin 51 yaş ve üzeri yaş grubundaki öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise 31-40 yaş arası öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir

Tablo 20. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Yaş (i)	Yaş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
19. Madde	21-30	31-40	0,01	0,12	0,99
		41-50	-0,18	0,18	0,80
		51 ve üzeri	-0,71*	0,25	0,04
	31-40	21-30	-0,01	0,12	0,99
		41-50	-0,20	0,19	0,78
		51 ve üzeri	-0,73*	0,25	0,04
	41-50	21-30	0,18	0,18	0,80
		31-40	0,20	0,19	0,78
		51 ve üzeri	-0,53	0,29	0,34
	51 ve Üzeri	21-30	0,71*	0,25	0,04
		31-40	0,73*	0,25	0,04
		41-50	0,53	0,29	0,34

Tablo 20’de görüldüğü gibi “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; 51 ve üzeri yaş grubu öğretmenler, 31-40 ve 21-30 yaş grubu öğretmenlere oranla bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. 41-50 yaş grubu öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 21. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

f,Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
21.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	21-30	164	3,57	0,94	G.Arası	8,02	3	2,67	2,95	0,03
	31-40	94	3,67	0,96	G.İçi	270,63	299	0,90		
	41-50	30	4	0,83	Toplam	278,65	302			
	51 ve üzeri	15	4,13	1,12						
	Toplam	303	3,67	0,96						

Tablo 21’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmen yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin 51 ve üzeri yaş grubu öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise 21-30 yaş arası öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 22. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Yaş (i)	Yaş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
21. Madde	21-30	31-40	-0,09	0,12	0,89
		41-50	-0,42	0,18	0,16
		51 ve üzeri	-0,56	0,25	0,19
	31-40	21-30	0,09	0,12	0,89
		41-50	-0,32	0,19	0,43
		51 ve üzeri	-0,46	0,26	0,38
	41-50	21-30	0,42	0,18	0,16
		31-40	0,32	0,19	0,43
		51 ve üzeri	-0,13	0,30	0,97
	51 ve Üzeri	21-30	0,56	0,25	0,19
		31-40	0,46	0,26	0,38
		41-50	0,13	0,30	0,97

Tablo 21’de görüldüğü gibi “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; tesadüfi bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak ortalamalar değerlendirildiğinde en çok fark 51 ve Üzeri aralığı lehine olmak üzere 21-30 yaş aralığı öğretmenler arasında bulunmuştur.

Tablo 23. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> ,Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
22.Madde	21-30	164	3,28	0,98	G.Arası	16,60	3	5,53	5,61	0,00
	31-40	94	3,56	0,98	G.İçi	294,54	299	0,98		
	41-50	30	3,63	0,96	Toplam	311,14	302			
	51veüzeri	15	4,26	1,09						
	Toplam	303	3,45	1,01						

Tablo 23’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmen yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin 51 ve üzeri öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise 21-30 yaş arası öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 24. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre ““Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Yaş (i)	Yaş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
22. Madde	21-30	31-40	-0,27	0,12	0,20
		41-50	-0,34	0,19	0,37
		51 ve üzeri	-0,98*	0,26	0,00
	31-40	21-30	0,27	0,12	0,20
		41-50	-0,06	0,20	0,99
		51 ve üzeri	-0,70	0,27	0,09
	41-50	21-30	0,34	0,19	0,37
		31-40	0,06	0,20	0,99
		51 ve üzeri	-0,63	0,31	0,25
	51 ve Üzeri	21-30	0,98*	0,26	0,00
		31-40	0,70	0,27	0,09
		41-50	0,63	0,31	0,25

Tablo 24’de görüldüğü gibi, “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesinin yaş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; 51 ve üzeri öğretmenler 21-30 yaş grubu öğretmenlere göre daha fazla katılmışlardır. 51 ve üzeri yaş grubundaki öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 25. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

f,Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
23.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
	21-30	164	2,37	1,12	G.Arası	26,36	3	8,78	6,56	0,000
	31-40	94	2,69	1,16	G.İçi	399,99	299	1,33		
	41-50	30	2,7	1,23	Toplam	426,36	302			
	51ve üzeri	15	3,66	1,29						
	Toplam	303	2,56	1,18						

Tablo 25’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmen yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin 51 ve Üzeri öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise 21-30 yaş arası öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 26. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Yaş (i)	Yaş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
23. Madde	21-30	31-40	-0,31	0,14	0,20
		41-50	-0,32	0,22	0,56
		51 ve üzeri	-1,29*	0,31	0,00
	31-40	21-30	0,31	0,14	0,20
		41-50	-0,00	0,24	0,99
		51 ve üzeri	-0,97*	0,32	0,02
	41-50	21-30	0,32	0,22	0,56
		31-40	0,00	0,24	0,99
		51 ve üzeri	-0,96	0,36	0,07
	51 ve Üzeri	21-30	1,29*	0,31	0,00
		31-40	0,97*	0,32	0,02
		41-50	0,96	0,36	0,07

Tablo 26’da görüldüğü gibi, “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesinin yaş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; 51 ve üzeri öğretmenler, 21-30 ve 31-41 yaş grubu öğretmenlere göre daha fazla katılmışlardır. 51 ve üzeri yaş grubundaki öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 27. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

f,Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
27.Madde	21-30	164	2,89	1,15	G.Arası	21,59	3	7,19	5,02	.002
	31-40	94	3,02	1,23	G.İçi	428,39	299	1,43		
	41-50	30	2,86	1,30	Toplam	449,98	302	7,19		
	51 ve üzeri	15	4,13	1,18						
	Toplam	303	2,99	1,22						

Tablo 27’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmen yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin 51 ve üzeri öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise 41-50 yaş arası öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 28. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Yaş (i)	Yaş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
27. Madde	21-30	31-40	-0,12	0,15	0,88
		41-50	0,02	0,23	0,99
		51 ve üzeri	-1,23*	0,32	0,002
	31-40	21-30	0,12	0,15	0,88
		41-50	0,15	0,25	0,94
		51 ve üzeri	-1,11*	0,33	0,01
	41-50	21-30	-0,02	0,23	0,99
		31-40	-0,15	0,25	0,94
		51 ve üzeri	-1,26*	0,37	0,01
	51 ve Üzeri	21-30	1,23*	0,32	0,002
		31-40	1,11*	0,33	0,01
		41-50	1,26*	0,37	0,01

Tablo 28’de görüldüğü gibi, “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” İfadesinin yaş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; 51 ve üzeri yaş grubu öğretmenler, 21-30, 31-40 ve 41-50 yaş grubu öğretmenlere göre bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. 51 ve üzeri yaş grubu öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

4.2.3. “Medeni Durum” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 29. Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkenine Göre “Öğrencilerin fikir ve ürettiklerine değer veririm.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
11.Madde	Bekâr	119	4,81	0,41	G.Arası	1,63	2	0,81	3,64	.027
	Evli	180	4,67	0,51	G.İçi	67,24	300	0,22		
	Dul	4	5	0	Toplam	68,87	302			
	Toplam	303	4,73	0,47						

Tablo 29’da görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Öğrencilerin fikir ve ürettiklerine değer veririm.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmen medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin “dul” öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “evli” öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 30. Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkenine Göre “Öğrencilerin fikir ve ürettiklerine değer veririm.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Medeni Durum (i)	Medeni Durum (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
11. Madde	Bekâr	Evli	0,13	0,05	0,05
		Dul	-0,18	0,24	0,74
	Evli	Bekâr	-0,13	0,05	0,05
		Dul	-0,32	0,23	0,40
	Dul	Bekâr	0,18	0,24	0,74
		Evli	0,32	0,23	0,40

Tablo 30’da görüldüğü gibi “Öğrencilerin fikir ve ürettiklerine değer veririm.” ifadesinin medeni durum değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; tesadüfi bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak ortalamalar değerlendirildiğinde en çok fark, “dul” öğretmenler lehine olmak üzere, “dul” ve “evli” öğretmenler arasında bulunmuştur.

4.2.4. “Mezuniyet Durumu” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 31. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılıyorum.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
2.Madde	Öğretmen O.	2	4,5	0,70	G.Arası	15,48	5	3,09	2,87	.014
	Eğitim Enst.	12	3,66	0,98	G.İçi	319,47	297	1,07		
	Eğitim Y. O.	13	2,92	1,11	Toplam	334,95	302			
	Eğitim F.	207	2,86	1,01						
	Fen-Ed. F.	48	2,83	1,11						
	Diğer	21	2,52	1,07						
	Toplam	303	2,88	1,05						

Tablo 31’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılıyorum.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmen mezuniyet durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin

“öğretmen okulu” mezunu olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “diğer” okullardan mezun olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 32. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılıyorum.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Mezuniyet Durumu (i)	Mezuniyet Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	2. Madde	Öğretmen O.	Eğitim Enst.	0,83	0,79
Eğitim Y. O.			1,57	0,78	0,54
Eğitim F.			1,63	0,73	0,43
Fen-Ed. F.			1,66	0,74	0,42
Diğer			1,97	0,76	0,25
Eğitim Enst.		Öğretmen O.	-0,83	0,79	0,95
		Eğitim Y. O.	0,74	0,41	0,66
		Eğitim F.	0,79	0,30	0,24
		Fen-Ed. F.	0,83	0,33	0,29
		Diğer	1,14	0,37	0,10
Eğitim Y. O.		Öğretmen O.	-1,57	0,78	0,54
		Eğitim Enst.	-0,74	0,41	0,66
		Eğitim F.	0,05	0,29	0,99
		Fen-Ed. F.	0,08	0,32	0,99
		Diğer	0,39	0,36	0,94
Eğitim F.		Öğretmen O.	-1,63	0,73	0,43
		Eğitim Enst.	-0,79	0,30	0,24
		Eğitim Y. O.	-0,05	0,29	0,99

		Fen-Ed. F.	0,03	0,16	0,99
		Diğer	0,34	0,23	0,83
	Fen-Ed. F.	Öğretmen O.	-1,66	0,74	0,42
		Eğitim Enst.	-0,83	0,33	0,29
		Eğitim Y. O.	-0,08	0,32	0,99
		Eğitim F.	-0,03	0,16	0,99
		Diğer	0,30	0,27	0,93
	Diğer	Öğretmen O.	-1,97	0,76	0,25
		Eğitim Enst.	-1,14	0,37	0,10
		Eğitim Y. O.	-0,39	0,36	0,94
Eğitim F.		-0,34	0,23	0,83	
Fen-Ed. F.		-0,30	0,27	0,93	

Tablo 32’de görüldüğü gibi “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılıyorum.” ifadesinin mezuniyet durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; tesadüfi bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak ortalamalar değerlendirildiğinde en çok fark, “diğer” okullardan mezun olan öğretmenler lehine olmak üzere, “öğretmen okulu” mezunu olan öğretmenler arasında bulunmuştur.

Tablo 33. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

f, Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
3.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	Öğretmen O.	2	4,5	0,70	G.Arası	8,50	5	1,70	2,93	.013
	Eğitim Enst.	12	4,66	0,49	G.İçi	171,89	297	0,57		
	Eğitim Y. O.	13	4,15	0,89	Toplam	180,39	302			
	Eğitim F.	207	4,17	0,73						
	Fen-Ed. F.	48	3,85	0,87						
	Diğer	21	4,33	0,73						
	Toplam	303	4,15	0,77						

Tablo 33’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin mezuniyet durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin “eğitim enstitüsü” mezunu olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “fen-edebiyat fakültesi” mezunu olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 34. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

3. Madde	Mezuniyet Durumu (i)	Mezuniyet Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Öğretmen O.	Eğitim Enst.	-0,16	0,58	0,99
		Eğitim Y. O.	0,34	0,57	0,99
		Eğitim F.	0,32	0,54	0,99
		Fen-Ed. F.	0,64	0,54	0,92
		Diğer	0,16	0,56	0,99
	Eğitim Enst.	Öğretmen O.	0,16	0,58	0,99
		Eğitim Y. O.	0,51	0,30	0,72
		Eğitim F.	0,48	0,22	0,45
		Fen-Ed. F.	0,81	0,24	0,05
		Diğer	0,33	0,27	0,91
	Eğitim Y. O.	Öğretmen O.	-0,34	0,57	0,99
		Eğitim Enst.	-0,51	0,30	0,72
		Eğitim F.	-0,02	0,21	0,99
		Fen-Ed. F.	0,29	0,23	0,90
		Diğer	-0,17	0,26	0,99
	Eğitim F.	Öğretmen O.	-0,32	0,54	0,99
		Eğitim Enst.	-0,48	0,22	0,45
		Eğitim Y. O.	0,02	0,21	0,99
		Fen-Ed. F.	0,32	0,12	0,21
		Diğer	-0,15	0,17	0,97
Fen-Ed. F.	Öğretmen O.	-0,64	0,54	0,92	
	Eğitim Enst.	-0,81	0,24	0,05	

		Eğitim Y. O.	-0,29	0,23	0,90
		Eğitim F.	-0,32	0,12	0,21
		Diğer	-0,47	0,19	0,32
	Diğer	Öğretmen O.	-0,16	0,56	0,99
		Eğitim Enst.	-0,33	0,27	0,91
		Eğitim Y. O.	0,17	0,26	0,99
		Eğitim F.	0,15	0,17	0,97
		Fen-Ed. F.	0,47	0,19	0,32

Tablo 34’de görüldüğü gibi “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” ifadesinin mezuniyet durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; tesadüfi bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak ortalamalar değerlendirildiğinde en çok fark, “eğitim enstitüsü” mezunu olan öğretmenler lehine olmak üzere, “fen-edebiyat fakültesi” mezunu olan öğretmenler arasında bulunmuştur.

Tablo 35. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
19.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	Öğretmen O.	2	5	0	G.Arası	15,00	5	3,00	3,55	.003
	Eğitim Enst.	12	4,66	0,49	G.İçi	250,45	297	0,84		
	Eğitim Y. O.	13	4,07	0,75	Toplam	265,45	302			
	Eğitim F.	207	3,84	0,91						
	Fen-Ed. F.	48	3,85	0,96						
	Diğer	21	3,42	1,12						
	Toplam	303	3,86	0,93						

Tablo 35’te görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin mezuniyet durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin “öğretmen okulu” mezunu olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “diğer” okullardan mezun olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 36. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

19. Madde	Mezuniyet Durumu (i)	Mezuniyet Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Öğretmen O.	Eğitim Enst.	0,33	0,70	0,99
		Eğitim Y. O.	0,92	0,69	0,88
		Eğitim F.	1,15	0,65	0,67
		Fen-Ed. F.	1,14	0,66	0,70
		Diğer	1,57	0,67	0,37
	Eğitim Enst.	Öğretmen O.	-0,33	0,70	0,99
		Eğitim Y. O.	0,58	0,36	0,76
		Eğitim F.	0,82	0,27	0,10
		Fen-Ed. F.	0,81	0,29	0,18
		Diğer	1,23*	0,33	0,01
	Eğitim Y. O.	Öğretmen O.	-0,92	0,69	0,88
		Eğitim Enst.	-0,58	0,36	0,76
		Eğitim F.	0,23	0,26	0,97
		Fen-Ed. F.	0,22	0,28	0,98
		Diğer	0,64	0,32	0,55
	Eğitim F.	Öğretmen O.	-1,15	0,65	0,67
		Eğitim Enst.	-0,82	0,27	0,10
		Eğitim Y. O.	-0,23	0,26	0,97
		Fen-Ed. F.	-0,01	0,14	1
		Diğer	0,41	0,21	0,57
Fen-Ed. F.	Öğretmen O.	-1,14	0,66	0,70	
	Eğitim Enst.	-0,81	0,29	0,18	

		Eğitim Y. O.	-0,22	0,28	0,98
		Eğitim F.	0,01	0,14	1
		Diğer	0,42	0,24	0,67
	Diğer	Öğretmen O.	-1,57	0,67	0,37
		Eğitim Enst.	-1,23*	0,33	0,01
		Eğitim Y. O.	-0,64	0,32	0,55
		Eğitim F.	-0,41	0,21	0,57
		Fen-Ed. F.	-0,42	0,24	0,67

Tablo 36’de görüldüğü gibi “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesinin mezuniyet durumu değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; “eğitim enstitüsü” mezunu olan öğretmenler, “diğer” okullardan mezun olan öğretmenlere göre bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. “Eğitim enstitüsü” mezunu olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 37. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

f, Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
25.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	Öğretmen O.	2	3,5	0,70	G.Arası	26,85	5	5,37	3,27	.006
	Eğitim Enst.	12	2,91	1,16	G.İçi	487,44	297	1,64		
	Eğitim Y. O.	13	3,61	1,38	Toplam	514,30	302			
	Eğitim F.	207	2,70	1,29						
	Fen-Ed. F.	48	2,35	1,17						
	Diğer	21	2,04	1,35						
	Toplam	303	2,65	1,30						

Tablo 37’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin mezuniyet durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin “eğitim yüksek okulu” mezunu olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “diğer” okullardan mezun olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 38. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

25. Madde	Mezuniyet Durumu (i)	Mezuniyet Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Öğretmen O.	Eğitim Enst.	0,58	0,97	0,99
		Eğitim Y. O.	-0,11	0,97	0,99
		Eğitim F.	0,79	0,91	0,97
		Fen-Ed. F.	1,14	0,92	0,90
		Diğer	1,45	0,94	0,79
	Eğitim Enst.	Öğretmen O.	-0,58	0,97	0,99
		Eğitim Y. O.	-0,69	0,51	0,86
		Eğitim F.	0,21	0,38	0,99
		Fen-Ed. F.	0,56	0,41	0,86
		Diğer	0,86	0,46	0,62
	Eğitim Y. O.	Öğretmen O.	0,11	0,97	0,99
		Eğitim Enst.	0,69	0,51	0,86
		Eğitim F.	0,91	0,36	0,29
		Fen-Ed. F.	1,26	0,40	0,08
		Diğer	1,56*	0,45	0,03
	Eğitim F.	Öğretmen O.	-0,79	0,91	0,97
		Eğitim Enst.	-0,21	0,38	0,99
		Eğitim Y. O.	-0,91	0,36	0,29
		Fen-Ed. F.	0,35	0,20	0,71
		Diğer	0,65	0,29	0,41
Fen-Ed. F.	Öğretmen O.	-1,14	0,92	0,90	
	Eğitim Enst.	-0,56	0,41	0,86	

		Eğitim Y. O.	-1,26	0,40	0,08
		Eğitim F.	-0,35	0,20	0,71
		Diğer	0,30	0,33	0,97
	Diğer	Öğretmen O.	-1,45	0,94	0,79
		Eğitim Enst.	-0,86	0,46	0,62
		Eğitim Y. O.	-1,56*	0,45	0,03
		Eğitim F.	-0,65	0,29	0,41
		Fen-Ed. F.	-0,30	0,33	0,97

Tablo 38’de görüldüğü gibi “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesinin mezuniyet durumu değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; “eğitim yüksek okulu” mezunu olan öğretmenler, “diğer” okullardan mezun olan öğretmenlere göre bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. “Eğitim yüksek okulu” mezunu olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

4.2.5. “Mesleki Kıdem” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 39. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
2.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	0-5 Yıl	121	2,79	0,99	G.Arası	17,01	5	3,40	3,17	.008
	6-10Yıl	99	2,87	1,06	G.İçi	317,94	297	1,07		
	11-15Yıl	34	2,88	1,06	Toplam	334,95	302			
	16-20 Yıl	20	2,75	1,06						
	21-25 Yıl	8	2,5	1,19						
	26 Yıl ve Üzeri	21	3,71	1,00						
	Toplam	303	2,88	1,05						

Tablo 39’da görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “21-25 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 40. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılıyorum.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

2. Madde	Mezuniyet Durumu (i)	Mezuniyet Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	-0,08	-0,08	0,99
		11-15 Yıl	-0,08	-0,08	0,99
		16-20 Yıl	0,04	0,04	0,99
		21-25 Yıl	0,29	0,29	0,98
		26 Yıl ve Üzeri	-0,92*	-0,92	0,01
	6-10 Yıl	0-5 Yıl	0,08	0,08	0,99
		11-15 Yıl	-0,00	-0,00	1
		16-20 Yıl	0,12	0,12	0,99
		21-25 Yıl	0,37	0,37	0,96
		26 Yıl ve Üzeri	-0,83*	-0,83	0,04
	11-15 Yıl	0-5 Yıl	0,08	0,08	0,99
		6-10 Yıl	0,00	0,00	1
		16-20 Yıl	0,13	0,13	0,99
		21-25 Yıl	0,38	0,38	0,97
		26 Yıl ve Üzeri	-0,83	-0,83	0,13
	16- 20 Yıl	0-5 Yıl	-0,04	-0,04	0,99
		6-10Yıl	-0,12	-0,12	0,99
		11-15Yıl	-0,13	-0,13	0,99
		21-25 Yıl	0,25	0,25	0,99

		26 Yıl ve Üzeri	-0,96	-0,96	0,11
	21-25 Yıl	0-5 Yıl	-0,29	-0,29	0,98
		6-10Yıl	-0,37	-0,37	0,96
		11-15Yıl	-0,38	-0,38	0,97
		16-20 Yıl	-0,25	-0,25	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-1,21	-1,21	0,16
	26 Yıl ve Üzeri	0-5 Yıl	0,92*	0,92	0,01
		6-10Yıl	0,83*	0,83	0,04
		11-15Yıl	0,83	0,83	0,13
		16-20 Yıl	0,96	0,96	0,11
		21-25 Yıl	1,21	1,21	0,16

Tablo 40’ta görüldüğü gibi “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılıyorum.” İfadesinin mesleki kıdem değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, “0-5 yıl ve 6-10 yıl” arası çalışmış olan öğretmenlere göre bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. “26 yıl ve üzeri” arası çalışmış olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 41. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

f, Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
13.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	0-5 Yıl	121	4,14	0,78	G.Arası	7,66	5	1,53	3,08	.009
	6-10Yıl	99	4,32	0,71	G.İçi	147,59	297	0,49		
	11-15Yıl	34	4,55	0,61	Toplam	155,26	302			
	16-20 Yıl	20	4,5	0,51						
	21-25 Yıl	8	4	0,53						
	26 Yıl ve Üzeri	21	4,52	0,51						
	Toplam	303	4,29	0,71						

Tablo 41’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin “11-15 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 42. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

13. Madde	Mezuniyet Durumu (i)	Mezuniyet Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	-0,17	0,09	0,64
		11-15 Yıl	-0,41	0,13	0,11
		16-20 Yıl	-0,35	0,17	0,51
		21-25 Yıl	0,14	0,25	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,37	0,16	0,41
	6-10 Yıl	0-5 Yıl	0,17	0,09	0,64
		11-15 Yıl	-0,23	0,14	0,72
		16-20 Yıl	-0,17	0,17	0,95
		21-25 Yıl	0,32	0,25	0,90
		26 Yıl ve Üzeri	-0,20	0,16	0,92
	11-15 Yıl	0-5 Yıl	0,41	0,13	0,11
		6-10 Yıl	0,23	0,14	0,72
		16-20 Yıl	0,05	0,19	0,99
		21-25 Yıl	0,55	0,27	0,54
		26 Yıl ve Üzeri	0,03	0,19	0,99
	16- 20 Yıl	0-5 Yıl	0,35	0,17	0,51
		6-10Yıl	0,17	0,17	0,95
		11-15Yıl	-0,05	0,19	0,99
		21-25 Yıl	0,5	0,29	0,71

		26 Yıl ve Üzeri	-0,02	0,22	0,99
	21-25 Yıl	0-5 Yıl	-0,14	0,25	0,99
		6-10Yıl	-0,32	0,25	0,90
		11-15Yıl	-0,55	0,27	0,54
		16-20 Yıl	-0,5	0,29	0,71
		26 Yıl ve Üzeri	-0,52	0,29	0,66
	26 Yıl ve Üzeri	0-5 Yıl	0,37	0,16	0,41
		6-10Yıl	0,20	0,16	0,92
		11-15Yıl	-0,03	0,19	0,99
		16-20 Yıl	0,02	0,22	0,99
		21-25 Yıl	0,52	0,29	0,66

Tablo 42’de görüldüğü gibi “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.” ifadesinin mesleki kıdem değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; tesadüfi bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak ortalamalar değerlendirildiğinde en çok fark, “11-15 yıl” çalışmış olan öğretmenler lehine olmak üzere, “21-25 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler arasında bulunmuştur.

Tablo 43. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

f, Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
16.Madde	0-5 Yıl	121	4,06	0,57	G.Arası	4,50	5	0,90	2,55	.027
	6-10Yıl	99	4,15	0,61	G.İçi	104,57	297	0,35		
	11-15Yıl	34	4,29	0,67	Toplam	109,07	302			
	16-20 Yıl	20	4,3	0,47						
	21-25 Yıl	8	4,37	0,51						
	26 Yıl ve Üzeri	21	4,47	0,60						
	Toplam	303	4,17	0,60						

Tablo 43’te görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 44. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Mezuniyet Durumu (i)	Mezuniyet Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
16. Madde	0-5 Yıl	6-10 Yıl	-0,17	0,09	0,64
		11-15 Yıl	-0,41	0,13	0,11
		16-20 Yıl	-0,35	0,17	0,51
		21-25 Yıl	0,14	0,25	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,37	0,16	0,41
	6-10 Yıl	0-5 Yıl	0,17	0,09	0,64
		11-15 Yıl	-0,23	0,14	0,72
		16-20 Yıl	-0,17	0,17	0,95
		21-25 Yıl	0,32	0,25	0,90
		26 Yıl ve Üzeri	-0,20	0,16	0,92
	11-15 Yıl	0-5 Yıl	0,41	0,13	0,11
		6-10 Yıl	0,23	0,14	0,72
		16-20 Yıl	0,05	0,19	0,99
		21-25 Yıl	0,55	0,27	0,54
		26 Yıl ve Üzeri	0,03	0,19	0,99
	16- 20 Yıl	0-5 Yıl	0,35	0,17	0,51
		6-10Yıl	0,17	0,17	0,95
		11-15Yıl	-0,05	0,19	0,99
		21-25 Yıl	0,5	0,29	0,71
		26 Yıl ve Üzeri	-0,02	0,22	0,99
	21-25 Yıl	0-5 Yıl	-0,14	0,25	0,99
		6-10Yıl	-0,32	0,25	0,90
		11-15Yıl	-0,55	0,27	0,54
		16-20 Yıl	-0,5	0,29	0,71
		26 Yıl ve Üzeri	-0,52	0,29	0,66
26 Yıl ve Üzeri	0-5 Yıl	0,37	0,16	0,41	
	6-10Yıl	0,20	0,16	0,92	
	11-15Yıl	-0,03	0,19	0,99	
	16-20 Yıl	0,02	0,22	0,99	
	21-25 Yıl	0,52	0,29	0,66	

Tablo 44’te görüldüğü gibi “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” ifadesinin mesleki kıdem değişkenine göre hangi

gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; tesadüfi bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak ortalamalar değerlendirildiğinde en çok fark, “11-15 yıl” çalışmış olan öğretmenler lehine olmak üzere, “21-25 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler arasında bulunmuştur.

Tablo 45. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
17.Madde	0-5 Yıl	121	3,08	0,97	G.Arası	23,29	5	4,65	4,77	.000
	6-10Yıl	99	3,45	1,00	G.İçi	289,56	297	0,97		
	11-15Yıl	34	3,52	0,89	Toplam	312,85	302			
	16-20 Yıl	20	3,65	1,08						
	21-25 Yıl	8	3,62	1,06						
	26 Yıl ve Üzeri	21	4,04	0,97						
	Toplam	303	3,37	1,01						

Tablo 45’te görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından

ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 46. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Mezuniyet Durumu (i)	Mezuniyet Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
17. Madde	0-5 Yıl	6-10 Yıl	-0,37	0,13	0,17
		11-15 Yıl	-0,44	0,19	0,36
		16-20 Yıl	-0,56	0,23	0,34
		21-25 Yıl	-0,54	0,36	0,81
		26 Yıl ve Üzeri	-0,96*	0,23	0,005
	6-10 Yıl	0-5 Yıl	0,37	0,13	0,17
		11-15 Yıl	-0,07	0,19	0,99
		16-20 Yıl	-0,19	0,24	0,98
		21-25 Yıl	-0,17	0,36	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,59	0,23	0,28
	11-15 Yıl	0-5 Yıl	0,44	0,19	0,36
		6-10 Yıl	0,07	0,19	0,99
		16-20 Yıl	-0,12	0,27	0,99
		21-25 Yıl	-0,09	0,38	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,51	0,27	0,61
	16- 20 Yıl	0-5 Yıl	0,56	0,23	0,34
		6-10Yıl	0,19	0,24	0,98
		11-15Yıl	0,12	0,27	0,99
		21-25 Yıl	0,02	0,41	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,39	0,30	0,89
	21-25 Yıl	0-5 Yıl	0,54	0,36	0,81
		6-10Yıl	0,17	0,36	0,99
		11-15Yıl	0,09	0,38	0,99
		16-20 Yıl	-0,02	0,41	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,42	0,41	0,95
26 Yıl ve Üzeri	0-5 Yıl	0,96*	0,23	0,005	
	6-10Yıl	0,59	0,23	0,28	
	11-15Yıl	0,51	0,27	0,61	
	16-20 Yıl	0,39	0,30	0,89	
	21-25 Yıl	0,42	0,41	0,95	

Tablo 46’da görüldüğü gibi “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesinin mesleki kıdem değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenlere göre bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. “26 yıl ve üzeri” arası çalışmış olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 47. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
18.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	0-5 Yıl	121	3,80	0,85	G.Arası	9,40	5	1,88	3,10	.009
	6-10Yıl	99	4,03	0,69	G.İçi	179,94	297	0,60		
	11-15Yıl	34	3,91	0,71	Toplam	189,35	302			
	16-20 Yıl	20	4,05	0,99						
	21-25 Yıl	8	3,87	0,64						
	26 Yıl ve Üzeri	21	4,47	0,60						
	Toplam	303	3,95	0,79						

Tablo 47’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<0.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan

öğretmenlerin “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 48. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

18. Madde	Mezuniyet Durumu (i)	Mezuniyet Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	-0,22	0,10	0,45
		11-15 Yıl	-0,11	0,15	0,99
		16-20 Yıl	-0,24	0,18	0,88
		21-25 Yıl	-0,07	0,28	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,67*	0,18	0,02
	6-10 Yıl	0-5 Yıl	0,22	0,10	0,45
		11-15 Yıl	0,11	0,15	0,98
		16-20 Yıl	-0,01	0,19	0,99
		21-25 Yıl	0,15	0,28	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,44	0,18	0,34
	11-15 Yıl	0-5 Yıl	0,11	0,15	0,99
		6-10 Yıl	-0,11	0,15	0,98
		16-20 Yıl	-0,13	0,21	0,99
		21-25 Yıl	0,03	0,30	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,56	0,21	0,23
	16- 20 Yıl	0-5 Yıl	0,24	0,18	0,88
		6-10Yıl	0,01	0,19	0,99
		11-15Yıl	0,13	0,21	0,99
		21-25 Yıl	0,17	0,32	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,42	0,24	0,68
21-25 Yıl	0-5 Yıl	0,07	0,28	0,99	
	6-10Yıl	-0,15	0,28	0,99	
	11-15Yıl	-0,03	0,30	0,99	
	16-20 Yıl	-0,17	0,32	0,99	

		26 Yıl ve Üzeri	-0,60	0,32	0,63
	26 Yıl ve Üzeri	0-5 Yıl	0,67*	0,18	0,02
		6-10Yıl	0,44	0,18	0,34
		11-15Yıl	0,56	0,21	0,23
		16-20 Yıl	0,42	0,24	0,68
		21-25 Yıl	0,60	0,32	0,63

Tablo 48’de görüldüğü gibi “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” İfadesinin mesleki kıdem değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenlere göre bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. “26 yıl ve üzeri” arası çalışmış olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 49. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
19.Madde	0-5 Yıl	121	3,73	0,98	G.Arası	16,92	5	3,38	4,04	.001
	6-10Yıl	99	3,90	0,88	G.İçi	248,52	297	0,83		
	11-15Yıl	34	3,61	0,953	Toplam	265,45	302			
	16-20 Yıl	20	4,05	0,94						
	21-25 Yıl	8	3,87	0,64						
	26 Yıl ve Üzeri	21	4,61	0,58						
	Toplam	303	3,86	0,93						

Tablo 49’da görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “11-15 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 50. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Mezuniyet Durumu (i)	Mezuniyet Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
19. Madde	0-5 Yıl	6-10 Yıl	-0,22	0,10	0,45
		11-15 Yıl	-0,11	0,15	0,99
		16-20 Yıl	-0,24	0,18	0,88
		21-25 Yıl	-0,07	0,28	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,67*	0,18	0,02
	6-10 Yıl	0-5 Yıl	0,22	0,10	0,45
		11-15 Yıl	0,11	0,15	0,98
		16-20 Yıl	-0,01	0,19	0,99
		21-25 Yıl	0,15	0,28	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,44	0,18	0,34
	11-15 Yıl	0-5 Yıl	0,11	0,15	0,99
		6-10 Yıl	-0,11	0,15	0,98
		16-20 Yıl	-0,13	0,21	0,99
		21-25 Yıl	0,03	0,30	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,56*	0,21	0,23
	16- 20 Yıl	0-5 Yıl	0,24	0,18	0,88
		6-10Yıl	0,01	0,19	0,99
		11-15Yıl	0,13	0,21	0,99
		21-25 Yıl	0,17	0,32	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,42	0,24	0,68
	21-25 Yıl	0-5 Yıl	0,07	0,28	0,99
		6-10Yıl	-0,15	0,28	0,99
		11-15Yıl	-0,03	0,30	0,99
		16-20 Yıl	-0,17	0,32	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,60	0,32	0,63
	26 Yıl ve Üzeri	0-5 Yıl	0,67*	0,18	0,02
		6-10Yıl	0,44	0,18	0,34
		11-15Yıl	0,56*	0,21	0,23
16-20 Yıl		0,42	0,24	0,68	
21-25 Yıl		0,60	0,32	0,63	

Tablo 50’de görüldüğü gibi “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesinin mesleki kıdem değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, “0-5 yıl ve 11-15 yıl” arası çalışmış olan öğretmenlere göre bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. “26 yıl ve üzeri” arası çalışmış olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 51. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
21.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	0-5 Yıl	121	3,46	0,94	G.Arası	15,11	5	3,02	3,40	.005
	6-10Yıl	99	3,73	0,93	G.İçi	263,54	297	0,88		
	11-15Yıl	34	3,61	0,95	Toplam	278,65	302			
	16-20 Yıl	20	4,05	0,88						
	21-25 Yıl	8	4,25	0,70						
	26 Yıl ve Üzeri	21	4,09	1,04						
	Toplam	303	3,67	0,96						

Tablo 51’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı

bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin “21-25 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 52. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Mezuniyet Durumu (i)	Mezuniyet Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
21. Madde	0-5 Yıl	6-10 Yıl	-0,27	0,12	0,46
		11-15 Yıl	-0,15	0,18	0,98
		16-20 Yıl	-0,58	0,22	0,24
		21-25 Yıl	-0,78	0,34	0,38
		26 Yıl ve Üzeri	-0,63	0,22	0,15
	6-10 Yıl	0-5 Yıl	0,27	0,12	0,46
		11-15 Yıl	0,11	0,18	0,99
		16-20 Yıl	-0,31	0,23	0,87
		21-25 Yıl	-0,51	0,34	0,82
		26 Yıl ve Üzeri	-0,35	0,22	0,77
	11-15 Yıl	0-5 Yıl	0,15	0,18	0,98
		6-10 Yıl	-0,11	0,18	0,99
		16-20 Yıl	-0,43	0,26	0,75
		21-25 Yıl	-0,63	0,37	0,71
		26 Yıl ve Üzeri	-0,47	0,26	0,64
	16- 20 Yıl	0-5 Yıl	0,58	0,22	0,24
		6-10Yıl	0,31	0,23	0,87
		11-15Yıl	0,43	0,26	0,75
		21-25 Yıl	-0,2	0,39	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,04	0,29	0,99
	21-25 Yıl	0-5 Yıl	0,78	0,34	0,38
		6-10Yıl	0,51	0,34	0,82
		11-15Yıl	0,63	0,37	0,71
		16-20 Yıl	0,2	0,39	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	0,15	0,39	0,99
	26 Yıl ve Üzeri	0-5 Yıl	0,63	0,22	0,15
		6-10Yıl	0,35	0,22	0,77
		11-15Yıl	0,47	0,26	0,64
16-20 Yıl		0,04	0,29	0,99	
21-25 Yıl		-0,15	0,39	0,99	

Tablo 52’de görüldüğü gibi “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” ifadesinin mesleki kıdem değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; tesadüfi bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak ortalamalar değerlendirildiğinde en çok fark, “21-25 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler lehine olmak üzere, “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler arasında bulunmuştur.

Tablo 53. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
22.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	0-5 Yıl	121	3,26	1,07	G.Arası	18,19	5	3,63	3,68	.002
	6-10Yıl	99	3,48	0,94	G.İçi	292,95	297	0,98		
	11-15Yıl	34	3,38	0,95	Toplam	311,14	302			
	16-20 Yıl	20	3,65	0,87						
	21-25 Yıl	8	3,87	0,64						
	26 Yıl ve Üzeri	21	4,19	1,03						
	Toplam	303	3,45	1,01						

Tablo 53’te görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir

farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 54. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

22. Madde	Mezuniyet Durumu (i)	Mezuniyet Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	-0,22	0,13	0,74
		11-15 Yıl	-0,11	0,19	0,99
		16-20 Yıl	-0,38	0,23	0,76
		21-25 Yıl	-0,61	0,36	0,72
		26 Yıl ve Üzeri	-0,92*	0,23	0,00
	6-10 Yıl	0-5 Yıl	0,22	0,13	0,74
		11-15 Yıl	0,10	0,19	0,99
		16-20 Yıl	-0,16	0,24	0,99
		21-25 Yıl	-0,39	0,36	0,94
		26 Yıl ve Üzeri	-0,70	0,23	0,12
	11-15 Yıl	0-5 Yıl	0,11	0,19	0,99
		6-10 Yıl	-0,10	0,19	0,99
		16-20 Yıl	-0,26	0,27	0,96
		21-25 Yıl	-0,49	0,39	0,90
		26 Yıl ve Üzeri	-0,80	0,27	0,13
	16- 20 Yıl	0-5 Yıl	0,38	0,23	0,76
		6-10Yıl	0,16	0,24	0,99
		11-15Yıl	0,26	0,27	0,96
		21-25 Yıl	-0,22	0,41	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,54	0,31	0,69
21-25 Yıl	0-5 Yıl	0,61	0,36	0,72	

		6-10Yıl	0,39	0,36	0,94
		11-15Yıl	0,49	0,39	0,90
		16-20 Yıl	0,22	0,41	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-0,31	0,41	0,98
	26 Yıl ve Üzeri	0-5 Yıl	0,92*	0,23	0,00
		6-10Yıl	0,70	0,23	0,12
		11-15Yıl	0,80	0,27	0,13
		16-20 Yıl	0,54	0,31	0,69
		21-25 Yıl	0,31	0,41	0,98

Tablo 54’te görüldüğü gibi “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesinin mesleki kıdem değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenlere göre bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. “26 yıl ve üzeri” arası çalışmış olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 55. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
23.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	0-5 Yıl	121	2,35	1,22	G.Arası	31,19	5	6,23	4,68	.0003
	6-10Yıl	99	2,58	1,02	G.İçi	395,17	297	1,33		
	11-15Yıl	34	2,64	1,15	Toplam	426,36	302			
	16-20 Yıl	20	2,5	1,39						
	21-25 Yıl	8	2,5	1,06						
	26 Yıl ve Üzeri	21	3,66	1,11						
	Toplam	303	2,56	1,18						

Tablo 55’te görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 56. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Mezuniyet Durumu (i)	Mezuniyet Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
23. Madde	0-5 Yıl	6-10 Yıl	-0,23	0,15	0,82
		11-15 Yıl	-0,29	0,22	0,88
		16-20 Yıl	-0,14	0,27	0,99
		21-25 Yıl	-0,14	0,42	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-1,31*	0,27	0,00
	6-10 Yıl	0-5 Yıl	0,23	0,15	0,82
		11-15 Yıl	-0,06	0,22	0,99
		16-20 Yıl	0,08	0,28	0,99
		21-25 Yıl	0,08	0,42	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-1,08*	0,27	0,01
	11-15 Yıl	0-5 Yıl	0,29	0,22	0,88
		6-10 Yıl	0,06	0,22	0,99
		16-20 Yıl	0,14	0,32	0,99
		21-25 Yıl	0,14	0,45	0,99
		26 Yıl ve Üzeri	-1,01	0,32	0,07
	16- 20 Yıl	0-5 Yıl	0,14	0,27	0,99
		6-10Yıl	-0,08	0,28	0,99
		11-15Yıl	-0,14	0,32	0,99
		21-25 Yıl	0	0,48	1
		26 Yıl ve Üzeri	-1,16	0,36	0,06
	21-25 Yıl	0-5 Yıl	0,14	0,42	0,99
		6-10Yıl	-0,08	0,42	0,99
		11-15Yıl	-0,14	0,45	0,99
		16-20 Yıl	0	0,48	1
		26 Yıl ve Üzeri	-1,16	0,47	0,31
26 Yıl ve Üzeri	0-5 Yıl	1,31*	0,27	0,00	
	6-10Yıl	1,08*	0,27	0,01	
	11-15Yıl	1,01	0,32	0,07	
	16-20 Yıl	1,16	0,36	0,06	
	21-25 Yıl	1,16	0,47	0,31	

Tablo 56’da “görüldüğü gibi Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesinin mesleki kıdem değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, “0-5 yıl ve 6-10 yıl” arası çalışmış olan öğretmenlere göre bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. “26 yıl ve üzeri” arası çalışmış olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

4.2.6. “Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu” Değişkenine İlişkin Bulgular:

Tablo 57. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
2.Madde	Düşük	149	2,99	0,94	G.Arası	7,34	2	3,67	3,36	.036
	Orta	150	2,75	1,14	G.İçi	327,61	300	1,09		
	Yüksek	4	3,75	0,5						
	Toplam	303	2,88	1,05	Toplam	334,95	302			

Tablo 57’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılırım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu değişkenine anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara

göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumunu “yüksek” olarak değerlendirenler; en az katılan öğretmenlerin ise okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumunu “orta” olarak değerlendirenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 58. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılıyorum.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sosyo-ekonomik Durum (i)	Sosyo-ekonomik Durum (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
2. Madde	Düşük	Orta	0,23	0,12	0,14
		Yüksek	-0,75	0,52	0,36
	Orta	Düşük	-0,23	0,12	0,14
		Yüksek	-0,99	0,52	0,17
	Yüksek	Düşük	0,75	0,52	0,36
		Orta	0,99	0,52	0,17

Tablo 58’de görüldüğü gibi, “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılıyorum.” İfadesinin okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; tesadüfi bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak ortalamalar değerlendirildiğinde en çok fark “yüksek” sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda çalışan öğretmenler lehine

olmak üzere, “orta” sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda çalışan öğretmenler arasında bulunmuştur.

Tablo 59. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
23.Madde	Düşük	149	2,42	1,19	G.Arası	13,00	2	6,50	4,72	.009
	Orta	150	2,67	1,16	G.İçi	413,35	300	1,37		
	Yüksek	4	4	0	Toplam	426,36	302			
	Toplam	303	2,56	1,18						

Tablo 59’da görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu değişkenine anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumunu “yüksek” olarak değerlendirenler; en az katılan öğretmenlerin ise okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumunu “düşük” olarak değerlendirenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 60. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sosyo-ekonomik Durum (i)	Sosyo-ekonomik Durum (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
23. Madde	Düşük	Orta	0,23	0,12	0,14
		Yüksek	-0,75*	0,52	0,36
	Orta	Düşük	-0,23	0,12	0,14
		Yüksek	-0,99	0,52	0,17
	Yüksek	Düşük	0,75*	0,52	0,36
		Orta	0,99	0,52	0,17

Tablo 60’da görüldüğü gibi, “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” İfadesinin okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; “yüksek” sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda çalışan öğretmenler, “düşük” sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda çalışan öğretmenlere oranla bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. “yüksek” sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda çalışan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 61. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

f, Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
25.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	Düşük	149	2,75	1,29	G.Arası	14,77	2	7,38	4,43	.012
	Orta	150	2,51	1,29	G.İçi	499,52	300	1,66		
	Yüksek	4	4,25	0,5	Toplam	14,77	302			
	Toplam	303	2,65	1,30						

Tablo 61’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu değişkenine anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumunu “yüksek” olarak değerlendirenler; en az katılan öğretmenlerin ise okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumunu “orta” olarak değerlendirenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 62. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sosyo-ekonomik Durum (i)	Sosyo-ekonomik Durum (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
25. Madde	Düşük	Orta	0,24	0,14	0,26
		Yüksek	-1,49	0,65	0,07
	Orta	Düşük	-0,24	0,14	0,26
		Yüksek	-1,73*	0,65	0,03
	Yüksek	Düşük	1,49	0,65	0,07
		Orta	1,73*	0,65	0,03

Tablo 62’de görüldüğü gibi, “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesinin okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; “yüksek” sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda çalışan öğretmenler, “orta” sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda çalışan öğretmenlere oranla bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. “yüksek” sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda çalışan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 63. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda öğretmenlerin yeterli olduklarını düşünüyorum.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
26.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	Düşük	149	3,06	1,20	G.Arası	8,57	2	4,28	3,04	.049
	Orta	150	3,39	1,18	G.İçi	423,24	300	1,41		
	Yüksek	4	3,5	0,57	Toplam	431,82	302			
	Toplam	303	3,23	1,19						

Tablo 63’te görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda öğretmenlerin yeterli olduklarını düşünüyorum.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu değişkenine anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumunu “yüksek” olarak değerlendirenler; en az katılan öğretmenlerin ise okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumunu “düşük” olarak değerlendirenler olduğu görülmektedir. Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 64. Öğretmenlerin Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu Değişkenine Göre “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda öğretmenlerin yeterli olduklarını düşünüyorum.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sosyo-ekonomik Durum (i)	Sosyo-ekonomik Durum (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
26. Madde	Düşük	Orta	-0,33	0,13	0,05
		Yüksek	-0,43	0,60	0,76
	Orta	Düşük	0,33	0,13	0,05
		Yüksek	-0,10	0,60	0,98
	Yüksek	Düşük	0,43	0,60	0,76
		Orta	0,10	0,60	0,98

Tablo 64’te görüldüğü gibi, “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda öğretmenlerin yeterli olduklarını düşünüyorum.” İfadesinin okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; tesadüfi bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak ortalamalar değerlendirildiğinde en çok fark “yüksek” sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda çalışan öğretmenler lehine olmak üzere, “orta” sosyo-ekonomik çevrede bulunan okullarda çalışan öğretmenler arasında bulunmuştur.

4.2.7. Sınıflardaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine İlişkin Bulgular:

Tablo 65. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

<i>f</i> , Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
3.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	30 ve daha az	110	4,28	0,73	G.Arası	4,08	2	2,04	3,47	.032
	31- 40	98	4,17	0,76	G.İçi	176,31	300	0,58		
	41 ve daha çok	95	4	0,81		180,39	302			
	Toplam	303	4,15	0,77	Toplam					

Tablo 65’te görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin sınıflarındaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “30 ve daha az” öğrenciye sahip olduğu, en az katılanların ise “41 ve daha çok” öğrenciye sahip olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 66. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (i)	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
3. Madde	30 ve daha az	31-40	0,10	0,10	0,59
		41 ve daha çok	0,28*	0,10	0,03
	31- 40	30 ve daha az	-0,10	0,10	0,59
		41 ve daha çok	0,17	0,11	0,29
	41 ve daha çok	30 ve daha az	-0,28*	0,10	0,03
		31-40	-0,17	0,11	0,29

Tablo 66’da görüldüğü gibi, ““Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” İfadesinin sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye 30 ve daha az öğrencisi olan öğretmenler, 41 ve daha çok öğrencisi olan öğretmenlere göre daha fazla katılmışlardır. 30 ve daha az öğrencisi olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 67. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

f, Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
5.Madde	30 ve daha az	110	4,42	0,66	G.Arası	4,45	2	2,22	4,08	.017
	31- 40	98	4,21	0,84	G.İçi	163,35	300	0,54		
	41 ve daha çok	95	4,14	0,69						
	Toplam	303	4,27	0,74	Toplam	167,80	302			

Tablo 67’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin sınıflarındaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “30 ve daha az” öğrenciye sahip olduğu, en az katılanların ise “41 ve daha çok” öğrenciye sahip olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 68. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (i)	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
5. Madde	30 ve daha az	31-40	0,21	0,10	0,11
		41 ve daha çok	0,27*	0,10	0,02
	31- 40	30 ve daha az	-0,21	0,10	0,11
		41 ve daha çok	0,06	0,10	0,82
	41 ve daha çok	30 ve daha az	-0,27*	0,10	0,02
		31-40	-0,06	0,10	0,82

Tablo 68’de görüldüğü gibi, “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” İfadesinin sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye 30 ve daha az öğrencisi olan öğretmenler, 41 ve daha çok öğrencisi olan öğretmenlere göre daha fazla katılmışlardır. 30 ve daha az öğrencisi olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 69. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Sınıf yönetiminde öğrencilerin karara katılmalarını sağlarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

f, Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
15.Madde	30 ve daha az	110	4,51	0,64	G.Arası	3,09	2	1,54	4,20	.015
	31- 40	98	4,65	0,53	G.İçi	110,46	300	0,36		
	41 ve daha çok	95	4,4	0,62	Toplam	113,56	302			
	Toplam	303	4,52	0,61						

Tablo 69’da görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Sınıf yönetiminde öğrencilerin karara katılmalarını sağlarım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin sınıflarındaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “31-40” öğrenciye sahip olduğu, en az katılanların kıdemlerinin ise “41 ve daha çok” öğrenciye sahip sınıfa sahip olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 70. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Sınıf yönetiminde öğrencilerin karara katılmalarını sağlarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (i)	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
15. Madde	30 ve daha az	31-40	-0,13	0,08	0,27
		41 ve daha çok	0,11	0,08	0,38
	31- 40	30 ve daha az	0,13	0,08	0,27
		41 ve daha çok	0,25*	0,08	0,01
	41 ve daha çok	30 ve daha az	-0,11	0,08	0,38
		31-40	-0,25*	0,08	0,01

Tablo 70’de görüldüğü gibi, “Sınıf yönetiminde öğrencilerin karara katılmalarını sağlarım.” İfadesinin sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye 31-40 öğrencisi olan öğretmenler, 41 ve daha çok öğrencisi olan öğretmenlere göre daha fazla katılmışlardır. 31-40 öğrencisi olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 71. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

f, Ortalama ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
21.Madde	30 ve daha az	110	3,75	0,82	G.Arası	6,82	2	3,41	3,76	.024
	31- 40	98	3,79	1,00	G.İçi	271,82	300	0,90		
	41 ve daha çok	95	3,45	1,02	Toplam	278,65	302			
	Toplam	303	3,67	0,96						

Tablo 71’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin sınıflarındaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “31-40” öğrenciye sahip olduğu, en az katılanların kıdemlerinin ise “41 ve daha çok” öğrenciye sahip olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 72. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (i)	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
21. Madde	30 ve daha az	31-40	-0,04	0,13	0,95
		41 ve daha çok	0,30	0,13	0,07
	31- 40	30 ve daha az	0,04	0,13	0,95
		41 ve daha çok	0,34*	0,13	0,04
	41 ve daha çok	30 ve daha az	-0,30	0,13	0,07
		31-40	-0,34*	0,13	0,04

Tablo 72’de görüldüğü gibi, “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesinin sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye 31-40 öğrencisi olan öğretmenler, 41 ve daha çok öğrencisi olan öğretmenlere göre daha fazla katılmışlardır. 31-40 öğrencisi olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 73. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
22.Madde	30 ve daha az	110	3,55	0,95	G.Arası	10,75	2	5,37	5,36	.005
	31- 40	98	3,61	1,05	G.İçi	300,39	300	1,00		
	41 ve daha çok	95	3,17	0,99	Toplam	311,14	302			
	Toplam	303	3,45	1,01						

Tablo 73’te görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin sınıflarındaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “31-40” öğrenciye sahip olduğu, en az katılanların ise “41 ve daha çok” öğrenciye sahip olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 74. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (i)	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
22. Madde	30 ve daha az	31-40	-0,05	0,13	0,91
		41 ve daha çok	0,37*	0,14	0,02
	31- 40	30 ve daha az	0,05	0,13	0,91
		41 ve daha çok	0,43*	0,14	0,01
	41 ve daha çok	30 ve daha az	-0,37*	0,14	0,02
		31-40	-0,43*	0,14	0,01

Tablo 74’te görüldüğü gibi, “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesinin sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye “30 ve daha az” öğrencisi olan öğretmenler, “41 ve daha çok” öğrencisi olan öğretmenlere göre; ayrıca “31-40” öğrencisi olan öğretmenler, “41 ve daha çok” öğrencisi olan öğretmenlere göre daha fazla katılmışlardır. “30 ve daha az” ile “31-40” öğrencisi olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 75. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
25.Madde	30 ve daha az	110	3	1,23	G.Arası	20,64	2	10,32	6,27	.002
	31- 40	98	2,5	1,34	G.İçi	493,65	300	1,645		
	41 ve daha çok	95	2,42	1,27	Toplam	514,30	302			
	Toplam	303	2,65	1,30						

Tablo 75’te görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin sınıflarındaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “30 ve daha az” öğrenciye sahip olduğu, en az katılanların kıdemlerinin ise “41 ve daha çok” öğrenciye sahip sınıfa sahip olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 76. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (i)	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
25. Madde	30 ve daha az	31-40	0,5*	0,17	0,02
		41 ve daha çok	0,57*	0,17	0,00
	31- 40	30 ve daha az	-0,5*	0,17	0,02
		41 ve daha çok	0,07	0,18	0,91
	41 ve daha çok	30 ve daha az	-0,57*	0,17	0,00
		31-40	-0,07	0,18	0,91

Tablo 76’da görüldüğü gibi, “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesinin sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye “30 ve daha az” öğrencisi olan öğretmenler, “31-40” ve “41 ve daha çok” öğrencisi olan öğretmenlere göre daha fazla katılmışlardır. “30 ve daha az” öğrencisi olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 77. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduklarını düşünüyorum.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
27.Madde	30 ve daha az	110	3	1,21	G.Arası	15,13	2	7,56	5,22	.005
	31- 40	98	3,26	1,23	G.İçi	434,84	300	1,44		
	41 ve daha çok	95	2,70	1,16	Toplam	449,98	302			
	Toplam	303	2,99	1,22						

Tablo 77’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduklarını düşünüyorum.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin sınıflarındaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “31-40” öğrenciye sahip olduğu, en az katılanların kıdemlerinin ise “41 ve daha çok” öğrenciye sahip olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 78. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Ortalama Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduklarını düşünüyorum.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (i)	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
27. Madde	30 ve daha az	31-40	-0,26	0,16	0,28
		41 ve daha çok	0,29	0,16	0,21
	31- 40	30 ve daha az	0,26	0,16	0,28
		41 ve daha çok	0,56*	0,17	0,00
	41 ve daha çok	30 ve daha az	-0,29	0,16	0,21
		31-40	-0,56*	0,17	0,00

Tablo 78’de görüldüğü gibi, “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduklarını düşünüyorum.” İfadesinin sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye 31-40 öğrencisi olan öğretmenler, 41 ve daha çok öğrencisi olan öğretmenlere göre daha fazla katılmışlardır. 31-40 öğrencisi olan öğretmenler lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

4.2.8. Branş Değişkenine İlişkin Bulgular:

Tablo 79. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
4.Madde	Sınıf Öğretmeni	117	3,91	0,86	G.Arası	11,42	5	2,28	2,73	.019
	Türkçe	36	3,63	0,83	G.İçi	248,52	297	0,83		
	Matematik-Fen B.	35	3,45	0,98	Toplam	259,94	302			
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	45	3,48	1,07						
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	35	3,6	0,81						
	Yabancı Dil	35	3,48	0,95						
	Toplam	303	3,67	0,92						

Tablo 79’da görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırırım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı

bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “sınıf öğretmenleri”, en az katılanların ise “matematik- fen bilimleri” öğretmenleri olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 80. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

4. Madde	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	0,27	0,17	0,77
		Matematik-Fen B.	0,45	0,17	0,24
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,42	0,16	0,22
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,31	0,17	0,67
		Yabancı Dil	0,42	0,17	0,31
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	-0,27	0,17	0,77
		Matematik-Fen B.	0,18	0,21	0,98
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,15	0,20	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,03	0,21	0,99
		Yabancı Dil	0,15	0,21	0,99
	Matematik-Fen B.	Sınıf Öğretmeni	-0,45	0,17	0,24
		Türkçe	-0,18	0,21	0,98
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,03	0,20	0,99

		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,14	0,21	0,99
		Yabancı Dil	-0,02	0,21	0,99
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	Sınıf Öğretmeni	-0,42	0,16	0,22
		Türkçe	-0,15	0,20	0,99
		Matematik-Fen B.	0,03	0,20	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,11	0,20	0,99
		Yabancı Dil	0,00	0,20	1
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	Sınıf Öğretmeni	-0,31	0,17	0,67
		Türkçe	-0,03	0,21	0,99
		Matematik-Fen B.	0,14	0,21	0,99
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,11	0,20	0,99
		Yabancı Dil	0,11	0,21	0,99
	Yabancı Dil	Sınıf Öğretmeni	-0,42	0,17	0,31
		Türkçe	-0,15	0,21	0,99
		Matematik-Fen B.	0,02	0,21	0,99
Sosyal B.-Din K. Ve A. B.		-0,00	0,20	1	
Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.		-0,11	0,21	0,99	

Tablo 80’de görüldüğü gibi, “Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırırım.” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; tesadüfi bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak ortalamalar değerlendirildiğinde en çok fark sınıf öğretmenleri lehine olmak üzere matematik- fen b. öğretmenleri arasında bulunmuştur.

Tablo 81. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
5.Madde	Sınıf Öğretmeni	117	4,46	0,62	G.Arası	10,66	5	2,13	4,03	.001
	Türkçe	36	4,08	0,64	G.İçi	157,14	297	0,52		
	Matematik-Fen B.	35	3,94	0,83	Toplam	167,80	302			
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	45	4,26	0,86						
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	35	4,34	0,80						
	Yabancı Dil	35	4,08	0,74						
	Toplam	303	4,27	0,74						

Tablo 81’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “sınıf öğretmenleri”, en az katılanların ise “matematik- fen bilimleri”

öğretmenleri olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 82. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi

5. Madde	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	0,37	0,13	0,19
		Matematik-Fen B.	0,51*	0,14	0,01
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,19	0,12	0,80
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,11	0,14	0,98
		Yabancı Dil	0,37	0,14	0,21
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	-0,37	0,13	0,19
		Matematik-Fen B.	0,14	0,17	0,98
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,18	0,16	0,93
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,25	0,17	0,81
		Yabancı Dil	-0,00	0,17	1
	Matematik-Fen B.	Sınıf Öğretmeni	-0,51*	0,14	0,01
		Türkçe	-0,14	0,17	0,98
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,32	0,16	0,56
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,4	0,17	0,38
		Yabancı Dil	-0,14	0,17	0,98
	Sosyal B.-	Sınıf Öğretmeni	-0,19	0,12	0,80

	Din K. Ve A. B.	Türkçe	0,18	0,16	0,93
		Matematik-Fen B.	0,32	0,16	0,56
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,07	0,16	0,99
		Yabancı Dil	0,18	0,16	0,94
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	Sınıf Öğretmeni	-0,11	0,14	0,98
		Türkçe	0,25	0,17	0,81
		Matematik-Fen B.	0,4	0,17	0,38
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,07	0,16	0,99
		Yabancı Dil	0,25	0,17	0,82
	Yabancı Dil	Sınıf Öğretmeni	-0,37	0,14	0,21
		Türkçe	0,00	0,17	1
		Matematik-Fen B.	0,14	0,17	0,98
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,18	0,16	0,94
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,25	0,17	0,82

Tablo 82’de görüldüğü gibi, “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” İfadesinin branş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye sınıf öğretmenleri, matematik- fen b. öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır. Sınıf öğretmenleri lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 83. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmam.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
10.Madde	Sınıf Öğretmeni	117	4,71	0,52	G.Arası	11,93	5	2,38	4,50	.000
	Türkçe	36	4,69	0,74	G.İçi	157,56	297	0,53		
	Matematik-Fen B.	35	4,82	0,38	Toplam	169,50	302			
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	45	4,62	0,77						
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	35	4,11	1,36						
	Yabancı Dil	35	4,71	0,57						
	Toplam	303	4,64	0,74						

Tablo 83’te görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmam.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “matematik-fen bilimleri” öğretmenleri, en az katılanların ise “Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.” öğretmenleri olduğu görülmektedir. ANOVA

sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 84. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmam.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

10. Madde	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	0,02	0,13	0,99
		Matematik-Fen B.	-0,11	0,14	0,98
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,09	0,12	0,98
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,60*	0,14	0,00
		Yabancı Dil	0,00	0,14	0,99
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	-0,02	0,13	0,99
		Matematik-Fen B.	-0,13	0,17	0,98
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,07	0,16	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,58*	0,17	0,04
		Yabancı Dil	-0,01	0,17	0,99
	Matematik-Fen B.	Sınıf Öğretmeni	0,11	0,14	0,98
		Türkçe	0,13	0,17	0,98
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,20	0,16	0,90
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,71*	0,17	0,00
		Yabancı Dil	0,11	0,17	0,99
	Sosyal B.-Din K. Ve	Sınıf Öğretmeni	-0,09	0,12	0,98
		Türkçe	-0,07	0,16	0,99

	A. B.	Matematik-Fen B.	-0,20	0,16	0,90
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,50	0,16	0,09
		Yabancı Dil	-0,09	0,16	0,99
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	Sınıf Öğretmeni	-0,60*	0,14	0,00
		Türkçe	-0,58*	0,17	0,04
		Matematik-Fen B.	-0,71*	0,17	0,00
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,50	0,16	0,09
		Yabancı Dil	-0,6*	0,17	0,03
	Yabancı Dil	Sınıf Öğretmeni	-0,00	0,14	0,99
		Türkçe	0,01	0,17	0,99
		Matematik-Fen B.	-0,11	0,17	0,99
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,09	0,16	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,6*	0,17	0,03

Tablo 84’te görüldüğü gibi, “Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmam.” İfadesinin branş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye “sınıf öğretmenleri, Türkçe, matematik-fen b. ve yabancı dil” öğretmenleri, “Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.” göre daha fazla katılmışlardır. Sınıf öğretmenleri, Türkçe, matematik-fen b. ve yabancı dil öğretmenleri lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 85. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
13.Madde	Sınıf Öğretmeni	117	4,41	0,64	G.Arası	7,58	5	1,51	3,04	.010
	Türkçe	36	3,97	0,81	G.İçi	147,68	297	0,49		
	Matematik-Fen B.	35	4,08	0,56	Toplam	155,26	302			
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	45	4,42	0,75						
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	35	4,28	0,78						
	Yabancı Dil	35	4,31	0,75						
	Toplam	303	4,29	0,71						

Tablo 85’te görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı

bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “Sosyal B.-Din K. Ve A. B.” öğretmenleri, en az katılanların ise “Türkçe” öğretmenleri olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 86. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

13. Madde	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	0,43	0,13	0,06
		Matematik-Fen B.	0,32	0,13	0,33
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,01	0,12	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,12	0,13	0,97
		Yabancı Dil	0,09	0,13	0,99
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	-0,43	0,13	0,06
		Matematik-Fen B.	-0,11	0,16	0,99
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,45	0,15	0,15
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,31	0,16	0,62
		Yabancı Dil	-0,34	0,16	0,52
	Matematik-Fen B.	Sınıf Öğretmeni	-0,32	0,13	0,33
		Türkçe	0,11	0,16	0,99
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,33	0,15	0,48
		Görsel S.-Teknoloji T.-	-0,2	0,16	0,92

		Müzik-Beden E.			
		Yabancı Dil	-0,22	0,16	0,87
	Sosyal B.- Din K. Ve A. B.	Sınıf Öğretmeni	0,01	0,12	0,99
		Türkçe	0,45	0,15	0,15
		Matematik-Fen B.	0,33	0,15	0,48
		Görsel S.-Teknoloji T.- Müzik-Beden E.	0,13	0,15	0,98
		Yabancı Dil	0,10	0,15	0,99
	Görsel S.- Teknoloji T.-Müzik- Beden E.	Sınıf Öğretmeni	-0,12	0,13	0,97
		Türkçe	0,31	0,16	0,62
		Matematik-Fen B.	0,2	0,16	0,92
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,13	0,15	0,98
		Yabancı Dil	-0,02	0,16	0,99
	Yabancı Dil	Sınıf Öğretmeni	-0,09	0,13	0,99
		Türkçe	0,34	0,16	0,52
		Matematik-Fen B.	0,22	0,16	0,87
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,10	0,15	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.- Müzik-Beden E.	0,02	0,16	0,99

Tablo 86’da görüldüğü gibi, “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanım.” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; tesadüfi bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak ortalamalar değerlendirildiğinde en çok fark “Sosyal B.-Din K. Ve A. B.” öğretmenleri lehine olmak üzere “Türkçe” öğretmenleri arasında bulunmuştur.

Tablo 87. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik bir sınıf ortamının oluşturulmasında öğrencilerle birlikte hareket ederim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
14.Madde	Sınıf Öğretmeni	117	4,54	0,63	G.Arası	5,11	5	1,02	2,62	.024
	Türkçe	36	4,16	0,69	G.İçi	115,94	297	0,39		
	Matematik-Fen B.	35	4,4	0,60	Toplam	121,05	302			
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	45	4,37	0,49						
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	35	4,6	0,55						
	Yabancı Dil	35	4,42	0,73						
	Toplam	303	4,45	0,63						

Tablo 87’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik bir sınıf ortamının oluşturulmasında öğrencilerle birlikte hareket ederim.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.” öğretmenleri, en az katılanların ise “Türkçe” öğretmenleri olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 88. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik bir sınıf ortamının oluşturulmasında öğrencilerle birlikte hareket ederim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

14. Madde	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	0,38	0,11	0,07
		Matematik-Fen B.	0,14	0,12	0,91
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,16	0,10	0,79
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,05	0,12	0,99
		Yabancı Dil	0,11	0,12	0,96
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	-0,38	0,11	0,07
		Matematik-Fen B.	-0,23	0,14	0,77
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,21	0,13	0,80
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,43	0,14	0,13
		Yabancı Dil	-0,26	0,14	0,68
	Matematik-Fen B.	Sınıf Öğretmeni	-0,14	0,12	0,91
		Türkçe	0,23	0,14	0,77
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,02	0,14	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,2	0,14	0,87
		Yabancı Dil	-0,02	0,14	0,99
	Sosyal B.-Din K. Ve	Sınıf Öğretmeni	-0,16	0,10	0,79
		Türkçe	0,21	0,13	0,80

	A. B.	Matematik-Fen B.	-0,02	0,14	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,22	0,14	0,77
		Yabancı Dil	-0,05	0,14	0,99
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	Sınıf Öğretmeni	0,05	0,12	0,99
		Türkçe	0,43	0,14	0,13
		Matematik-Fen B.	0,2	0,14	0,87
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,22	0,14	0,77
		Yabancı Dil	0,17	0,14	0,93
	Yabancı Dil	Sınıf Öğretmeni	-0,11	0,12	0,96
		Türkçe	0,26	0,14	0,68
		Matematik-Fen B.	0,02	0,14	0,99
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,05	0,14	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,17	0,14	0,93

Tablo 88’de görüldüğü gibi “Demokratik bir sınıf ortamının oluşturulmasında öğrencilerle birlikte hareket ederim.” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; tesadüfi bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak ortalamalar değerlendirildiğinde en çok fark, “Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.” öğretmenleri lehine olmak üzere, “Türkçe” öğretmenleri arasında bulunmuştur.

Tablo 89. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
16.Madde	Sınıf Öğretmeni	117	4,27	0,55	G.Arası	8,09	5	1,61	4,76	.000
	Türkçe	36	3,83	0,65	G.İçi	100,97	297	0,33		
	Matematik-Fen B.	35	4,02	0,61	Toplam	109,07	302			
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	45	4,31	0,55						
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	35	4,28	0,57						
	Yabancı Dil	35	4,02	0,61						
	Toplam	303	4,17	0,60						

Tablo 89’da görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “Sosyal B.-Din K. Ve A. B.” öğretmenleri, en az katılanların ise “Türkçe” öğretmenleri

olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 90. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

16. Madde	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	0,44*	0,11	0,00
		Matematik-Fen B.	0,24	0,11	0,44
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,03	0,10	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,01	0,11	0,99
		Yabancı Dil	0,24	0,11	0,44
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	-0,44*	0,11	0,00
		Matematik-Fen B.	-0,19	0,13	0,85
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,47*	0,13	0,02
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,45	0,13	0,06
		Yabancı Dil	-0,19	0,13	0,85
	Matematik-Fen B.	Sınıf Öğretmeni	-0,24	0,11	0,44
		Türkçe	0,19	0,13	0,85
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,28	0,13	0,46
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,25	0,13	0,63
		Yabancı Dil	0	0,13	1
	Sosyal B.-	Sınıf Öğretmeni	0,03	0,10	0,99

	Din K. Ve A. B.	Türkçe	0,47*	0,13	0,02
		Matematik-Fen B.	0,28	0,13	0,46
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,02	0,13	0,99
		Yabancı Dil	0,28	0,13	0,46
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	Sınıf Öğretmeni	0,01	0,11	0,99
		Türkçe	0,45	0,13	0,06
		Matematik-Fen B.	0,25	0,13	0,63
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,02	0,13	0,99
		Yabancı Dil	0,25	0,13	0,63
	Yabancı Dil	Sınıf Öğretmeni	-0,24	0,11	0,44
		Türkçe	0,19	0,13	0,85
		Matematik-Fen B.	0	0,13	1
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,28	0,13	0,46
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,25	0,13	0,63

Tablo 90’da görüldüğü gibi, “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” İfadesinin branş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye “sınıf öğretmenleri, ve Sosyal B.-Din K. Ve A. B.” öğretmenleri, “Türkçe” öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır. Sınıf öğretmenleri, ve Sosyal B.-Din K. Ve A. B.” öğretmenleri lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 91. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
17.Madde	Sınıf Öğretmeni	117	3,65	0,91	G.Arası	20,19	5	4,03	4,09	.001
	Türkçe	36	3,22	0,95	G.İçi	292,66	297	0,98		
	Matematik-Fen B.	35	3	1,11	Toplam	312,85	302			
	Sosyal B.- Din K. Ve A. B.	45	3,42	1,01						
	Görsel S.- Teknoloji T.-Müzik- Beden E.	35	3,22	1,03						
	Yabancı Dil	35	3,02	1,09						
	Toplam	303	3,37	1,01						

Tablo 91’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “Sınıf öğretmenleri”, en az katılanların ise “Matematik-Fen B.” öğretmenleri olduğu

görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 92. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

17. Madde	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	0,43	0,18	0,38
		Matematik-Fen B.	0,65*	0,19	0,03
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,23	0,17	0,87
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,42	0,19	0,41
		Yabancı Dil	0,62	0,19	0,05
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	-0,43	0,18	0,38
		Matematik-Fen B.	0,22	0,23	0,97
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,2	0,22	0,97
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,00	0,23	0,99
		Yabancı Dil	0,19	0,23	0,98
	Matematik-Fen B.	Sınıf Öğretmeni	-0,65*	0,19	0,03
		Türkçe	-0,22	0,23	0,97
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,42	0,22	0,61

		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,22	0,23	0,96
		Yabancı Dil	-0,02	0,23	0,99
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	Sınıf Öğretmeni	-0,23	0,17	0,87
		Türkçe	0,2	0,22	0,97
		Matematik-Fen B.	0,42	0,22	0,61
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,19	0,22	0,97
		Yabancı Dil	0,39	0,22	0,68
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	Sınıf Öğretmeni	-0,42	0,19	0,41
		Türkçe	0,00	0,23	0,99
		Matematik-Fen B.	0,22	0,23	0,96
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,19	0,22	0,97
		Yabancı Dil	0,2	0,23	0,98
	Yabancı Dil	Sınıf Öğretmeni	-0,62	0,19	0,05
		Türkçe	-0,19	0,23	0,98
		Matematik-Fen B.	0,02	0,23	0,99
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,39	0,22	0,68
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,2	0,23	0,98

Tablo 92’de görüldüğü gibi, “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesinin branş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye “Sınıf öğretmenleri” “Matematik-Fen B.” öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır. Sınıf öğretmenleri lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 93. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
18.Madde	Sınıf Öğretmeni	117	4,07	0,76	G.Arası	10,00	5	2,00	3,31	.006
	Türkçe	36	3,88	0,82	G.İçi	179,34	297	0,60		
	Matematik-Fen B.	35	3,51	0,98	Toplam	189,35	302			
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	45	3,86	0,72						
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	35	4	0,72						
	Yabancı Dil	35	4,11	0,63						
	Toplam	303	3,95	0,79						

Tablo 93’te görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “Yabancı Dil”, en az katılanların ise “Matematik-Fen B.” öğretmenleri olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi

gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 94. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

18. Madde	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	0,18	0,14	0,89
		Matematik-Fen B.	0,56*	0,14	0,01
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,21	0,13	0,79
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,07	0,14	0,99
		Yabancı Dil	-0,03	0,14	0,99
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	-0,18	0,14	0,89
		Matematik-Fen B.	0,37	0,18	0,53
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,02	0,17	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,11	0,18	0,99
		Yabancı Dil	-0,22	0,18	0,91
	Matematik-Fen B.	Sınıf Öğretmeni	-0,56*	0,14	0,01
		Türkçe	-0,37	0,18	0,53
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,352	0,17	0,54
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,48	0,18	0,23

		Yabancı Dil	-0,6	0,18	0,06
	Sosyal B.- Din K. Ve A. B.	Sınıf Öğretmeni	-0,21	0,13	0,79
		Türkçe	-0,02	0,17	0,99
		Matematik-Fen B.	0,35	0,17	0,54
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,13	0,17	0,98
		Yabancı Dil	-0,24	0,17	0,84
		Sınıf Öğretmeni	-0,07	0,14	0,99
	Görsel S.- Teknoloji T.-Müzik- Beden E.	Türkçe	0,11	0,18	0,99
		Matematik-Fen B.	0,48	0,18	0,23
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,13	0,17	0,98
		Yabancı Dil	-0,11	0,18	0,99
		Sınıf Öğretmeni	0,03	0,14	0,99
	Yabancı Dil	Türkçe	0,22	0,18	0,91
		Matematik-Fen B.	0,6	0,18	0,06
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,24	0,17	0,84
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,11	0,18	0,99

Tablo 94’te görüldüğü gibi, “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” İfadesinin branş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye “Sınıf öğretmenleri” “Matematik-Fen B.” öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır. Sınıf öğretmenleri lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 95. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

19.Madde	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	Sınıf Öğretmeni	117	4,07	0,78	G.Arası	25,91	5	5,18	6,42	1,090 (0.000)
	Türkçe	36	3,80	0,85	G.İçi	239,53	297	0,80		
	Matematik-Fen B.	35	3,54	0,98	Toplam	265,45	302			
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	45	3,31	0,90						
	Görsel S.-Teknoloji									
	T.-Müzik-Beden E.	35	3,97	1,09						

	Yabancı Dil	35	4,14	0,97						
	Toplam	303	3,86	0,93						

Tablo 95’te görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “Sınıf Öğretmeni”, en az katılanların ise “Sosyal B.-Din K. Ve A. B.” öğretmenleri olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 96. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

19. Madde	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	0,27	0,17	0,77
		Matematik-Fen B.	0,53	0,17	0,09
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,76*	0,15	0,00
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,10	0,17	0,99
		Yabancı Dil	-0,06	0,17	0,99
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	-0,27	0,17	0,77
		Matematik-Fen B.	0,26	0,21	0,91
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,49	0,20	0,30
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,16	0,21	0,98
		Yabancı Dil	-0,33	0,21	0,77
	Matematik-Fen B.	Sınıf Öğretmeni	-0,53	0,17	0,09
		Türkçe	-0,26	0,21	0,91
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,23	0,20	0,93
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,42	0,21	0,55
		Yabancı Dil	-0,6	0,21	0,17
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	Sınıf Öğretmeni	-0,76*	0,15	0,00
		Türkçe	-0,49	0,20	0,30
		Matematik-Fen B.	-0,23	0,20	0,93
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,66	0,20	0,06

		Yabancı Dil	-0,83*	0,20	0,00
Görsel S.- Teknoloji T.-Müzik- Beden E.		Sınıf Öğretmeni	-0,10	0,17	0,99
		Türkçe	0,16	0,21	0,98
		Matematik-Fen B.	0,42	0,21	0,55
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,66	0,20	0,06
		Yabancı Dil	-0,17	0,21	0,98
		Sınıf Öğretmeni	0,06	0,17	0,99
Yabancı Dil		Türkçe	0,33	0,21	0,77
		Matematik-Fen B.	0,6	0,21	0,17
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,83*	0,20	0,00
		Görsel S.-Teknoloji T.- Müzik-Beden E.	0,17	0,21	0,98

Tablo 96’da görüldüğü gibi, “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” İfadesinin branş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye “Sınıf öğretmenleri ve Yabancı Dil” öğretmenleri “Sosyal B.-Din K. Ve A. B.” öğretmenlerine göre daha fazla katılmışlardır. Sınıf ve yabancı dil öğretmenleri lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 97. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
21.Madde	Sınıf Öğretmeni	117	3,91	0,81	G.Arası	28,78	5	5,75	6,84	4,620 (0.000)
	Türkçe	36	4,08	0,76	G.İçi	249,86	297	0,84		
	Matematik-Fen B.	35	3,17	1,01	Toplam	278,65	302			
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	45	3,55	1,05						
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	35	3,28	1,01						
	Yabancı Dil	35	3,48	0,98						
	Toplam	303	3,67	0,96						

Tablo 97’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<.05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en

fazla katılan öğretmenlerin, “Türkçe”, en az katılanların ise “Matematik-Fen B.” öğretmenleri olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 98. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

21. Madde	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	-0,16	0,17	0,96
		Matematik-Fen B.	0,74*	0,17	0,00
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,35	0,16	0,42
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,62*	0,17	0,02
		Yabancı Dil	0,42	0,17	0,32
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	0,16	0,17	0,96
		Matematik-Fen B.	0,91*	0,21	0,00
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,52	0,20	0,25
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,79*	0,21	0,02
		Yabancı Dil	0,59	0,21	0,18
	Matematik-Fen B.	Sınıf Öğretmeni	-0,74*	0,17	0,00
		Türkçe	-0,91*	0,21	0,00
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,38	0,20	0,63

		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,11	0,21	0,99
		Yabancı Dil	-0,31	0,21	0,84
Sosyal B.-Din K. Ve A. B.		Sınıf Öğretmeni	-0,35	0,16	0,42
		Türkçe	-0,52	0,20	0,25
		Matematik-Fen B.	0,38	0,20	0,63
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,26	0,20	0,88
		Yabancı Dil	0,06	0,20	0,99
Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.		Sınıf Öğretmeni	-0,62*	0,17	0,02
		Türkçe	-0,79*	0,21	0,02
		Matematik-Fen B.	0,11	0,21	0,99
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,26	0,20	0,88
		Yabancı Dil	-0,2	0,21	0,97
Yabancı Dil		Sınıf Öğretmeni	-0,42	0,17	0,32
		Türkçe	-0,59	0,21	0,18
		Matematik-Fen B.	0,31	0,21	0,84
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,06	0,20	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,2	0,21	0,97

Tablo 98’de görüldüğü gibi, “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” İfadesinin branş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye “Sınıf öğretmenleri ve Türkçe öğretmenleri” “Matematik-Fen B. ve Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E. öğretmenlerine” göre daha fazla katılmışlardır. Sınıf ve

Türkçe öğretmenleri lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 99. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
22.Madde	Sınıf Öğretmeni	117	3,63	0,87	G.Arası	23,73	5	4,74	4,90	.000
	Türkçe	36	3,86	0,72	G.İçi	287,41	297	0,96		
	Matematik-Fen B.	35	2,91	1,09	Toplam	311,14	302			
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	45	3,35	1,09						
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	35	3,14	1,14						
	Yabancı Dil	35	3,42	1,11						
	Toplam	303	3,45	1,01						

Tablo 99’da görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur(p<.05). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “Türkçe”, en az katılanların ise “Matematik-Fen B.” öğretmenleri olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 100. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

22. Madde	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	-0,22	0,18	0,91
		Matematik-Fen B.	0,71*	0,18	0,01
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,27	0,17	0,76
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,48	0,18	0,24
		Yabancı Dil	0,20	0,18	0,94
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	0,22	0,18	0,91
		Matematik-Fen B.	0,94*	0,23	0,00
		Sosyal B-Din K. Ve A. B.	0,50	0,21	0,38
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,71	0,23	0,09

		Yabancı Dil	0,43	0,23	0,63
	Matematik-Fen B.	Sınıf Öğretmeni	-0,71*	0,18	0,01
		Türkçe	-0,94*	0,23	0,00
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,44	0,22	0,55
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,22	0,23	0,96
		Yabancı Dil	-0,51	0,23	0,44
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	Sınıf Öğretmeni	-0,27	0,17
	Türkçe		-0,50	0,21	0,38
	Matematik-Fen B.		0,44	0,22	0,55
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.		0,21	0,22	0,96
	Yabancı Dil		-0,07	0,22	0,99
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	Sınıf Öğretmeni	-0,48	0,18	0,24
		Türkçe	-0,71	0,23	0,09
		Matematik-Fen B.	0,22	0,23	0,96
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	-0,21	0,22	0,96
		Yabancı Dil	-0,28	0,23	0,91
	Yabancı Dil	Sınıf Öğretmeni	-0,20	0,18	0,94
		Türkçe	-0,43	0,23	0,63
		Matematik-Fen B.	0,51	0,23	0,44
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,07	0,22	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	0,28	0,23	0,91

Tablo 100’de görüldüğü gibi, “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” İfadesinin branş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye “Sınıf öğretmenleri ve Türkçe öğretmenleri” “Matematik-Fen B. öğretmenlerine” göre

daha fazla katılmışlardır. Sınıf ve Türkçe öğretmenleri lehine olan bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 101. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesine İlişkin Anova (Tekyönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Grup	N	Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
25.Madde	Sınıf Öğretmeni	117	3,02	1,12	G.Arası	53,48	5	10,69	6,89	4,165 (.000)
	Türkçe	36	2,19	1,19	G.İçi	460,81	297	1,55		
	Matematik-Fen B.	35	2,22	1,28	Toplam	514,30	302			
	Sosyal B.- Din K. Ve A. B.	45	2,15	1,22						
	Görsel S.- Teknoloji T.-Müzik- Beden E.	35	3,2	1,62						
	Yabancı Dil	35	2,42	1,24						
	Toplam	303	2,65	1,30						

Tablo 101’de görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif

faaliyetler düzenlerim.” İfadesinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, öğretmen gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < .05$). Aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla katılan öğretmenlerin, “Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.”, en az katılanların ise “Sosyal B.-Din K. Ve A. B.” öğretmenleri olduğu görülmektedir. ANOVA sonrası belirlenen işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Post-Hoc Scheffe analiz tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 102. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tekyönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

25. Madde	Branş (i)	Branş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
	Sınıf Öğretmeni	Türkçe	0,83*	0,23	0,03
		Matematik-Fen B.	0,79	0,23	0,05
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,87*	0,21	0,00
		Görsel S.-Teknoloji T.- Müzik-Beden E.	-0,17	0,23	0,99
		Yabancı Dil	0,59	0,23	0,29
	Türkçe	Sınıf Öğretmeni	-0,83*	0,23	0,03
		Matematik-Fen B.	-0,03	0,29	0,99
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,03	0,27	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.- Müzik-Beden E.	-1,00*	0,29	0,04
		Yabancı Dil	-0,23-	0,29	0,98
	Matematik-	Sınıf Öğretmeni	-0,79-	0,23	0,05

	Fen B.	Türkçe	0,03	0,29	0,99
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,07	0,28	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,97	0,29	0,06
		Yabancı Dil	-0,2	0,29	0,99
	Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	Sınıf Öğretmeni	-0,87*	0,21	0,00
		Türkçe	-0,03	0,27	0,99
		Matematik-Fen B.	-0,07	0,28	0,99
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-1,04*	0,28	0,01
		Yabancı Dil	-0,27	0,28	0,96
	Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	Sınıf Öğretmeni	0,17	0,23	0,99
		Türkçe	1,00*	0,29	0,04
		Matematik-Fen B.	0,97	0,29	0,06
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	1,04*	0,28	0,01
		Yabancı Dil	0,77	0,29	0,24
	Yabancı Dil	Sınıf Öğretmeni	-0,59	0,23	0,29
		Türkçe	0,23	0,29	0,98
		Matematik-Fen B.	0,2	0,29	0,99
		Sosyal B.-Din K. Ve A. B.	0,27	0,28	0,96
		Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.	-0,77	0,29	0,24

Tablo 102’de görüldüğü gibi, “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesinin branş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tekyönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; ifadeye “Sınıf öğretmenleri ve Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E. öğretmenleri”, “Türkçe ve Sosyal B.-Din K. Ve A. B. öğretmenlerine” göre daha fazla katılmışlardır. Sınıf ve Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E. öğretmenleri lehine olan bu

durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

4.2.9. ÖĞRETMENLERİN DEMOKRATİK TUTUM KAZANDIRMADA DAHA ETKİLİ BULDUKLARI DERS DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR:

Tablo 103. Öğretmenlerin Demokratik Tutum Kazandırmada Daha Etkili Buldukları Ders Değişkenine Göre Frekans Dağılımı

Branş	Frekans	% Yüzde
Türkçe	68	22,4
Matematik-Fen Bilimleri	15	4,9
Sosyal Bilimler	158	52,1
Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	24	7,9
Görsel S.- Teknoloji T.- Müzik- Beden E.	28	9,2
Yabancı Dil	5	1,6
Diğer	5	1,6
Toplam	303	100

Tablo 103'te görüldüğü gibi öğretmenlerin %22,4'ü Türkçe, %4,9'u Matematik-Fen Bilimleri, %52,1'i Sosyal Bilimler, %7,9'u Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, %9,2'si Görsel Sanatlar-Teknoloji Tasarım-Müzik-Beden Eğitimi, %1,6'sı Yabancı Dil, % 1,6'sı ise Diğer dersleri demokratik davranış kazandırmada daha etkili bulmaktadırlar.

4.2.1. BAĞIMLI SORULARA VERİLEN CEVAPLARIN FREKANS, YÜZDE ve ORTALAMASINA GÖRE DAĞILIMI

Tablo 104. Öğretmenlerin, Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların, Frekans, Yüzde ve Ortalamasına Göre Dağılımı

S. N	Demokratik Davranış Kazandırma Yeterlilikleri	Her Zaman		Genellikle		Ara Sıra		Çok Az		Hiçbir Zaman		X
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
1	Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışları gerçekleştirebilecekleri ortam oluşturmaya çalışırım.	118	38,9	167	55,1	15	4,9	2	0,6	1	0,3	4,31
2	Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılırım.	17	5,6	71	23,4	105	34,6	80	26,4	30	9,9	2,88
3	Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.	102	33,6	161	53,1	28	9,2	10	3,3	2	0,6	4,15
4	Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırırım.	56	18,4	131	43,2	83	27,3	29	9,5	4	1,3	3,67
5	Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.	128	42,2	136	44,8	33	10,8	5	1,6	1	0,3	4,27
6	Sınıf içinde ve sınıf dışında demokratik yaşamla ilgili öğrencilere örnek olmaya çalışırım.	185	61,0	108	35,6	10	3,3	-	-	-	-	4,57
7	Öğrencilerle ve diğer öğretmen arkadaşlarımla olan iletişimimde demokratik tavırlar sergilerim.	183	60,3	116	38,2	2	0,6	2	0,6	-	-	4,58

8	Öğrencilerde ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekler ve model olurum.	160	52,8	124	40,9	18	5,9	1	0,3	-	-	4,46
9	Demokratik tavırlar sergileyen öğrencileri bu konuda teşvik ederim.	193	63,6	98	32,3	12	3,9	-	-	-	-	4,59
10	Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmam.	225	74,2	63	20,7	5	1,6	5	1,6	5	1,6	4,64
11	Öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer veririm.	227	74,9	73	24,0	2	0,6	1	0,3	-	-	4,73
12	Öğrencilerin farklı etkinlikler önermesine ve bunlara katılmasına olanak sağlarım.	165	54,4	115	37,9	21	6,9	2	0,6	-	-	4,46
13	Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.	131	43,2	136	44,8	31	10,2	5	1,6	-	-	4,29
14	Demokratik bir sınıf ortamının oluşturulmasında öğrencilerle birlikte hareket ederim.	159	52,4	123	40,5	20	6,6	1	0,3	-	-	4,45
15	Sınıf yönetiminde öğrencilerin karara katılmalarını sağlarım.	178	58,7	106	34,9	19	6,2	-	-	-	-	4,52
16	Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.	85	28,0	185	61,0	33	10,8	-	-	-	-	4,17
17	Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.	45	14,8	87	28,7	119	39,2	40	13,2	12	3,9	3,37
18	Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.	73	24,0	155	51,1	66	21,7	6	1,9	3	0,9	3,95
19	Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.	78	25,7	138	45,5	60	19,8	22	7,2	5	1,6	3,86

20	Eğitsel kulüp çalışmalarını demokratik ilkelere uygun planlayıp yönlendiririm.	90	29,7	143	47,1	55	18,1	14	4,6	1	0,3	4,01
21	Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.	59	19,4	128	42,2	79	26,0	32	10,5	5	1,6	3,67
22	Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.	48	15,8	102	33,6	103	33,9	40	13,2	10	3,3	3,45
23	Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.	26	8,5	38	12,5	78	25,7	101	33,3	60	19,8	2,56
24	Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için ders dışı etkinliklere önem veririm.	47	15,5	114	37,6	94	31,0	39	12,8	9	2,9	3,49
25	Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.	32	10,5	55	18,1	65	21,4	79	26,0	72	23,7	2,65
26	Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda ilköğretim öğretmenlerinin yeterli olduklarını düşünüyorum.	44	14,5	98	32,3	74	24,4	58	19,1	29	9,5	3,23
27	Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerin yeterli olduklarını düşünüyorum.	32	10,5	85	28,0	78	25,7	65	21,4	43	14,1	2,99
28	Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda ilköğretim programının yeterli olduğunu düşünüyorum.	19	6,2	78	25,7	95	31,3	67	22,1	44	14,5	2,87

Tablo 104'te görüldüğü gibi anket çalışmasına katılan öğretmen deneklerin bağımlı sorulara verdikleri en olumlu yanıtın ortalaması $X=4,73$ (Her zaman) düzeyinde “Öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer veririm.” ifadesine, $X= 4,64$ (Her zaman) düzeyinde “Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmam.” ifadesine ve $X=4,59$ (Her zaman) düzeyinde “Demokratik tavırlar sergileyen öğrencileri bu konuda teşvik ederim.” İfadesine verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen deneklerin bağımlı sorulara verdikleri en olumsuz cevaplar $X=2,56$ (Ara sıra) düzeyinde “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.”ifadesi ile $X=2,65$ (Ara sıra) düzeyinde “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesi ve $X=2,87$ (Ara sıra) “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda ilköğretim programının yeterli olduğunu düşünüyorum.” İfadesine verilmiştir.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMALAR

Bu bölümde; ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilikleri ile ilgili olarak elde edilen bulgular tartışılmıştır.

5.1. ÖĞRETMENLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMALAR

Araştırma sürecinde elde edilen verilerin istatistikî analizleri sonucu şu bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %50,82'sini bayan, %49,12'sini erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu bayan öğretmenler oluşturmakla beraber sayılar birbirine oldukça yakındır. Bu durum; ilköğretim okullarında bayan ve erkek öğretmen sayılarının birbiriyle dengeli olduğunu göstermektedir ve ilköğretim okullarında çalışmak konusunda bayan ve erkek öğretmenler arasında ciddi bir ayrım bulunmadığı düşünülebilir.

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin, %54,1'i 21-30 yaşları arasında, %31'i 31-40 yaşları arasında, %9,9'u 41-50 yaşları arasında, %4,9'u 51 ve üstü yaşlarındadır. Bu sonuçlarda da görüldüğü gibi ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin büyük çoğunluğu 21-30 yaşları arasındadır. Bu durumda, gençler arasında öğretmenlik mesleğinin tutulan mesleklerden olduğu düşünülebilir. Ayrıca hem sınıf hem de ilköğretim branş öğretmenliği alanlarında son dönemlerdeki hızlı öğretmen alımlarıyla açıklanabilir.

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin, %39,2'si bekâr, %59,4'ü evli, %1,3'ü ise duldur. Öğretmenler arasında yaş ortalamalarına bakıldığında genç nüfusun çoğunlukta olması dolayısıyla bekâr öğretmen sayısının fazla olduğu düşünülmektedir. Ayrıca öğretmenler arasında boşanma oranının çok yüksek olmadığı ve evlilik kurumunun

düzenli işlediği de evli öğretmen sayısı ile dul öğretmen sayısı kıyaslandığında söylenebilir.

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin, % 0,6'sı öğretmen okulu,%3,9'u eğitim enstitüsü, %4,2'si eğitim yüksek okulu, %68,3'ü eğitim fakültesi, %15,8'i fen-edebiyat fakültesi ve %6,9'u diğer okullardan mezun öğretmenlerden oluşmaktadır. Eğitim öğretim kadrosunun çoğunluğunu eğitim fakültesi mezunu öğretmenler oluşturmaktadır; fakat fen-edebiyat fakültesi ve diğer okul mezunu öğretmenlerin sayısı da yadsınamayacak düzeydedir. Bu durum geçmiş yıllardaki özellikle sınıf öğretmenliğine alan dışından yapılan öğretmen atamalarıyla ve ilköğretim branş öğretmenlerinin fen-edebiyat kökenli olmalarına bağlanabilir. Ayrıca çoğunluk lisan eğitimi almış öğretmenler oluşturmaktadır. Çünkü öğretmen olarak atanmanın şartlarından biride 4 yıllık fakülte mezunu olmaktır. Azda olsa ön lisan mezunu öğretmenler de görev yapmaktadır. Önceki yıllarda ön lisans mezunu olanlarında öğretmen olarak atanması ve eğitim fakültelerinin bir dönem yüksek okul olarak hizmet vermiş olması böyle bir sonucun çıkmasına sebeptir.

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin, %39,9'u 1-5 yıl, %32,6'sı 6-10 yıl, %11,2'si 11-15 yıl, ve %6,6'sı 16-20 yıl, %2,6'sı 21-25 yıl, %6,9'u ise 26 yıl ve üzeri görev yapmaktadır. Görev süreleri itibariyle en çok 1-5 yıl aralığında görev yapan öğretmenler daha yoğunluktadır. Bu durum son 5 yıl içerisinde yapılan öğretmen atamalarının önceki dönemlere oranla büyük boyutta olduğunu düşündürmektedir. Emeklilik yaşı gelen öğretmenlerin mesleği daha fazla devam ettirmemeleri ve emekliye ayrılmaları ise ileri çalışma yılında fazla öğretmen olmaması sonucunu doğurmaktadır.

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin, %49,1'i düşük, %49,5'i orta ve %1,3'ü ise yüksek diyerek çalıştıkları çevrenin sosyo-ekonomik durumunu değerlendirmişlerdir. Bu durum hem ülkemiz sosyo-ekonomik durumunu genel anlamda yansıtmakta hem de İstanbul ilimiz için genel bir perspektif oluşturmaktadır. Sosyo-ekonomik durum, çocukta hazır-bulunuşluk düzeyi üzerindeki etkilerinden dolayı;

öğretmenler için düşük ve orta sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocuk ve velilerle çalışmak meslekî bir takım zorluklar doğurmaktadır. Öğretmenler, bu zorluğu aşabilmek amacıyla çoğu zaman daha yüksek sosyo-ekonomik çevrelerdeki okullara tayin isteyerek bu güçlüğü yenmek istemektedirler.

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıflarındaki öğrenci sayıları için %36,3'ü 30 ve daha az, %32,3'ü 31-40 ve %31,3'ü ise 41 ve daha çok olduğu söylenmiştir. Dağılımda da görüldüğü üzere öğretmenlerimiz sınıflarında çoğu kez 40 civarında öğrenci ile eğitim öğretime devam etmektedirler. Öğrenci sayısının artması ders ve öğrenme verimini olumsuz etkilemektedir. Kalabalık sınıflar da öğretmenler için bir tayin isteme sebebi olarak çoğu kez görülmektedir. Harcanan emeğin gözle görülebilmesi ve daha sağlıklı eğitim-öğretim yapılabilmesi için elbette daha düşük mevcutlu sınıflara ihtiyaç vardır.

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %38,6'sı sınıf öğretmeni, %11,8'i Türkçe, %11,5'i Matematik, %14,8'i sosyal bilgiler ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, %11,5'i Görsel Sanatlar-Teknolojik Tasarım-Müzik-Beden Eğitimi, %11,5'i ise Yabancı Dil branşlarında görev yapmaktadır. İlköğretim okullarında sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçildiğinden bu yana hem sınıf hem branş öğretmenleri birlikte görev yapmaktadır. Bugün ülkemizde, hemen hemen tüm ilköğretim okullarında sınıf öğretmeni sayısı branş öğretmeni sayısından fazla bulunmaktadır. Branş öğretmenleri tüm sınıflara sınıf öğretmenleri yalnız kendi sınıflarında ders verdikleri için bu durum normal karşılanmaktadır.

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %22,4'ü Türkçe, %4,9'u Matematik-Fen Bilimleri, %52,1'i Sosyal Bilimler, %7,9'u Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, %9,2'si Görsel Sanatlar-Teknoloji Tasarım-Müzik-Beden Eğitimi, %1,6'sı Yabancı Dil, %1,6'sı ise Diğer dersleri demokratik davranış kazandırmada daha etkili bulmaktadırlar. Bu duruma bakarak, hem derslerin içeriği hem de sözel ifade kullanımının yoğunluğu sebebiyle öğretmenlerin, Türkçe ve Sosyal Bilimler- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

derslerini demokratik tutum kazandırmaya daha yatkın bulmuş olabilecekleri düşünülmektedir.

5.2. ÖĞRETMENLERİN BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE BAĞIMLI SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARA İLİŞKİN TARTIŞMALAR

5.2.1. “Cinsiyet” değişkenine ilişkin tartışmalar

Bu bölümde cinsiyet değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Öğretmen deneklerin bağımlı sorulara verdiği cevapların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, 28 sorudan 6 soruya verilen cevaplarda farklılık bulunmuştur.

Tablo 7 incelendiğinde; öğretmenlerin demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden olan “Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırıyorum.” ifadesinde erkek öğretmenler, bayan öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Bu durum, ilköğretimde görev yapan erkek öğretmenlerin kendilerini, eğitim etkinlikleri sırasında demokratik davranış kazandırmada daha yeterli gördükleriyle açıklanabilir. Ayrıca bayanların erkeklere göre kendilerini daha yetersiz gördükleri ve konuya yeterince eğilmediklerini düşündüklerini de söyleyebiliriz. Bu konunun temelinde, erkek öğretmenlerin dersin içeriğini işlemekte zaman kaygısına düşmedikleri, bayan öğretmenlerin ise zaman ve ulaşılmak istenen kazanımlar noktasında yetersizlik hissiyle hareket ettiklerini düşünülmektedir.

Tablo 8 incelendiğinde, bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre, “Sınıf içinde ve sınıf dışında demokratik yaşamla ilgili öğrencilere örnek olmaya çalışırım.” ifadesinde daha olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu noktadan hareketle, bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre okul içindeki tutum, hareket ve tavırlarına daha fazla dikkat ettikleri, erkek öğretmenlerin ise kendilerini nispeten yetersiz buldukları düşünülmektedir. Yine de aradaki ortalama değer farkının çok büyük olmaması örnek olma konusunda her iki tarafında birbirine yakın tutumlar içinde olduğunu söylenebilir.

Tablo 9 incelendiğinde, erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere göre, öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer vermede daha çok dikkat ettiği düşünülmektedir. Yine burada da erkek öğretmenlerin kendilerini daha yeterli görürken bayan öğretmenlerin yetersiz olduklarını düşündükleri söylenebilir. Bayan öğretmenlerin, tutum- davranış kazandırmada kendilerini erkek öğretmenlere göre daha fazla yargıladıkları da düşünülebilir. Bu konuda, bayanların genel olarak daha hassas bir yapıya sahip olmalarının, kendilerini daha fazla yargılama ve yetersiz görmelerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 10 incelendiğinde, erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre, “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir. Bu durum bayan öğretmenlerin, ders içinde materyal kullanma konusunda erkek öğretmenlerin gerisinde kaldıklarını düşündürmektedir. Bunu sebebi ise erkek öğretmenlerin özellikle teknolojik gelişmelere duydukları merak yüzünden slayt veya diğer sunum araçlarını kullanmakta daha başarılı ve yeterli olmalarıyla açıklanabilir. Ayrıca bu tür sunum ve materyaller geri planda bir çalışmayı gerektirmektedir. Oysa bayan öğretmenler geri plan olarak adlandırdığımız özel hayatlarında genel olarak ev ve çocuk gibi meşguliyetlerle uğraştıkları için yeterli zaman ve enerjiye erkek öğretmenler kadar sahip değillerdir, diyebiliriz.

Tablo 11 incelendiğinde, “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesine yine erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha fazla katılmaktadırlar. İlköğretim aşamasında öğrencilerin ilgilerine göre gruplara ayrılmaları veya benzer etkinlikler sınıf içinde büyük bir karmaşa –gürültü, karışıklık- yaşanmasına sebep olmaktadır. Erkek öğretmenlerin kontrol ettiği sınıflarda genel olarak daha az konuşulduğu ve pek karmaşa yaşanmadığı görülmektedir. Bunun sebebinin çocukların ailede ataerkil bir yapıya sahip olmaları sonucunda babayı güç ve otorite kaynağı olarak görmeleri ve bu nedenle otokontrollerinin erkek öğretmenlerin sınıflarında daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Karmaşa çıkmayan sınıflarda ise

öğretmen, elbette çekinmeden her türlü etkinliği yapmaya daha rahat teşebbüs edebilecektir, diye düşünülmektedir.

Tablo 12 incelendiğinde, erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” ifadesine daha fazla katıldıklarını düşünmektedir. Kurum ve kuruluşlarla irtibata geçmek, onlardan destek alarak bazı işleri yürütmek elbette öğretmenin sosyal yönünün güçlü olmasıyla ilişkilidir. Bizim toplumumuzda ne yazık ki hala kadınlar, erkekler kadar girişken ve sosyal bir yapıya sahip olmadıklarından, bu sonucun sebebinin toplumumuzun sosyal yapısıyla açıklanabileceği düşünülmektedir.

5.2.2“Yaş” değişkenine ilişkin tartışmalar

Bu bölümde öğretmenlerin yaşları değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Öğretmenlerin bağımlı sorulara verdikleri cevapların öğretmenlerin yaşları değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Anova (tek yönlü varyans) testi sonucunda 28 sorudan 6 soruya verilen cevapta tesadüfi olmayan farklılık bulunmuştur.

Tablo 13 incelendiğinde, “Öğrencilerde ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekler ve model olurum.” ifadesine en fazla katılan öğretmenler 51 yaş ve üzeri öğretmenlerdir. En az katılan öğretmenler ise 31-40 yaş üzeri yaşlarındaki öğretmenlerdir. Bu durumda 51 yaş ve üzeri öğretmenler 31-40 ve 21-30 yaş aralığındaki öğretmenlere göre, öğrencilere ulusal ve evrensel değerlerin geliştirilmesi için daha fazla destek ve model olduklarını düşünmektedir. Bu duruma bakarak, yaşlı öğretmenlerin orta ve genç yaştaki öğretmenlerden daha fazla hassasiyet sahibi oldukları söylenebilir.

Tablo 17 incelendiğinde, “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.”, ifadesine en fazla katılan öğretmenlerin 51 yaş ve üzeri arası öğretmenler en az katılan öğretmenlerin ise 21-30 yaş arası öğretmenler olduğu görülmektedir. Burada, genç öğretmenler, kendilerini demokratik tutum

kazandırmak için bir ön hazırlık yapmak ve bu hazırlıkları derste kullanmak konusunda kendilerini yetersiz bulmaktadırlar. Öğretmenlerin yaşları ilerledikçe, demokratik tutum kazandırmanın ve bu konuda ön hazırlık yapmanın önemine olan inançlarının arttığı düşünülebilir.

Tablo 19 incelendiğinde, ilköğretim öğretmenlerinin; “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesine; en fazla katılan öğretmenlerin yaş ortalamaları 51 ve üzeri, en az katılan öğretmenlerin yaş ortalaması ise 31-40 yaş arasındadır. Burada, ileri yaş grubundaki öğretmenlerin ilgi kümeleri oluşturmaya daha fazla önem verdikleri fakat orta yaş grubundaki öğretmenlerin aynı heyecanı paylaşmadıkları görülmektedir.

Tablo 23 incelendiğinde, ilköğretim öğretmenleri, “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.”ifadesine, 51 ve üzeri yaş grubu öğretmenler en fazla katılmaktadır. En az katılanlar ise 21-30 yaş arası öğretmenlerdir. 51 yaş ve üzeri öğretmenler, demokratik tutum kazandırabilmek için belirli gün ve haftalarda çeşitli etkinlikler düzenlediklerini söylerken, genç öğretmenlerin kendilerini bu konuda yetersiz buldukları görülmektedir. Genç öğretmenler, belirli gün ve haftaları –konuyla ilgili olarak- etkili kullanmadıklarını, yaşlı öğretmenler ise bu konuda özen ve hassasiyet gösterdiklerini düşünmektedirler.

Tablo 27 incelendiğinde, ilköğretim öğretmenlerinin, “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” ifadesine, 51 yaş ve üzeri öğretmenler en fazla katılmışlardır. En az katılanlar ise 41-50 yaş arasındaki öğretmenlerdir. Bu durum 51 yaş ve üzerindeki öğretmenler, uzun yıllardır hizmet hayatının içinde bulduklarından okul yöneticiliğinin zorluklarını pek çok yönden kabul etmiş olduklarından, müdürlere yüklenmezken; orta yaş ve genç öğretmenlerin demokratik tutumlar konusunda okul müdürlerinden hem kendi tutum ve davranışlarıyla örnek teşkil etme hem de öğretmen ve öğrencilerle olan ilişkilerinde daha fazlasını bekledikleri düşünülmektedir.

5.2.3. “Medeni Durum” değişkenine ilişkin tartışmalar

Bu bölümde öğretmenlerin medeni durum değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Ancak, öğretmenlerin bağımlı sorulara verdikleri cevapların öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Anova (tek yönlü varyans) testi sonucunda 28 sorudan hiçbirinde soruya verilen cevapta tesadüfi olmayan farklılık bulunmamıştır.

5.2.4. “Mezuniyet Durumu” değişkenine ilişkin tartışmalar

Bu bölümde öğretmenlerin mezuniyet durumu değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Öğretmenlerin bağımlı sorulara verdikleri cevapların öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Anova (tek yönlü varyans) testi sonucunda 28 sorudan 2 soruya verilen cevapta tesadüfi olmayan farklılık bulunmuştur.

Tablo 35 incelendiğinde; ilköğretim öğretmenlerinin, “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesine, en fazla katılan öğretmen grubu öğretmen okulu mezunları iken, en az katılanları ise diğer okullardan mezun olup sonradan belli yeterliliklerini tamamlayarak öğretmen olanlar oluşturmaktadır. Öğrenciler arasında ilgi kümeleri ve kulüpler oluşturabilmek iyi bir öğretmen olmanın şartlarından olan bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmayla ilgilidir. Ancak öğretmen olmak durumunda kaldıkları için öğretmen olan pek çok öğretmenimiz bu eğitimi yetiştikleri okullarda almamış ancak sonradan tamamlayarak öğretmenlik vasfını kazanmışlardır. Eğitim konusunda köklü bir eğitime sahip olan öğretmen okulu mezunları ile sonradan ve kısa bir zamanda öğretmen olan öğretmenler arasında böyle bir farklılığın oluşmasının doğal olduğunu söylenebilir.

Tablo 37 incelendiğinde; ilköğretim öğretmenlerinin, “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” ifadesine istatistiksel olarak eğitim yüksek okulu mezunu öğretmenler iken, en az katılan öğretmenlerin yine diğer okullardan

mezun olan öğretmenler oldukları görülmektedir. Bu farklılığın oluşması değil belki de oluşmamasını anormal bir durum olarak görmek gerektiğini söyleyebiliriz. Çünkü, diğer okul mezunları için öğretmenlik, hem mesleki eğitimini aldığı üniversite yıllarındaki beklentileriyle hem de meslek adına kazandıkları beceri ve bilgi birikimiyle örtüşmemektedir. Bu gruba ait olan öğretmenlerimizin bazı yetersizlikler yaşadıklarını ya da kendilerini yetersiz bulduklarını elimizdeki sonuçlara bakarak söyleyebiliriz.

5.2.5. “Mesleki Kıdem” değişkenine ilişkin tartışmalar

Bu bölümde öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Öğretmenlerin bağımlı sorulara verdikleri cevapların öğretmenlerin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Anova (tek yönlü varyans) testi sonucunda 28 sorudan 6 soruya verilen cevapta tesadüfi olmayan farklılık bulunmuştur.

Tablo 39 incelendiğinde; “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılırım.” ifadesine, en fazla katılan öğretmenlerin “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “21-25 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Buna bakarak tecrübeli öğretmenlerin genç öğretmenlere göre daha fazla mesleki seminere katılmış oldukları görülmektedir. Bu durum, meslekte geçirilen yılların fazla oluşuyla açıklanabilir. Genç öğretmenlerin meslekte yeni olduklarından henüz yeterince hizmet içi eğitim almamış olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 45 incelendiğinde; “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” İfadesine en fazla katılan öğretmenlerin “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler oluşturmaktadır. Uzun yıllar çalışmış olan öğretmenlerin demokratik tutum kazandırma konusunda meslekte yeni olan öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli buldukları görülmektedir. Bu durum, yeni yetişen öğretmenlerimizin demokrasi kavramı konusunda -yetersiz eğitim almalarından dolayı- kendilerini eksik

hissettiklerini hem de önceki kuşaklarda demokrasi kavramının daha yerleşik ve uygulamaya dönük bir düşünce olarak var olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 47 incelendiğinde; “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” ifadesine, en fazla katılan öğretmenlerin “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenler, en az katılan öğretmenlerin ise “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenler oldukları görülmektedir. Yıllarını mesleğine vermiş olan öğretmenlerimizin genç kuşak öğretmenlere göre sosyal ve kültürel boyutta çeşitliliğe yer vererek öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda daha iddialı ifadeler kullanmışlardır. Bunun sebebini, bir dönem politik düşüncelere ve demokrasi kavramına duyulan hassasiyetin içinden gelen eski kuşak öğretmenler ve son dönem apolitik düşünen neslin sahip olduğu sınırlı demokrasi kavram bilgisine bağlayabiliriz. Bu sınırlı bilginin sadece öğretmenlerde değil aynı kuşaktan yetişen tüm gençlerimizde aranması gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 49 incelendiğinde; “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesine, “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenlerin, “11-15 yıl” arası çalışmış olan öğretmenlere göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Tablo 50’ ye dikkat edildiğinde ise bu farkın 0-5 ve 11-15 yıldır görev yapan öğretmenlerle 26 yıl ve üzerinde görev yapan öğretmenler arasında iyice belirginleştiğini görülebilmektedir. Buradan hareketle önceki kuşak öğretmenlerin hem orta hem de yeni kuşaktakilere göre demokratik tutum ve davranış kazandırmada daha titiz ve dikkatli oldukları düşünülmektedir.

Tablo 53 incelendiğinde; “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” ifadesine, “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenlerin, “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenlere göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Yine bu eski ve yeni kuşak arasındaki farklılaşmanın sebeplerini hem ülkemizin sosyal ve siyasi alandaki geçmiş birikimimize yeni neslin bu birikimden uzak bir eğitim ortamında yetişmiş olmasına bağlı olduğu düşünülmektedir.

Tablo 55 incelendiğinde; “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” ifadesine, “26 yıl ve üzeri” çalışmış olan öğretmenlerin, “0-5 yıl” arası çalışmış olan öğretmenlere göre daha çok katıldıkları düşünülmektedir.

5.2.6. “Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu” değişkenine ilişkin tartışmalar

Bu bölümde öğretmenlerin çalıştıkları okulların bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Öğretmenlerin bağımlı sorulara verdikleri cevapların öğretmenlerin çalıştıkları okulların bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Anova (tek yönlü varyans) testi sonucunda 28 sorudan 2 soruya verilen cevapta tesadüfi olmayan farklılık bulunmuştur.

Tablo 59 incelendiğinde; “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” ifadesine, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumunu “yüksek” olarak değerlendirenlerin; okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumunu “düşük” olarak değerlendirenlere göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Sosyo-ekonomik durumu düşük çevreden gelen öğrencilerle çalışmanın çeşitli güçlükleri vardır. Öğretmen öncelikli ihtiyaçları tamamlama çabasına girdiğinde, demokratik tutum kazandırma veya bu konuya eğilmek bazen lüks gibi gelebilmektedir. Yüksek sosyo-ekonomik durum demek hazır bulunuşluğu yüksek, öncelikli ihtiyaçları karşılanmış bir öğrenci ve aynı zamanda okul demektir. Bu nedenlerle, düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip okul ve bu çevreden gelen öğrenci gruplarıyla çalışmanın güçlüğü kendini demokratik tutum kazandırma konusunda da göstermektedir diye düşünülmektedir.

Tablo 61 incelendiğinde; “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” ifadesine okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumunu “yüksek” olarak değerlendirenlerin; okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumunu “orta” olarak değerlendirenlere göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Bu sonuca bakarak,

yüksek sosyo-ekonomik düzeye ait çevreden gelen öğrencilerle çalışmanın kolaylığı ve çeşitli etkinliklere yer verilmesine olanak sağlayan geniş imkanların, öğretmenlerin işlerini kolaylaştırdığı; öğrenciler için farklı ve yararlı etkinlikler düzenlenmesine fırsat tanıdığı düşünülmektedir.

5.2.7. Öğretmenlerin “Sınıflardaki Ortalama Öğrenci Sayısı” değişkenine ilişkin tartışmalar

Bu bölümde öğretmenlerin sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı, değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Öğretmenlerin bağımlı sorulara verdikleri cevapların öğretmenlerin sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı, durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Anova (tek yönlü varyans) testi sonucunda 28 sorudan 7 soruya verilen cevapta tesadüfi olmayan farklılık bulunmuştur.

Tablo 65 incelendiğinde; “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” ifadesine, “30 ve daha az” öğrenciye sahip olan öğretmenlerin, “41 ve daha çok” öğrenciye sahip öğretmenlere göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Sınıftaki öğrenci sayısının az olması, öğretmenin tüm öğrencileriyle ve her konuda daha fazla ilgilenebilmesi için ortam hazırlamaktadır. Bu durumda, az sayıda öğrenciye sahip bir sınıfta ders veren öğretmen öğrencilerine tutum ve davranış kazandırmak için daha fazla imkâna sahip olacağı düşünülmektedir.

Tablo 67 incelendiğinde; “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” ifadesine, “30 ve daha az” öğrenciye sahip olan öğretmenler, “41 ve daha çok” öğrenciye sahip olan öğretmenlere göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Sınıf mevcudu arttıkça sınıfta uğraşılan konuların dağılması sebebiyle, öğrenciye ve ulaşılmak istenen kazanımlara odaklanılması güçleşmektedir. Sınıf mevcutlarının düşük olduğu sınıflarda, öğretmenlerin demokratik tutum kazandırmayla ilgili daha fazla çalışma yapabildikleri düşünülmektedir.

Tablo 69 incelendiğinde; “Sınıf yönetiminde öğrencilerin karara katılmalarını sağlarım.” ifadesine, “31-40” öğrenciye sahip olan öğretmenler, “41 ve daha çok” öğrenciye sahip olan öğretmenlere göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Burada, sınıf mevcutlarının düşük olmasının sınıf yönetimi konusunda da demokratik tutum ve kuralların yaşama geçirilmesinde etkin olduğu düşünülmektedir.

Tablo 71 incelendiğinde; “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” ifadesine, “31-40” öğrenciye sahip olan öğretmenler, 41 ve daha çok” öğrenciye sahip olan öğretmenlere göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Burada, sınıf mevcutlarının arttıkça sınıfta uygulanan eğitim- öğretim etkinliklerinin demokratik tutum kazandırılmasında daha etkisiz bir biçimde gerçekleştiği, mevcutların azalmasıyla da daha aktif ve katılımcı bir eğitim yapılabildiği düşünülmektedir.

Tablo 73 incelendiğinde; “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” ifadesine, “31-40” öğrenciye sahip olan öğretmenler, “41 ve daha çok” öğrenciye sahip olan öğretmenlere göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Burada, sınıf mevcutlarındaki artışla birlikte belirli gün ve haftaların kutlanmasında istenen verimin alınmadığı; mevcutların azalmasıyla, demokrasi kavramını kazandırmada belirli gün ve haftaların daha etkin bir biçimde kullanılabildiği düşünülmektedir.

Tablo 75 incelendiğinde; “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” ifadesine, “30 ve daha az” öğrenciye sahip olan öğretmenler, “41 ve daha çok” öğrenciye sahip olan öğretmenlere göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Burada, demokratik tutum kazandırmak adına sportif faaliyetler düzenlemek ve bu konuda başarıya ulaşabilmenin, sınıf mevcutlarının artmasıyla ters orantılı bir biçimde seyrettiği düşünülmektedir.

Tablo 77 incelendiğinde; “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduklarını düşünüyorum.” ifadesine, “31-40” öğrenciye sahip olan

öğretmenler, “41 ve daha çok” öğrenciye sahip olan öğretmenlere göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Burada, kalabalık bir mevcuda sahip olan okul müdürünün tutum kazandırmaya yönelik çabalarının öğretmenler tarafından yetersiz bulunduğu düşünülmektedir.

5.2.8. Öğretmenlerin sahip oldukları “Branş” değişkenine ilişkin tartışmalar:

Bu bölümde öğretmenlerin sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı, değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Öğretmenlerin bağımlı sorulara verdikleri cevapların öğretmenlerin sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı, durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Anova (tek yönlü varyans) testi sonucunda 28 sorudan 9 soruya verilen cevapta tesadüfi olmayan farklılık bulunmuştur.

Tablo 81 incelendiğinde; “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” ifadesine, “sınıf öğretmenlerinin”, “matematik- fen bilimleri” öğretmenlerine göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre öğrenciyle daha fazla vakit geçirmesi sebebiyle öğrencilere bireysel ve kültürel katkı sağlamada daha fazla fırsat sahibidirler. Ayrıca, sayısal derslerin içeriği ve öğrencilerin öğrenme endişesi duymaları sebebiyle sayısal ders öğretmenlerinin daha çok kazanımları yetiştirmeye yönelik bir tutum içinde oldukları ve kültürel farklılıkları kabullendirme konusu üzerinde yeterince duramadıkları düşünülmektedir.

Tablo 83 incelendiğinde; “Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmam.” ifadesine, “matematik-fen bilimleri” öğretmenlerinin, “Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.” öğretmenlerine göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Matematik- fen bilimleri öğretmenleri genellikle konuları yetiştirmek ve öğrenciye tam olarak kavratmak konusunda sıkıntı çektiklerinden daha çok derslerinin içeriğiyle meşgul olup öğrenciyle fazla iletişime geçememektedirler. Ayrıca derslerinin sayısal içerikli olması da sözel iletişimi nispeten kısıtlamaktadır. Bu durumda, sayısal derslere giren öğretmenlerin “Görsel S.-Teknoloji T.-

Müzik-Beden E.” Öğretmenleri kadar öğrencilerle birebir iletişime geçme ve bireysel bir ayırım yapmaya fırsat bulamadıkları düşünülmektedir.

Tablo 90 incelendiğinde; “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” ifadesine, “Sosyal B.-Din K. Ve A. B.” öğretmenlerinin, “Türkçe” öğretmenlerine göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Bu durumda, Sosyal B. ve Din K. Ve A. B. derslerinin genel olarak davranış kazandırmaya yönelik bir yüzlerinin oluşu dolayısıyla böyle bir farklılığın ortaya çıkmış olduğu söylenebilir.

Tablo 91 incelendiğinde; “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” ifadesine, “sınıf öğretmenlerinin”, “matematik- fen bilimleri” öğretmenlerine göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin hem çok çeşitli derslere girmeleri hem de bu derslerin içeriğine uygun pek çok materyal geliştirmeleri gerekmektedir. Bu durumda, sınıf öğretmenlerinin girdikleri derslerin içeriklerinin afiş slayt vb. hazırlamaya daha yatkın oluşu ve “matematik- fen bilimleri” derslerinin içeriklerinin yeterince uygun olmaması nedeniyle farklılaşma yaşanıldığı söylenebilir.

Tablo 93 incelendiğinde; “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” ifadesine, “Yabancı Dil”, öğretmenlerinin”, “matematik- fen bilimleri” öğretmenlerine göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Bu durumda, yabancı dil dersi öğretmenlerinin kendi derslerinin içeriği doğrultusunda öğrencileriyle daha fazla etkileşime girebildikleri ancak bunu matematik-fen bilimleri öğretmenlerinin aynı düzeyde gösteremedikleri; bunun sebebinin de hem derslerin içeriklerinin uygunluğu hem de öğrencilerin sayısal derse karşı olan tutumlarıyla, dil dersine karşı olan tutumları arasındaki farktan kaynaklanabileceği söylenebilir.

Tablo 95 incelendiğinde; “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesine, “sınıf öğretmenlerinin”, “Sosyal B.-Din K. Ve A. B.” öğretmenlerine göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Bu durumda, sınıf

öğretmenlerinin Sosyal B.-Din K. Ve A. B. öğretmenlerine göre öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurmayı gerektiren çalışmalarda daha dikkatli ve hassasiyet sahibi oldukları düşünülmektedir.

Tablo 97 incelendiğinde; “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” ifadesine, “Türkçe” öğretmenlerinin”, “matematik- fen bilimleri” öğretmenlerine göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Bu farklılığın Türkçe ve matematik-fen bilimleri derslerinin içeriklerindeki farklılıktan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 99 incelendiğinde; “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” ifadesine, “Türkçe” öğretmenlerinin”, “matematik- fen bilimleri” öğretmenlerine göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Okullarda belirli gün ve haftaların kutlanması genelde Türkçe öğretmenlerinin sorumluluğunda gerçekleşmektedir. Bu durumda, Türkçe ve matematik-fen bilimleri öğretmenlerinin etkinlik alanlarının farklılaşması böyle bir sonuca yol açmıştır diye düşünülmektedir.

Tablo 101 incelendiğinde; “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” ifadesine, “Görsel S.-Teknoloji T.-Müzik-Beden E.” öğretmenlerinin, “Sosyal B.-Din K. Ve A. B.” öğretmenlerine göre daha çok katıldıkları görülmektedir. Okullarda sportif faaliyetler düzenleyenlerin çoğu kez beden eğitimi öğretmenleri oldukları görülmektedir. Oysaki demokratik becerilerin geliştirilebilmesi için sportif faaliyetler, müsabakalar düzenlemek oldukça etkilidir. Bu durumda, öğretmenlerin sahip oldukları branşlara ait etkinlik alanlarındaki farklılaşmanın böyle bir sonuca ulaşmamıza sebep olduğu söylenebilir.

5.3. ÖĞRETMENLERİN BAĞIMLI SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARIN FREKANS, YÜZDE ve ORTALAMA DAĞILIMLARINA İLİŞKİN TARTIŞMALAR

5.3.1. Öğretmenlerin Bağımlı Değişkenlere Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde ve Ortalamaya Göre Dağılımlarına İlişkin Tartışmalar

Tablo 104 incelendiğinde ilköğretim öğretmenlerinin demokratik davranış kazandırma yeterliliklerini belirlemek için yapılan anket çalışmasına katılan öğretmen deneklerin bağımlı değişkenlere verdikleri en olumlu yanıtın ortalaması $X=4,73$ (Her zaman) düzeyinde “Öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer veririm.” İfadesine; $X= 4,64$ (Her zaman) düzeyinde “Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmam.” İfadesine ve $X=4,59$ (Her zaman) düzeyinde “Demokratik tavırlar sergileyen öğrencileri bu konuda teşvik ederim.” İfadesine verilmiştir.

Burada, ilköğretim öğretmenlerinin genel olarak öğrencilerine, onların bireysel gelişimlerine ve karakterlerine değer verdikleri; gösterdikleri gelişimleri destekler bir tutum sergiledikleri düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen deneklerin bağımlı sorulara verdikleri en olumsuz cevaplar $X=2,56$ (Ara sıra) düzeyinde “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” ifadesi ile $X=2,65$ (Ara sıra) düzeyinde “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” İfadesi ve $X=2,87$ (Ara sıra) “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda ilköğretim programının yeterli olduğunu düşünüyorum.” İfadesine verilmiştir.

Burada ise, öğretmenlerin genel olarak kamu kurum ve kuruluşlarından ve sivil toplum örgütlerinden yeterince yararlanamadıkları; sportif faaliyetlerle demokratik tutum kazandırılabilceği yönündeki inançlarının zayıf olduğu ve ilköğretim programını demokratik davranış kazandırmada yetersiz buldukları söylenebilir.

BÖLÜM 6

6. SONUÇLAR

Bu bölümde ilköğretim okullarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinin hangi düzeyde olduğuna ilişkin sonuçlar verilmiştir.

6.1. ÖĞRETMEN DENEKLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR

Bu bölümde ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen deneklerin kişisel bulgularına ait sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

1. Öğretmen deneklerin %50,82'sini bayan öğretmenler, %49,12'sini erkek öğretmenler oluşturmaktadır.
2. Öğretmen deneklerin %54,1'i 21-30 yaşları arasında, %31'i 31-40 yaşları arasında, %9,9'u 41-50 yaşları arasında, %4,9'u 51 ve üstü yaş oluşturmaktadır.
3. Öğretmen deneklerin %39,2'si bekâr, %59,4'ü evli, %1,3'ü ise duldur.
4. Öğretmen deneklerin % 0,6'sı Öğretmen Okulu, %3,9'u Eğitim Enstitüsü, %4,2'si Eğitim Yüksek Okulu, %68,3'ü Eğitim Fakültesi, %15,8'i Fen Edebiyat Fakültesi, %6,9'u ise diğer alanlardan mezunlardan oluşmaktadır.
5. Öğretmen deneklerin %39,9'u 1-5 yıl, %32,6'sı 6-10 yıl, %11,2'si 11-15 yıl, 6,6'sı 16-20 yıl, %2,6'sı 21-25 yıl, %6,9'u ise 26 yıl ve üstü görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır.

6. Öğretmen deneklerin %49,1'i düşük, %49,5'i orta, %1,3'ü ise yüksek sosyo-ekonomik duruma sahip olan çevrelerdeki okullarda çalışanlardan oluşmaktadır.
7. Öğretmen deneklerin %36,3'ü 30 ve daha az,%32,3'ü 31-40, %31,3'ü ise 41 ve daha çok öğrenciye sahip sınıflarda ders verenlerden oluşmaktadır.
8. Öğretmen deneklerin %38,6'sı sınıf öğretmeni, %11,8'i Türkçe, %11,5'i Matematik-Fen Bilimleri, %14,8'i Sosyal Bilimler-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, %11,5'i Görsel Sanatlar-Teknoloji Tasarım-Müzik-Beden Eğitimi, %11,5'i ise Yabancı Dil alanında çalışanlardan oluşmaktadır.
9. Öğretmen deneklerin %22,4'ü Türkçe, %4,9'u Matematik-Fen Bilimleri, %52,1'i Sosyal Bilimler, %7,9'u Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, %9,2'si Görsel Sanatlar-Teknoloji Tasarım-Müzik-Beden Eğitimi, %1,6'sı Yabancı Dil, % 1,6'sı ise Diğer dersleri demokratik davranış kazandırmada daha etkili bulanlardan oluşmaktadır.

6.2. ÖĞRETMEN DENEKLERİN, BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE BAĞIMLI SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARA İLİŞKİN SONUÇLAR

6.2.1. Öğretmenlerin “Cinsiyet” Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, öğretmen deneklerin “cinsiyet” değişkenine göre, bağımsız sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

Bayan öğretmenlerin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Sınıf içinde ve sınıf dışında demokratik yaşamla ilgili öğrencilere örnek olmaya çalışırım.” İfadesine bayan öğretmenler erkek öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

Erkek öğretmenlerin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırıyorum.” ifadesine erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

2. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer veririm.” ifadesine erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

3. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” ifadesine erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

4. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesine erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

5. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” ifadesine erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

6.2.2. Öğretmenlerin “Yaş” Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, öğretmen deneklerin “yaş” değişkenine göre, bağımsız sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

51 ve üzeri yaş grubu öğretmenlerin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrencilerde ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekler ve model olurum.” ifadesine 51 yaş ve üzeri öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

2. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” ifadesine 51 yaş ve üzeri öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

3. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” ifadesine 51 yaş ve üzeri öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

4. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesine 51 yaş ve üzeri öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

5. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” ifadesine 51 yaş ve üzeri öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

6. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” ifadesine 51 yaş ve üzeri öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

7. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” ifadesine 51 yaş ve üzeri öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

8. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” ifadesine 51 yaş ve üzeri öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

6.2.3. “Medeni Durum” Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, öğretmen deneklerin “medeni durum” değişkenine göre, bağımsız sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

Dul öğretmen denekler;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrencilerin fikir ve ürettiklerine değer veririm.” ifadesine medeni durumu “dul” öğretmenler, bekâr ve evli öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

6.2.4. “Mezuniyet Durumu” Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, öğretmen deneklerin “mezuniyet durumu” değişkenine göre, bağımsız sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

Öğretmen okulu mezunu öğretmenler;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için

seminerlere, toplantılara katılırım.” ifadesine öğretmen okulu mezunu öğretmenler, farklı bir okul mezunu olan öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

2. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, ““Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesine öğretmen okulu mezunu öğretmenler, farklı bir okul mezunu olan öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

Eğitim enstitüsü mezunu öğretmenler;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” ifadesine eğitim enstitüsü mezunu öğretmenler, farklı bir okul mezunu olan öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

Eğitim yüksek okulu mezunu öğretmenler:

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” ifadesine eğitim yüksek okulu mezunu öğretmenler, farklı bir okul mezunu olan öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

6.2.5. “Mesleki Kıdem” Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, öğretmen deneklerin “kıdem” değişkenine göre, bağımsız sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

11-15 yıl kıdemi olan öğretmenlerin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan

öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.” ifadesine 11-15 yıl kıdemi olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

21-25 yıl kıdemi olan öğretmenlerin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesine 21-25 yıl kıdemi olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

26 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlerin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılırım.” ifadesine 26 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

2. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” ifadesine 26 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

3. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” ifadesine 26 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

4. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer veririm.” ifadesine 26 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

5. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesine 26 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

6. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” ifadesine 26 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

7. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” ifadesine 26 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

6.2.6. “Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu” Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, öğretmen deneklerin “Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-ekonomik Durumu” değişkenine göre, bağımsız sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

Okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu yüksek olan öğretmenlerin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılırım.” ifadesine okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu yüksek olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

2. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım.” ifadesine okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu yüksek olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

3. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” ifadesine okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu yüksek olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

4. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda öğretmenlerin yeterli olduklarını düşünüyorum.” ifadesine okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu yüksek olan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

6.2.7. “Ders Verilen Sınıflardaki Öğrenci Sayısı” Değişkenine İlişkin Sonuçlar:

Bu bölümde, öğretmen deneklerin “Ders Verilen Sınıflardaki Öğrenci Sayısı” değişkenine göre, bağımsız sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

30 ve daha az öğrenciye sahip öğretmenlerin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik eğitim ortamının oluşturulmasında yaşanan problemleri gidermek için uğraşırım.” ifadesine sınıflarında 30 ve daha az öğrenci bulunan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

2. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin

anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” ifadesine sınıflarında 30 ve daha az öğrenci bulunan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

3. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” ifadesine sınıflarında 30 ve daha az öğrenci bulunan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

31-40 öğrenciye sahip öğretmenlerin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Sınıf yönetiminde öğrencilerin karara katılmalarını sağlarım.” ifadesine sınıflarında 31-40 öğrenci bulunan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

2. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma, münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.” ifadesine sınıflarında 31-40 öğrenci bulunan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

3. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” ifadesine sınıflarında 31-40 öğrenci bulunan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

4. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrencilere demokratik tutum kazandırma konusunda okul yöneticilerinin yeterli olduklarını düşünüyorum.” ifadesine sınıflarında 31-40 öğrenci bulunan öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

6.2.8. “Öğretmenlerin Sahip Oldukları Branş” Değişkenine İlişkin Sonuçlar:

Bu bölümde, öğretmen deneklerin “Öğretmenlerin Sahip Oldukları Branş” değişkenine göre, bağımsız sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrencilerde demokrasi bilincinin yerleşmesi için düzenlenen eğitim etkinliklerine yeterince zaman ayırıyorum.” ifadesine sınıf öğretmenleri diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

2. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer veririm.” ifadesine sınıf öğretmenleri diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

3. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik tutum ve davranışları kazandırıcı yönde gerekli olan afiş, levha, slayt vb. araçları sınıfta kullanırım.” ifadesine sınıf öğretmenleri diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

4. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrenciler arasında ilgi kümelerinin, öğrenci kulüplerinin oluşturulması için çaba harcarım.” ifadesine sınıf öğretmenleri diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

Türkçe öğretmenlerinin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesi için tartışma,

münazara, beyin fırtınası gibi etkinlikler düzenlenmesinde önderlik ederim.”ifadesine Türkçe öğretmenleri diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

2. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Belirli gün ve haftalarda demokratik tutum ve davranışların özendirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmesini sağlarım.” ifadesine Türkçe öğretmenleri diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

Matematik-Fen Bilimleri öğretmenlerinin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmam.” ifadesine Matematik-Fen Bilimleri öğretmenleri diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

Sosyal Bilimler- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokrasi eğitimi ile ilgili yeni ve farklı görüşler ortaya koyan öğrencilere uygulama fırsatı tanırım.” ifadesine Sosyal Bilimler- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleri diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

2. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Derslerde demokratik ilkeleri yaşatıcı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına çalışırım.” ifadesine Sosyal Bilimler- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleri diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

Görsel Sanatlar-Teknoloji Tasarım- Müzik-Beden Eğitimi öğretmenlerinin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik bir sınıf ortamının oluşturulmasında öğrencilerle birlikte

hareket ederim.” ifadesine Görsel Sanatlar-Teknoloji Tasarım- Müzik-Beden Eğitimi öğretmenleri diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

2. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” ifadesine Görsel Sanatlar-Teknoloji Tasarım- Müzik-Beden Eğitimi öğretmenleri diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

Yabancı dil öğretmenlerinin düşünceleri;

1. İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterliliklerinden, “Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim.” ifadesine yabancı dil öğretmenleri diğer öğretmenlere göre daha fazla katılmıştır.

6.3. ÖĞRETMENLERİN BAĞIMLI SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARIN FREKANS, YÜZDE ve ORTALAMA DAĞILIMLARINA İLİŞKİN SONUÇLAR

Bu bölümde, öğretmen deneklerin bağımlı sorulara verdiği cevapların frekans, yüzde ve ortalama dağılımlarına ilişkin sonuçlar verilmektedir.

6.3.1. İlköğretim Öğretmenlerinin Öğrencilere Demokratik Davranış Kazandırma Yeterliliklerine Yönelik Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde ve Ortalama Dağılımına İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmen denekler; en çok, Öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer veririm, düşüncesine katılmaktadırlar.

2. Öğretmen denekler; en çok, Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmam, düşüncesine katılmaktadırlar.

3. Öğretmen denekler; en çok, Demokratik tavırlar sergileyen öğrencileri bu konuda teşvik ederim, düşüncesine katılmaktadırlar.
4. Öğretmen denekler; en çok, Öğrencilerle ve diğer öğretmen arkadaşlarımla olan iletişimimde demokratik tavırlar sergilerim, düşüncesine katılmaktadırlar.
5. Öğretmen denekler; en az, Belirli gün ve haftalarda demokrasi eğitimi ile ilgili vakıf, dernek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparım, düşüncesine katılmaktadırlar.
6. Öğretmen denekler; en az, Demokratik becerilerin geliştirilmesi için sportif faaliyetler düzenlerim, düşüncesine katılmaktadırlar.
7. Öğretmen denekler; en az, Demokrasi eğitimi konusunda mesleki becerilerimi geliştirmek için seminerlere, toplantılara katılırım, düşüncesine katılmaktadırlar.

6.4. ALT PROBLEMLERE GÖRE SONUÇLAR

1. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinlikler, öğretmenlerin cinsiyetine göre değiştiği görülmüştür.
2. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinlikler, öğretmenlerin yaşına göre değiştiği görülmüştür.
3. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinliklerin, öğretmenlerin medeni durumlarına göre değiştiği görülmüştür.
4. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinlikler, öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre değiştiği görülmüştür.

5. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinliklerin, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre değiştiği görülmüştür.
6. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinlikler, öğretmenlerin okullarının bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumuna göre değiştiği görülmüştür.
7. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinliklerin, sınıflarındaki öğrenci sayısına göre değiştiği görülmüştür.
8. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinliklerin, sahip oldukları branşa göre farklılaştığı görülmüştür.
9. Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin en çok Türkçe dersini etkili buldukları görülmüştür.

BÖLÜM 7

7. ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulardan ve ulaşılan sonuçlardan faydalanılarak, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere demokratik davranış kazandırma yeterlilik düzeylerinin öğrenilmesi, okullarda daha etkili bir demokratik davranış eğitimi verilebilmesi için gereken etkili davranışlarının geliştirilmesi için aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

1. İlköğretim programının amacı açıkça ortaya konulmalı ve kurum personeline gerekli olan bilgilendirme yapılmalıdır. Okulun amaçları öğretmenlere anlayabileceği bir dille anlatılmalıdır.
2. Öğretmenler ve okul müdürleri, hizmet içi eğitimlerle demokratik tutum ve davranışların neler olduğu ve bunların nasıl kazandırılacağı konusunda belli aralıklarla gerekli yeterliliğe kavuşturulmalıdırlar.
3. Okul müdürü ve öğretmenler, okul çevresindeki ailelerin, gruplarının ve diğer ilgili kurum ve kuruluşların demokratik davranış kazandırılması konusunda kendilerini ve öğrenciyi desteklemesini teşvik ederek, kolaylaştırarak ve organize ederek önemli bir rol oynamalıdır.
4. Anne- baba eğitimleriyle öğrencilerin daha öğrenci olmazdan evvel sağlıklı, demokratik tutumlarla büyüyebileceği bir aile ortamında yetişip, bu ailelerden okula gelebilmesi için okul müdür ve öğretmenleri harekete geçmelidir.
5. Demokratik davranış kazandırma ve kazanma süreç işi olduğu için bu eğitimin ana sınıfı eğitimlerinde verilmeye başlanmalı ve tüm yurt çapında her çocuğun ana sınıfı eğitimi alması hızlandırılmalı ve en kısa zamanda ana sınıfı eğitimi zorunlu hale getirilmelidir.

6. Öğretmen ve öğrenciler süreli yayınlarla demokratik davranış kazanma-kazandırma vb. konularda sürekli olarak sağlıklı kaynaklardan beslenmelidir.
7. Demokratik davranış kazandıracak öğretmen, öğrenciler için ideal davranış modeli oluşturmalı, söylediği söz ile yaptığı davranış birbirine uyuşmalıdır.
8. Öğretmen yetiştirme işi liseden başlamalı ve hem lise hem de fakülte eğitimi sırasında öğretmen adaylarının konu ile ilgili yeterli donanıma sahip olabilmeleri için çaba sarf edilmelidir.
9. Kalabalık sınıflar, tüm eğitim öğretim faaliyetlerini olumsuz etkilediği gibi demokratik davranış kazandırmak da kalabalık sınıflarda imkansız hale gelmektedir. Bu nedenle sınıflardaki öğrenci sayısını azaltmak için gereken önlemler ve çalışmalar hayata geçirilmelidir.
10. Demokratik tutum ve davranış kazandırmanın sanki sözel derslere mahsus gibi algılanmasını önlenmeli; eğitim her iki kademedede de sarmal bir biçimde yayılarak ve tekrarlanarak verilmeye devam edilmelidir.
11. Etkili okul müdürü, çalışanları ile geçmişte yaşadığı sorunları, sürekli gündeme getirip, geçmişi günümüze taşımamalıdır.
12. Öğretmen alımlarında sadece konu bilgisine bakılmaktadır. Oysa öğretmenin kendisi tam bir tutum ve davranış örneği olarak toplumu yetiştirmeye namzettir. Bu nedenle öğretmenlere kişilik ve tutum testleri de uygulanmalı ve bu sonuçlar da değerlendirilmeye katılmalıdır.
13. Öğrencilerdeki davranış değişim ve gelişimleri gözlenmeli ve alınan dönütler değerlendirilerek süreç ilerletilmelidir.
14. Öğretmenler bireysel farklılıkları anlamlandırabilecek, hoşgörü sahibi, hakkaniyet

ve adalet duygusuna sahip, ideal bir lider olmalıdırlar.

15. Öğretmenler ve okul müdürleri, kendilerini gözlemleyen herkese bireysel ilgi göstererek, herkese eşit yaklaşım sergilemelidir. Okulda herkese aynı sevgi ve saygıyı göstermelidirler.

16. Öğretmenler, öğrencilerin bireysel özelliklerini göz önünde bulundururken bir yandan da grup çalışmalarıyla öğrenciyi ders içinde başkalarıyla iletişim-anlama-işbirliği içine sokmalıdırlar.

17. Yalnız ilköğretim birinci kademede seçmeli ders olarak adı geçen “Drama” dersi her iki kademede de zorunlu ders haline getirilerek, öğrencilerde başkalarının ve kendinin farkında olma- empati- kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebilme vb. konularda eğitim alması sağlanmalıdır.

18. Okullarda beden eğitimi öğretmenlerinin aktif çalışması sonucu sportif faaliyetler geliştirilmeli ve her iki kademeye yayılarak öğrencilerin bu faaliyetlere katılabilmeleri ve çocuklarda hem kendi hem takımı adına kararlar alabilme- karara katılım sürecinin bir parçası olma duygusunun geliştirilmesi sağlanmalıdır.

19. Okullarda izcilik faaliyetleri de takım ruhu, birlikte var olabilme, kardeşçe yaşama, dayanışma içinde olma kavramlarının aktif bir şekilde verildiği etkinliklerden olduğu için öğrencilerin izcilik çalışmalarına yönlendirilmesi ve öğretmenlerin izci liderliği konusunda gereken eğitimi alabilmeleri için olanaklar sunulmalıdır.

20. Demokratik davranış kazandıracak öğretmenlerin kendi özel hayatlarında yaşadıkları dar boğazları aşabilmeleri için öğretmenlerin yaşam seviyeleri daha refah bir düzeye çıkarılmalıdır. Çünkü kendisi bedenen ve ruhen yıpranmış bir kişinin sağlıklı bir tutum ve davranış kazandırmasını beklemek çok doğru olmayacaktır.

21. Okul müdürleri de öğretmen ve öğrencilerine karşı her zaman örnek teşkil edecek

davranışlarda bulunmalı; kurumlara müdür olarak atanacak kişilerin de sağlıklı tutum geliştirebilmiş, belli yeterliliğe sahip kişilerden seğilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR:

Ateş, T., Demokrasi; Kavram- Tarihi Süreç- İlkeler, Ümit Yayıncılık, Ankara, 1994.

Başaran, İ.E., Eğitim yönetimi, Feryal Matbaası, Ankara, 2000.

Bilen, Mürüvvet. Planlamadan Uygulamaya Öğretim, Ankara: Takav Matbaacılık, 1993.

Celep, C., Sınıf Yönetimi ve Disiplini, Anı Yayıncılık, Ankara, 2004.

Cüceloğlu, D., Yeniden İnsan İnsana, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999.

Çakmur, E., İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Sınıf-İçi Davranışlarının Demokratiklik Düzeyleri, İstanbul, 2007.

Çelik, V., Eğitimsel Liderlik, Pegem Yayınları, Ankara, 1999.

Demirel, Özcan. Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2003.İnsan Kaynakları.

Erbaş, D., Kırcaali, G., Tekin, E., İşlevsel Değerlendirme: Davranış Sorunlarıyla Başa Çıkma ve Uygun Davranış Kazandırma Süreci, Kök Yayınları, Ankara, 2005.

Erdoğan, İ., Yeni Bir Bin Yıla Doğru Türk Eğitim Sistemi Sorunlar ve Çözümler, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2005.

Finnigan, J., Doğru İşe Doğru Eleman, Rota Yayınları, İstanbul, 1997.

Genç, S. Z., Demokratik Kazanımların Gerçekleştirilmesinde İlköğretim Öğretmenlerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesi, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 171, Yaz-2006.

Gürsel, M., Sarı H., Dilmaç B., Sınıf Yönetimi, Eğitim Yayınları, Konya, 2004.

İlgar, L.,Eğitim Yönetimi-Okul Yönetimi-Sınıf Yönetimi, Beta Yayınları, 1996.

- Karasar, N., Bilimsel Araştırma Yöntemi- Kavramlar, İlkeler, Teknikler, 3A Araştırma,Eğitim, Danışmanlık Ltd., 7. Baskı, Ankara, 1995.
- Köknel, Ö., Aile ve Toplumda Ruh Sağlığı, Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1981.
- Oğuz, A., Demokratik Değerlerin Kazandırılması,” Çolukçocuk. 44, ss. 32-34., (2004).
- TEDP, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri, Ankara, 2006, s. 15.
- Özer, B., Öğrenmeyi Öğretme, Bölüm 9., Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sönmez, V., Eğitim Felsefesi, Pegem Yayınları, Ankara, 1994.
- Telman, N., Etkin Öğrenme Yöntemleri, Epsilon Yayınları, İstanbul, 1998.
- Türkçe Sözlük, 5. Baskı, TDK, Ankara,1969.
- Türkmen, Ş., Okullarda Yönetim Etkinlikleri, Alp Yayınları, Ankara, 2003.
- Ünal, S., Ada, S., Sınıf Yönetimi, İstanbul, 2000.
- Yanıklar C., Elyıldırım Ü. Y., Demokrasi Eğitimi ve Demokrasi Eğitiminde Pratik Uygulamalar,Çoluk Çocuk Dergisi, Kök Yayıncılık, 2004.
- Yavuzer, H., Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999.
- Yeşil, R.,Okul ve Ailede İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi, Nobel Yayınları, Ankara, 2002.
- www.derinsular.com/ansiklopedi/2006/07/demokrasi-1-cogunlugun-diktatorlugu.php, 17.12.2007.
- www.meb.gov.tr/duyurular, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi, 07.06.07.
- <http://www.mebnet.net/duyurular/Sura%20Kitap/tumkararlarkitap2.pdf>, 01.09.2008.
- www.mustafatasar.gen.tr/Avrupa_Birligi/insanhak_demokratiklesme.htm, 17.12.07
- www.oyegm.meb.gov.tr/yet/OGRETMEN_YETERL%C4%B0KLER%C4%B0.doc, 01.09.2008.

www.rehberlikportali.com/Yazi.asp?ID=172, 20.07.07.

www.rehberlikportali.com/Yazi.asp?ID=266, Avcı, H. , 20.07.07.

www.tmmob.org.tr, 17.12.07

www.yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi50/ozpolat.htm, 07.02.2008

www.tr.wikipedia.org/wiki/Demokrasi, 17.12.07

EKLER

EK: ÖĞRETMEN ANKETİ

ÖZGEÇMİŞ

TÜLİN MERDAN

Kişisel Bilgiler:

Doğum Tarihi 28. 07. 1980

Doğum Yeri Gebze

Medeni Durumu Bekâr

Eğitim

1994- 1997 Darıca Lisesi

1999- 2003 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

2006 –2008 Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı (Devam ediyor)

Çalıştığı Kurumlar

1997 – 1998 Öncü Otomotiv Ltd. Şti.

2003 – Sultançiftliği İlköğretim Okulu